ŞŪDRAKA

TOPRAK ARABACIK
(MRİÇÇHAKATİKA)

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

SANSKRİT ASLINDAN ÇEVİREN: KORHAN KAYA

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

Genel Yayın: 1234

Hümanizma ruhunun ilk anlayış ve duyuş merhalesi, insan varlığının en müşahhas şekilde ifadesi olan sanat eserlerinin benimsenmesiyle başlar. Sanat şubeleri içinde edebiyat, bu ifadenin zihin unsurları en zengin olanıdır. Bunun içindir ki bir milletin, diğer milletler edebiyatını kendi dilinde, daha doğrusu kendi idrakinde tekrar etmesi; zekâ ve anlama kudretini o eserler nispetinde artırması, canlandırması ve yeniden yaratmasıdır. İşte tercüme faaliyetini, biz, bu bakımdan ehemmiyetli ve medeniyet dâvamız için müessir bellemekteyiz. Zekâsının her cephesini bu türlü eserlerin her türlüsüne tevcih edebilmiş milletlerde düşüncenin en silinmez vasıtası olan yazı ve onun mimarisi demek olan edebiyat, bütün kütlenin ruhuna kadar işliyen ve sinen bir tesire sahiptir. Bu tesirdeki fert ve cemiyet ittisali, zamanda ve mekânda bütün hudutları delip aşacak bir sağlamlık ve yaygınlığı gösterir. Hangi milletin kütüpanesi bu yönden zenginse o millet, medeniyet âleminde daha yüksek bir idrak seviyesinde demektir. Bu itibarla tercüme hareketini sistemli ve dikkatli bir surette idare etmek, Türk irfanının en önemli bir cephesini kuvvetlendirmek, onun genişlemesine, ilerlemesine hizmet etmektir. Bu yolda bilgi ve emeklerini esirgemiyen Türk münevverlerine şükranla duyguluyum. Onların himmetleri ile beş sene içinde, hiç değilse, devlet eli ile yüz ciltlik, hususi teşebbüslerin gayreti ve gene devletin yardımı ile, onun dört beş misli fazla olmak üzere zengin bir tercüme kütüpanemiz olacaktır. Bilhassa Türk dilinin, bu emeklerden elde edeceği büyük faydayı düşünüp de şimdiden tercüme faaliyetine yakın ilgi ve sevgi duymamak, hiçbir Türk okuru için mümkün olamıyacaktır.

23 Haziran 1941
Maarif Vekili
Hasan Âli Yücel

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

ŞÛDRAKA
TOPRAK ARABACIK
(MRIÇÇHAKATİKA)

ÖZGÜN ADI
MRİÇÇHAKATİKA

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2007

EDİTÖR
ISHAK REYNA

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

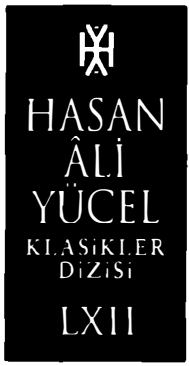
1. BASKI HAZİRAN 2007, İSTANBUL

ISBN 978-9944-88-093-0 (CİLTLİ)
ISBN 978-9944-88-094-7 (KARTON KAPAKLI)

BASKI
ALTAN BASIM SAN. TİC. LTD. ŞTİ.
(0212) 629 03 74
YÜZYIL MAH., MATBAACILAR SİT., 222/A,
BAĞCILAR, İSTANBUL

CİLT
DERYA MÜCELLİT LTD.
(0212) 501 02 72

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İSTİKLAL CADDESİ, NO: 300/4 BEYOĞLU 34430 İSTANBUL
Tel. (0212) 252 39 91
Fax. (0212) 252 39 95
www.iskultur.com.tr

ŞŪDRAKA

TOPRAK ARABACIK

(MRİÇÇHAKATİKA)

SANSKRİT ASLINDAN ÇEVİREN:
KORHAN KAYA

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

Önsöz

Şūdraka, Hint edebiyatında seçkin bir yere sahip, çok önemli bir şairdir. Onun tek bir eseri vardır, o da *Mriçchakatika* yani *Toprak Arabacık* dramıdır. Bu dram, on perdeden oluşması ve karakterlerindeki çeşitlilikle tüm Hint dramları arasında ayrıcalıklı bir yere oturur. Aşk, polisiye ve iktidar mücadelesi gibi, konunun üç farklı yönünün iç içe geçirilmiş olması da eserin ayırt edici yanlarından biridir. Bu yanını Victor Hugo'nun *Sefiller*'iyle kıyaslarsak abartmış olmayız. Şūdraka'yı, tıpkı Kālidāsa gibi, Shakespeare ile de benzeştirmek mümkündür. Yoksulluğa düşmüş bir tüccar ve onun hayat kadını sevgilisi ile olan birlikteliği aşkı, kralın kayınbiraderi zalimliği ve mahkemeyi aldatmasıyla bir tür polisiyeyi, çoban oğlu ise haksızlığa uğramış bir sürü insanı çevresinde toplayarak kralın üstüne yürümesiyle iktidar mücadelesi konusunu sürükler ve bu üç konu müthiş bir ustalıkla örgülenir.

Şūdraka, sürekli olarak eserde şunu vurgular: "Erdemsiz bir zenginliktense erdemli bir yoksulluk daha iyidir." Bu çerçevede hırsızlık yapan Brahman, kumar oynayan tellak, kalbi temiz hayat kadını, kralın askerlerinden bazıları, cellatlar ve hatta genelevdeki babası belirsiz çocuklar, şair tarafından dikkati çekecek şekilde ön plana çıkartılmıştır. Bunlar zalim krala karşı çoban oğlu Āryaka'nın çevresinde toplanırlar.

Eserin altıncı perdesinde toprak arabacıktan söz edilir. Eserin kahramanı Çārudatta'nın oğlu, altından bir araba ile oynayamadığı için ağlamaktadır. Hizmetçi kız ise onu yatıştırmak için eline toprak bir araba vermiştir. Şūdraka'nın bu dokunaklı sahneyle yine varsıl-yoksul karşıtlığına vurgu yaptığını söyleyebiliriz. Ancak belki zenginlik için ağlayıp sızlananların bir çocuk durumuna düştükleri, eşyaların amaca hizmet ettikleri gerçeğini unutup tıpkı altından bir arabaya ağlayan bir çocuğun durumuna düştüklerini anlatmaya çalışmış da olabilir.

Şūdraka, Hindular tarafından pek sevilmeyen Buddhistleri de unutmamış, önceleri kumara batmış bir tellak olan keşişi önemli bir rolle yüksek bir düzeye taşımıştır.

Burada ne dersek diyelim, *Toprak Arabacık* adlı eseri yeterince anlatamayız. Şunu söyleyebiliriz: Daha önce 1946'da çevrilip 1973'de yeniden basılmış, ancak baskısı tükenmiş olan bu eserin dilimize çevrilmemesi, insanımızın bu eseri okumaması edebi bir cinayettir. Bu her gencin, her orta yaşlının, her yaşlının okuması ama mutlaka okuması gereken bir eserdir. Sadece bir Hint klasiği değil, bir dünya klasiğidir. Yoksulların, ezilmişlerin, mağdurların sığınağı olan bu eser, erdemden bir kaledir.

Çevriyi M.R. Kale'nin *The Mrichchhakatika of Sūdraka* (Poona 1924, Delhi 1999) adlı eserinden yaptım. Sanskrit orijinali de içinde bulunan bu eser, mükemmel bir Şūdraka versiyonudur. Elbette Walter Ruben'in çevirdiği ve Pertev Naili Boratav'ın dil ve üslubunu düzelttiği *Toprak Arabacık*'tan da yararlandım. Ancak bir zamanlar hayranlık duyduğum bu çeviride küçük gibi gözüken çok önemli hataların bulunduğunu söylemeden geçemeyeceğim. Bu mutlaka Walter Ruben'in Sanskrit değil, Türkçe eksikliğinden kaynaklanmıştır. Walter Ruben ülkemizde Hindoloji bilim dalının kurucusudur ve tartışmasız çok büyük bir Hindolog'dur.

Bu çeviriyle üzerime düşen bir görevi yerine getirmenin huzurunu yaşamaktayım. *Toprak Arabacık*, insani değerlerin altüst olduğu çağımızda özellikle okunması gereken bir eserdir.

Korhan Kaya

Açıklamalar

Şūdraka'dan Önce Bhāsa

Şūdraka'nın *Toprak Arabacık* dramını, Bhāsa adlı başka bir şairin *Daridra Çārudattam* adlı eserinden uyarladığı çok yaygın bir kanıdır. Bhāsa'nın 1. ve 3. yüzyıllar arasında yaşadığı kabul edilir. Bu isim, ilk Hindu saray şairi olarak düşünülen bir isimdir. Tıpkı Şūdraka gibi onun da yaşamı hakkında hemen hemen hiçbir şey bilinmez. Aşağıda Bhāsa'nın *Daridra Çārudattam* adlı eserinin özeti verilmiştir.[1] Burada konunun bir yere kadar aynı gittiği görülür. Sadece çoban oğlu Āryaka'dan söz edilmez. Bu Āryaka konusu da Krishna efsanesine benzer. Zalim kral Kamsa, kendisini öldüreceğini kehanet yoluyla öğrendiği için Vasudeva ile Devakī'nin (Krishna'nın babası ve annesi) bütün çocuklarını öldürtmüştü. Ancak bir mucize eseri sağ kalan Krishna, çobanların arasında bir çoban olarak gizlice büyüyüp yine de zalim kralı öldürmeyi başarmıştı. Bhāsa'nın kullanmadığı ama Şūdraka'nın kullandığı bu motif, esere büyük bir derinlik katmıştır. Şūdraka, Bhāsa'nın eserindeki kahramanların adlarını aynen kullanmıştır. Sadece Saccālaka ile Şarvilaka isimleri yer değiştirmiştir. Ayrıca Şūdraka, Şakāra adlı çok etkili bir kötü karakter yaratmıştır.

A.C. Woolner, L. Sarup, *Thirteen Plays of Bhāsa*, Motilal Banarsidass, Delhi, 1991, s: 71-72.

Daridra Çārudattam (Yoksul Çārudatta)

Uccayini'de Çarudatta adında genç ve zengin bir tüccar yaşamış. O öyle cömert bir insanmış ki, tanrılara sunular suna suna, dostlarına yardım ede ede bütün varını yoğunu tüketmiş. Sonra ne olmuşsa olmuş, narin ve güzel yosma Vasantasena'ya âşık olmuş. Kadın da genç tüccara âşıkmış.

Oyun, sahne müdürünün Prakrit dilinde seslenip, yemeğini paylaşmak üzere yoksul bir Brahmanı çağırmasıyla başlar. Bu, Çārudatta'nın arkadaşı Maitreya'dır. O ve Çārudatta yoksulluktan yakınırlar.

I. Perde: Dışarıda yosma, kralın kayınbiraderi olan ve onun yetkilerini kullanarak alçaklık eden yılışık bir adam tarafından sürekli rahatsız edilmektedir. Kadın, kendisine sarkıntılık edenlerden karanlıktan yararlanarak kaçar. Çārudatta, Maitreya'yı ve bir kadın hizmetçiyi dinsel bir görev için dışarı göndermiştir. Yosma, kahramanın evine girer ve hizmetçinin yerini alır. Sokaktaki hovardaları kovduktan sonra Maitreya geri döner. Yosma fark edilir. Kadın mücevherlerini korumalarını rica ederek onları Çārudatta'nın evine bırakır. Maitreya kadını evine kadar götürür.

II. Perde: Yosma, kadın hizmetçisi ile sevdiği adam hakkında konuşur; sonra bir alacaklısından kaçan bir adam görür. Bu daha önce Çārudatta'nın hizmetinde olan bir kimsedir ve Vasantasenā onunla arkadaş olur. Azgın fil ve Çārudatta'nın nezaketiyle ilgili bir öykü geçer. Duvarın arkasından Çārudatta'yı bir an görürler.

III. Perde: Çarudatta ve Maitreya bir gösteriden çıkıp eve geç gelmişlerdir. Yosma mücevherlerini Maitreya'ya vermiştir. O ve efendisi uyurlar. O sırada Saccālaka adında, işinin ustası bir hırsız, ustaca bir delik açarak içeri girer ve mücevherleri alarak kaçar. Uykulu Maitreya onları Çārudatta'ya verdiğini zanneder. Bunun bir hırsızlık işi olduğu anlaşıldığında Çārudatta'nın karısı, çalınanların bedelini ödemek için çok değerli inci kolyesini feda eder.

IV. Perde: Hırsız Saccālaka bu işi, sevdiği kızı elde etmek için yapmıştır. Sevdiği kız, Vasantasenā'nın hizmetçisi Madanikā'dır. Yosmanın evine gelir ve hizmetçiye yaptıklarını anlatır. Kız mücevherleri görünce tanır ve onları tüccarın adına hanımefendisine vermesini söyler. O sırada Maitreya inci kolyeyle oraya gelmiştir. O gittikten sonra Saccālaka, sanki Çārudatta'dan getirmiş gibi, mücevherleri kadına verir. Vasantasenā da hizmetçisine bir sürü mücevher verip onun hırsızla evlenmesini sağlar. Yosma, fırtınalı havaya rağmen, inci kolyeyi Çārudatta'ya geri vermek için yola koyulmuştur ki, oyun aniden burada bitiverir.

Eserin Yazarı Şūdraka

Şūdraka hakkında pek fazla bilgiye sahip değiliz. Yaşadığı zaman tam olarak bilinmemekle birlikte onun 4. yüzyılda yaşadığı kabul edilir. O bir kraldır, yani Kshatriya sınıfındandır. Sten Konow onun 3. yüzyılda yaşamış Şivadatta adında bir kral olduğunu ileri sürdüyse de, bu düşünce bilim adamları tarafından kabul edilmemiştir.[2] Şūdraka sözcüğü Şūdra'dan türemiştir. Şūdra, Hint kast sisteminin en altında bulunan sınıftır.[3] Yazarın bir kral olduğu halde kendisine bu adı seçmesi, bunun takma bir ad olduğunu düşündürmektedir. Walter Ruben de bu görüştedir ve şöyle belirtir[4]: "Bu adın anlamının tam tersini Āryaka adında buluyoruz. Āryaka soylu, aristokrat adam demektir; dramda kaderin cilvesiyle sonunda Uccayini şehrinin kralı olan çoban oğlunun adı böyledir. Bu çoban soyludur, ama herhalde aristokrat değildir; belki de doğuştan bir Şūdra'dır. Şūdraka, Hintliler için

---

M.R. Kale, *The Mrichchhakatika of Sūdraka*, Bombay, 1962, s: 23.

Bu sınıflama şöyledir: 1. Brahmanlar, 2. Kshatriyalar, 3. Vaişyalar, 4. Şūdralar.

Şūdraka, *Toprak Arabacık*, Çev: Walter Ruben, Hürriyet Yayınları, İstanbul, 1973, s: 7.

tam anlamıyla demokrat bir yazar adıdır. Bu yazar, Hint edebiyatında zorba bir krala karşı isyan etmiş aşağı kasttan bir çobanın başından geçenleri, hem de çobanı sevimli göstererek bir sanat eseri haline koymuş biricik şairdir. Böyle olunca, Şūdraka adı adeta bir ahlak ilkesi ifade ediyor. Bununla denmek isteniyor ki, insan herhangi bir kasttan doğmuş olmakla değil, kişiliğiyle soylu bir kimse olur."

Şūdraka'nın *Toprak Arabacık* (*Mriçchakatika*) adlı eserinden başka bir eseri bilinmemektedir. Bu eserin konusunda da, yukarıda açıklandığı gibi, kendinden önce yaşamış olan Bhāsa'nın *Yoksul Çārudatta* (*Daridra Çārudattam*) adlı dramından etkilendiği düşünülmektedir. Bu isim, *Toprak Arabacık* dramının baş karakterinin adıdır. Ancak Bhāsa'nın eserinde bir siyasal olay ve başkaldırı söz konusu değilken, Şūdraka'nın eserinde devrin Uccayini'deki kötü yönetimine karşı bir başkaldırı da söz konusudur. Ayrıca Şūdraka'nın eserindeki gerçekçiliği, çok yönlü canlılığı ve çeşitliliği Shakespeare'in dramlarıyla karşılaştırılacak nitelikte görülmüştür.[5] Bhāsa'nın eseri ise kuru ve aniden biten, belirsiz bir eserdir. Şūdraka, Rigveda'yı, Sāmaveda'yı, matematiği, fil eğitimini, yosmalara karşı nasıl davranılacağını bilen, kültürlü bir kraldır. Bunu, eserin kendisinden anlamaktayız. Eserde genelev ve mahkeme salonu gibi yerleri kapsamlı bir biçimde betimlemiştir. Tüm Hint edebiyatını iyi bildiği de kuşku götürmez.

Şūdraka, Bhāsa'nın eserindeki karakterlerin isimlerini hemen hemen aynı şekilde kullanmıştır. Eserin baş kahramanı, fakir ama erdemli tüccar Çārudatta, ona âşık olan yosma Vasantasenā, Çārudatta'nın dostu Brahman Maitreya, hizmetçisi Radanikā, Vasantasenā'nın hizmetçisi Madanikā ve daha birçok isim her iki eserde de ortaktır. Görünen odur ki

---

Şūdraka, *Toprak Arabacık*, Çev: Walter Ruben, Hürriyet Yayınları, İstanbul, 1973, s: 11.

Şūdraka, Bhāsa'nın yarım bıraktığı eseri mükemmel bir biçimde tamamlamıştır.

Eserin dili çok temiz bir Sanskrit'tir, ancak bazen Vasantasenā ve bazı halktan kişilerin, halk dili olan Prakrit ile konuştuklarını görürüz. Bunları çevirilerde belirtmek çok zordur. Eserdeki kötü karakter olan, kralın kayınbiraderi saraylı Şakāra, cahil bir insan olduğunu mitolojiyi ve edebiyat bilgisini birbirine katıp karıştırarak gösterir. Örneğin birinci perdede şöyle konuşur: "Bu Pāndu'nun cesur ve yiğit oğlu Şvetaketu mu? Yoksa, Tanrı İndra'nın Radhā'dan doğan oğlu Rāvana mı? Veya ünlü Rāma'nın Kuntī'den olma oğlu Aşvatthaman mı? Belki de Dharma'nın oğlu Catayu'dur?" Oysaki Şvetaketu, Upanishadlarda adı geçen bir çocuğun adıdır, Pāndu'nun oğlu değildir. Radhā'nın hiç oğlu olmamıştır. Rāvana bir ifrittir. Rāma, *Mahābhārata Destanı*'ndan Kuntī'nin değil, *Rāmāyana Destanı*'ndan Kausalyā'nın oğludur. Aşvatthaman ise *Mahābhārata*'da Drona hocanın oğludur. Catayu bir akbabadır ve Dharma'nın oğlu değildir. Bu gibi bilgisiz konuşmaları eserin sonuna kadar sürdürür. Yazar saraylıyı kötü gösterirken, onun cahil olduğunu da vurgulamış oluyor. Uccayini kralı, kayınbiraderi aracılığıyla eleştiriliyor ve ona karşı isyan eden Āryaka destekleniyor. Dördüncü perdede çoban oğlu Āryaka'nın dostu Şarvilaka, "Erdemli insan, yoksul dahi olsa, erdemsiz zenginlerden üstündür." diyerek bu ana fikri bir kez daha vurgulamış oluyor.

Mriççhakatika (Toprak Arabacık) Dramının Konusu

I. Perde: (*Dua. Tiyatro Müdürü ve karısının konuşmaları. Maitreya ve Çārudatta'nın konuşmaları. Vasantasenā ve peşindeki serseriler. Vasantasenā'nın Çārudatta'nın evine sığınması ve mücevherleri emanet etmesi.*)

Bir dua (nandi) ile perde açıldıktan sonra tiyatro müdürü Sūtradhāra sahneye gelir ve eserin yazarı hakkında biraz

bilgi verir. Sonra karısı (Natī) ile konuşur ve bunu takiben Vidūshaka (Maitreya) girer, oyun böylece başlamış olur. Maitreya yoksul bir Brahmandır, Çārudatta'nın da dürüst ve samimi arkadaşıdır. Çārudatta bir zamanlar Uccayini kentinin zenginlerinden biri iken, erdemliliği ve hayır işlerine düşkünlüğü yüzünden fakir düşmüştür. Çārudatta'nın dostlarından biri olan Çūrnavriddha, giymesi için ona Maitreya ile bir pelerin gönderir. Çārudatta girince Maitreya pelerini eline tutuşturur. Sonra yoksulluk üzerine konuşurlar; derken Vasantasenā sahneye girer. Kadın, Uccayini kralı Pālaka'nın kayınbiraderi alçak Şakāra (Samsthānaka) tarafından sürekli olarak rahatsız edilmektedir. O, zampara, korkak ve budala bir kimsedir. Kendini çok büyük bir kişi sanmakta ve herkese öyle görünmeye çalışmaktadır. Yanında Vita ve Çeta adında iki kişi daha vardır. Bunlar yalvarma, yılışma ve tehdit gibi çeşitli yollarla Vasantasenā'ya Şakāra'nın onu istediğini söyleseler de, o her seferinde onları öfkeyle reddeder. Kadın Çārudatta'nın evine sığınır. Peşindekiler gece karanlığında yanlışlıkla Çārudatta'nın hizmetçisi Radanikā'yı yakalarlar; Maitreya olaya müdahalede bulunur eder ve adamları kapı dışı eder. Vasantasenā epeydir erdemliliğini işittiği Çārudatta ile karşılaşır ve hemen ona âşık olur. Bu, zengin erkekleri tercih eden hayat kadınlarının karakterine aykırı bir tutumdur. Tanışıklığını sürdürebilmek için zekice bir plana başvurur; mücevherlerini Çārudatta'ya verir. Bunu güya emniyet için yapmaktadır, ama asıl amacı daha sonra onunla konuşabilmek için bir bahane yaratmaktır. Kadın oradan ayrılırken Çārudatta ona eşlik eder. Çārudatta geri döndüğü zaman mücevherleri saklaması için Maitreya'ya verir.

II. Perde: (*Kumarbaz olmuş Tellak'ın kumarbazlardan dayak yemesi, kaçması ve Vasantasenā'nın evine sığınması.*)

Vasantasenā hizmetçisi Madanikā'ya güvenerek Çārudatta'ya karşı hissettiği sıcak duyguları ve ziynet eşyalarını ona emanet etmesinin gerçek nedenini açıklar. Ardından bir-

çok kumarbazın tanıtıldığı sahne gelir. Bunlardan bir tanesi, borçlarını ödemeden kaçan ve kumarhane sahibi ile bir tefeci tarafından takip edilen Samvāhaka'dır. Samvāhaka başka bir kumarbazın yardımıyla kaçar ve Vasantasenā'nın evine sığınır. İyi kalpli Vasantasenā, Samvāhaka'nın borçlarını öder ve onu peşindekilerden kurtarır. Samvāhaka kumardan bıkmıştır ve bir Buddhist keşişin (Bhikshu) giysisini giyme fikrini açıkladıktan sonra çıkar. Daha sonra Vasantasenā'nın hizmetçilerinden biri girer, bir Bhikshu'yu nasıl kurtardığını ve bu cesur hareketinden dolayı Çārudatta'nın kendi pelerinini vererek onu nasıl ödüllendirdiğini anlatır. Bu, saygıdeğer Çārudatta'nın cömertliğinin Vasantasenā için başka bir kanıtıdır. Pelerini alır, kendisi giyer, çünkü taparcasına sevdiği kahramana ait olan her şeyi en az onun kadar sevmektedir.

III. Perde: (*Sevdiğini kazanmak için hırsızlığa soyunan Brahman Şarvilaka'nın mücevherleri çalması. Maitreya ile Çārudatta'nın şaşkınlıkları.*)

Vasantasenā'nın köle hizmetçilerinden biri olan Madanikā'ya âşık olan Şarvilaka adında Uccayinili bir Brahman vardır. Vasantasenā'ya bedelini ödeyerek Madanikā ile evlenmek istemektedir. Fakir olduğu için, gerekli altını sağlayabilmek amacıyla hırsızlık yapar. Bir gece herkes derin uykudayken Çārudatta'nın evini soyar. Maitreya'nın sakladığı, Vasantasenā'ya ait olan birçok ziynet eşyasını çalar. Hırsızlık bir süre sonra fark edilir. Çārudatta paraya değer verdiği için değil, ziynetler ona emanet edildiği ve onları istendiği zaman geri vermek onun için bir onur meselesi olduğundan, bu kayıp karşısında kahrolur. Para onun için hiçbir şey ifade etmemektedir. Çārudatta'nın en az kendisi kadar soylu olan karısı Dhūtā, kendi kolyesini zorluktan kurtulması için kocasına verir. Çārudatta, Maitreya'ya kolyeyi Vasantasenā'ya götürüp ziynetlerinin yerine bunu vermeyi önermesini söyler.

IV. Perde: (*Şarvilaka'nın Madanikā'ya kavuşması. Vasantasenā'nın konuşulanları duyması.*)

Şarvilaka bu çalıntı ziynetlerle onun özgürlüğünü satın alma fikrini açıklamak üzere Madanikā'yı çağırır. Şarvilaka'nın birden böylesine varlıklı olması Madanikā'nın kafasını karıştırır ve ziynetlerin Çārudatta'ya ait olduğundan şüphelenir. Ama bu ziynetlerin, sahibesi Vasantasenā'ya ait olduğunu fark eder ve Şarvilaka'ya onları nereden aldıysa geri götürmesini söyler. Hırsız olduğu açığa çıkan Şarvilaka, Çārudatta'nın karşısına çıkamaz. Bunun yerine Madanika Şarvilaka'ya, Vasantasenā'ya gidip Çārudatta'nın ziynetleri onunla geri gönderdiğini, çünkü onun evinin güvenli olmadığını söylemesini önerir. Şarvilaka söyleneni yapar, fakat daha önceki konuşmalara kulak misafiri olan Vasantasenā sahte aracı olmayı kabul etmez. Fakat yine de iyi yürekli olduğu için, Madanikā'yı maceracı bir ruha sahip olan Şarvilaka'ya resmen verir. Şarvilaka, Kral Pālaka'nın hapsettiği arkadaşı Āryaka'ya yardım etmek için aceleyle gitmek zorunda kalır. Kral, bir kâhinin kehaneti üzerine, ileride yerine geçip kral olabileceği endişesiyle Āryaka'yı hapsetmiştir. Daha önceden hatırlanacağı gibi, Çārudatta tarafından kayıp ziynetleri karısının verdiği kolye ile değiştirmekle görevlendirilen Maitreya, Vasantasenā'yı ziyaret eder. Vasantasenā, Çārudatta'nın soyluluğu karşısında derinden etkilenir ve Maitreya ile haber göndererek Çārudatta'yı o akşam ziyaret edeceğini söyler.

V. Perde: (*Fırtına Sahnesi. Şiddetli yağmura rağmen Vasantasenā'nın Çārudatta'nın evine gelmesi.*)

Dışarıda korkunç bir fırtına olmasına rağmen, Vasantasenā ziyaret için verdiği sözü tutar. Çārudatta'nın evine vardığında ona hilesini fark ettiğini belli eder. Çārudatta gördüğü kutunun çalınan kutuyla aynı olduğunu söyleyen hizmetçiye hediye vermek ister. Elini parmağına götürür ama yüzüğünün olmadığını fark eder. Vere vere hiçbir şeyi kalmamıştır. Bunun için eziklik duyar ve utanır. Ama aksine bu durum Vasantasenā'nın hoşuna gider. Çārudat-

ta'yı bu hali yüzünden çok sevmektedir. Âşıklar artık bir araya gelirler ve geride mutluluklarını bozabilecek bir şey kalmamıştır.

VI. Perde: (*Çārudatta'nın oğlunun toprak arabayı beğenmemesi ve ağlaması. Vasantasenā'nın gözyaşları. Arabaların karışması.*)

Vasantasenā geceyi Çārudatta'nın evinde geçirir. Çārudatta hizmetçisine Vasantasenā'yı at arabasıyla Pushpakarandaka Bahçesi'ne getirmesini emrederek sabah erkenden evden ayrılır. Bu olaydan önce Çārudatta'nın oğlu Rohasena'nın tanıtıldığı dokunaklı sahneyi izleriz. Çocuk, altından bir oyuncak araba istediği halde, oynaması için topraktan yapılmış bir araba verildiği için ağlamaktadır. Vasantasenā, istediği gibi bir araba edinebilmesi için çocuğa ziynetlerini verir ve onu mutlu eder. (Oyun adını bu olaydan almıştır.) Ardından hizmetçi Vardhamānaka girer ve arabanın hazır olduğunu haber verir. Vasantasenā ona hazırlanması bitene kadar beklemesini söyler. Vardhamānaka aniden arabanın minderlerini unuttuğunu hatırlayıp getirmek için gider. Bu sırada Şakāra'nın hizmetçisi Sthāvaraka, aynı yöne sürdüğü efendisinin arabasıyla gelir. Vasantasenā farkında olmadan bu arabaya biner ve böylece bahçeye götürülür. (Vasantasenā beklenenden biraz daha geç ulaşmıştır.) Tam bu sırada Kral Pālaka'nın hapsettiği Āryaka hücresinden kaçmıştır; o da tesadüfen Vardhamānaka'nın arabasıyla karşılaşır. Arabacının arkası dönükken arabaya biner ve Vardhamānaka arabaya binenin Vasantasenā olduğunu düşünür. Yola devam ederken arabayı aramak için ısrar eden iki şehir muhafızı tarafından kısa süre için durdurulurlar. Bu muhafızlardan bir tanesi olan Çandanaka, kaçağı fark eder fakat ona kaçması için yardım edeceğine söz verir ve diğer muhafız Vīraka ile bilerek tartışıp kavga eder. Yol açılmıştır ve Āryaka güven içinde kaçar. Vardhamānaka ise kimi taşıdığını hiç bilemez.

VII. Perde: (*Çarudatta'nın Âryaka'nın kaçmasına yardım etmesi.*)

Vardhamânaka arabayı Pushpakarandaka Bahçesi'ne getirir. Çârudatta, Vasantasenâ'yı beklemektedir. Ancak arabadan inen Vasantasenâ değil Âryaka'dır. Doğuştan gelen erdemli, iyi kalpli ve düşünceli bir yapısı olan Çârudatta, şüpheye neden olmaması ve güvenli olması için aynı arabayla gitmeyi önerir. İkisi artık arkadaştırlar. Âryaka, Çârudatta'nın yaptığı iyiliğin bilincindedir ve ona minnettarlık duyar. Çârudatta Vasantasenâ'yı beklemeden gider, çünkü Âryaka'ya yardım etmek, krala ihanet anlamına gelmektedir ve orada daha fazla görünmenin bir anlamı yoktur.

VIII. Perde: (*Saraylı Şakâra'nın Vasantasenâ'yı boğması.*)

Samvâhaka, Bhikshu kılığında elbiselerini yıkamak için Pushpakarandaka Bahçesi'ne gider, fakat orada Şakâra tarafından rahatsız edilir ve kovulur. Şakâra'nın uzun süredir beklediği arabası sonunda gelir. Arabada Vasantasenâ'yı görünce çok şaşırır; bu çok hoş bir sürprizdir, çünkü ona olan aşkını yeniden dile getirmek için eline fırsat geçmiştir. Vasantasenâ onu aşağılayarak reddeder. Şakâra bunun üzerine Vasantasenâ'yı öldürerek cezalandırmayı tasarlar. Şakâra, yandaşları olan Vita ve Çeta'dan Vasantasenâ'yı öldürmelerini ister, fakat onlar bunu reddederler. Şakâra cinayeti kendi işlemeye karar verir. Vita ve Çeta'yı bahaneler uydurarak başından uzaklaştırır, zavallı çaresiz kızı boğar. Vasantasenâ ölmez ama bayılarak yere yığılır. Şakâra ise onun öldüğünü zanneder. Vita ve Çeta sahneye döndüklerinde Şakâra kahramanlığıyla övünmektedir. Vita, efendisinden ve yöntemlerinden nefret etmiştir, Âryaka'nın yeni oluşturduğu sisteme katılmak için ayrılır. Şakâra gerçeği söylemesinden korktuğu için Çeta'yı hapsetmek amacıyla ona sarayına gitmesini emreder. Sonunda aklına Vasantasenâ'nın katili olarak Çârudatta'yı suçlamak gelir. Bu çok hoş ve mükemmel bir intikam olacaktır, çünkü aşkı için Çârudatta'yı rakip olarak görmüştür hep.

IX. Perde: (*Duruşma sahnesi.*)

Bir yargıç ve iki yardımcısının bulunduğu sahnede Şakāra, Çārudatta'yı ziynetleri için Vasantasenā'yı bahçede öldürmekle suçlar. Yargıç davayı açar ve Vasantasenā'nın annesi, kızı ile Çārudatta arasında ilişkinin bulunduğunu kanıtlayan delliller sunar. Kadın, bildiği kadarıyla Vasantasenā'nın Çārudatta'nın evinde olması gerektiğini anlatır. Daha sonra, Vasantasenā'nın ne yaptığıyla ilgili hiçbir bilgisi olmadığını söyleyen Çārudatta dinlenir. Bu sırada şehir muhafızlarından Vīraka arkadaşı Çandanaka'yı şikâyet etmek için gelir. Çārudatta'ya ait olan ve içinde Vasantasenā'nın Pushpakarandaka Bahçesi'ne gitmekte olduğunu sandığı arabayı aramak istediği sırada Çandanaka'nın ona saldırarak hırpaladığını anlatır. Yargıç onu, ölü bir kadın olup olmadığını araştırması için bahçeye gönderir. Vīraka geri döner ve gördüklerini anlatır. Bu güya, Çārudatta'nın Vasantasenā'nın katili olduğuna dair kesin kanıttır. Buna karşılık Çārudatta kendini savunmak için ciddi bir çaba harcamaz; Vasantasenā'nın artık olmadığı düşüncesiyle yıkılmıştır; ne yaşamak, ne de beş kuruşsuz olmak onu ilgilendirmektedir. Aksini iddia etse bile, ona inanılmayacak ve yargıç adil bir dava görmeyecektir. Aslında yargıcın düşünceleri onun oldukça lehinedir, fakat doğruları araştırması gerekmektedir. Çārudatta'nın suskunluğu adeta suçu kabul ediyor görüntüsü vermektedir. Buna bir de Maitreya'nın oraya Vasantasenā'nın ziynetlerini getirmesi katılır ve durum büsbütün kötüye gider. Bu ziynetler Şakāra tarafından suçun sebebi olarak gösterilir. Vasantasenā'ya aittirler ve Çārudatta'nın evinde bulunmuşlardır. Kanıtlar zinciri şimdi neredeyse tamamdır. Çārudatta hiçbir doyurucu açıklama yapmamıştır ve yargıç onu suçlu ilan etmek zorunda kalmıştır. Kral Pālaka, katil için ölüm emri çıkarır. Mezarlığa götürülecek ve ibret için kazığa oturtularak öldürülecektir.

X. Perde: (*Çārudatta idama giderken iftiranın ortaya çıkması. Āryaka'nın Kral Pālaka'yı devirmesi. Çārudatta ile Vasantasenā'nın kavuşması. Eşi Dhūtā'nın ateşe atılmaktan kurtarılması.*)

Çārudatta, cellat görevi görmelerine rağmen işlerinden hoşlanmayan iki Çāndala tarafından mezarlığa götürülür. Çārudatta'nın suçu ilanlarla duyurulur. Maitreya, babası son bir kez oğlunun yüzünü görsün diye Rohasena'yı getirir. Maitreya, imkansız olduğu halde, Çāndalalara Çārudatta'yı kurtarmaları için yalvarır. Daha sonra Şakāra'nın zincire vurdurduğu hizmetkârı Çeta, ilanı duyarak gerçekleri açıklamak ister, ancak başaramaz. Çārudatta'nın cezasının infaz edileceği yere ulaşılır. Tam infaz gerçekleşecekken Buddhist keşiş ve Vasantasenā oraya gelirler. Cinayet suçlaması kendiliğinden ortadan kalkar. Çārudatta'nın suçsuz olduğu ve asıl Şakāra'nın suçlu olduğu ortaya çıkar. Şarvilaka girer ve çoban Āryaka'nın zalim Kral Pālaka'yı öldürdüğünü ve tahtına geçtiğini ilan eder. Çārudatta'ya Āryaka tarafından Kuşavati Krallığı hediye edilir. Bu sırada kocasının öldüğünü düşünen Çārudatta'nın karısı Dhūtā, kendisini ateşe atmak üzeredir. Hemen olay yerine koşup onu kurtarırlar. Hayat kadını damgasını artık taşımayan erdemli Vasantasenā'ya da artık "eş" sıfatı verilir. Böylece Çārudatta iki eşiyle birlikte çok mutlu olur. Kadınlar da birbirlerini kardeş gibi görürler. Samvāhaka, Sthāvaraka, Çāndalalar, Çandanaka çeşitli şekillerde onurlandırılırlar. Zalim Şakāra'nın da eski durumunu sürdürmesine izin verilir, çünkü Çārudatta aciz bir düşmanından intikam alacak kişilikte bir insan değildir. Bu mutlu sondan sonra oyun, herkes için iyi dileklerin sunulduğu, kimse için mutsuzluğun istenmediği bir dua ile sona erer.

Burada Sanskrit Dramı'nı konu (vastu), kahraman (neta) ve genel özellikleri yönünden incelemek yararlı olurdu. Örneğin bir Vidūshaka karakterini açıklamak gerekebilirdi.

Çünkü "soytarı" olarak dilimize çevrilen bu karakter, aslında sadece şaka yapan bir tipi değil, düşünen ve doğru davranan bir tipi de belirtir. Vita da belli ölçüde Vidūshaka'ya benzemektedir. Ancak böyle bir açıklama çabasına girişmek çevirimin sınırlarını ve amacımı aşacağı için Sanskrit Dramı konusunu başka çalışmalara bırakmayı uygun gördüm.

Son olarak, konunun geçtiği Uccayini (Uccain) şehrinin eski ve önemli bir Hindu şehri olduğunu, 4.-5. yüzyıllarda Gupta İmparatorluğu'nun ikinci büyük kenti olduğunu, II. Çandragupta'nın (380-414) saray şairi Kālidāsa'nın *Meghadūta* adlı eserinde Uccayini şehrinden övgüyle söz ettiğini belirtelim. Şūdraka bize, geniş yolları, kumarhaneleri, genelevleri ve ciddi mahkeme salonları olan bir kent resmi çizmektedir.

Toprak Arabacık

Eserin Karakterleri

Erkekler:

Sūtradhāra: Tiyatro müdürü.

Vidūshaka (Maitreya): Çārudatta'nın en yakın dostu Brahman.

Çārudatta: Oyunun baş kahramanı Brahman. Uccayini şehrinin dürüstlük ve iyilik timsali.

Şakāra (Samsthānaka): Oyunun kötü karakteri; Uccayini kralının kayınbiraderi.

Vita: Şakāra'nın arkadaşı.

Çeta (Sthāvaraka): Şakāra'nın bir hizmetçisi.

Samvāhaka: Sonradan Buddhist keşiş olan tellak.

Mathura: Kumarhane sahibi.

Darduraka: Bir kumarbaz.

Dyūtakara: Başka bir kumarbaz.

Karnapūraka: Vasantasenā'nın bir hizmetçisi.

Çeta (Vardhamānaka): Çārudatta'nın bir hizmetçisi.

Şarvilaka: Hırsızlık yapan Brahman. Madanikā'nın sevgilisi. Āryaka'nın dostu.

Çeta (Kumbhīlaka): Vasantasenā'nın bir hizmetçisi.

Bandhula: Vasantasenā'ya asılan bir hergele.

Vita: Vasantasenā'nın bir hizmetçisi.

Rohasena: Çārudatta'nın oğlu.

Āryaka: Asi çoban oğlu; daha sonra Uccayini kralı.
Vīraka ve Çandanaka: İki şehir muhafızı.
Şodhanaka: Mübaşir.
Şreshthin ve Kāyastha: Tüccarbaşı ve Kâtip.
Adhikaranika: Yargıç.
Çāndalau: İki Cellat.

Kadınlar:
Natī: Tiyatro müdürünün karısı.
Vasantasenā: Oyunun baş kadın kahramanı. Genç ve güzel hayat kadını.
Radanikā: Çārudatta'nın hizmetçisi genç kız.
Madanikā: Vasantasenā'nın hizmetçisi genç kız.
Dhūtā: Çārudatta'nın karısı.
Çhatradharinī: Vasantasenā'nın "şemsiye taşıyan" kadın hizmetçisi.
Vriddhā: Vasantasenā'nın yaşlı annesi.

Adı Anılan Karakterler:
Çūrnavriddha: Çārudatta'nın bir dostu.
Pālaka: Sonradan devrilen Uccayini kralı.
Rebhila: Çārudatta'nın dostu tüccar. Vasantasenā'nın erkek kardeşi.

Sahne:
Uccayini şehri ve çevresi.

I. Perde

(*Dua.*)

Brahma üzerine yoğunlaşıp derin düşünceye dalarak meditasyon yapan Tanrı Şiva sizi korusun. O tanrı ki, dizlerini büküp bağdaş kurarak Paryanka pozisyonunda, katlanmış yılan benzeri oturur. Bütün algılamalardan uzak, yaşam soluğunu geçici olarak durdurmuş halde bekler; gerçeğin gözüyle Evrensel Ruh olan kendine bakar.

Yine,

Kara bir bulut gibi, mavi boynu olan ve Tanrıça Gaurī'nin sarmaşık kolunun çakan şimşek misali boynunu sardığı Tanrı Şiva sizleri korusun.

(*Dua biter.*)

SŪTRADHĀRA

Seyircilerin dikkatini bu kadar dağıtmak yeter! Bu soylu insanları selamlayıp onlara nezaketle hitap edeceğim: Biz burada *Mriççhakatika* adlı oyunu sahnelemek üzere toplanmış bulunuyoruz. Eserin yazarı, zekâsının derinliği ölçülemez olan Şūdraka adında, Brahmanların en iyisi bir kişidir. Yürüyüşü muhteşem bir fil gibi, gözleri

çakora kuşunun gözlerine benzeyen, ay yüzlü, güzel vücutlu bir kimsedir o.

O Rigveda'yı, Sāmaveda'yı, matematiği, güzel sanatları, fil eğitimini çok iyi bilir. Şiva'nın lütfuyla karanlığı gözlerinden kovmuştur. Oğlunun kral olduğunu gördükten, Aşvamedha töreni yaptırdıktan ve yüzyıl on gün yaşadıktan sonra Şūdraka ölmüş ve cesedi ateşte yakılmıştır.

O savaşa düşkündü; kibirsizdi; Vedaları bilenlerin başında gelirdi. Çilekeşti; düşmanlarının fillerine karşı kollarıyla dövüşmek isterdi. Kral Şūdraka böyle bir insandı.

Onun bu eserinde, Uccayini şehrinde yaşamış genç ve fakir bir Brahman olan Çārudatta ile, onun erdemlerine âşık olmuş, bahar kadar güzel bir yosma olan Vasantasenā anlatılır.

Kral Şūdraka burada bize, iki kişinin birbirine bağlılığını, gerçek aşkın üzerine temellenen erdemli bir yaşamı, yasal gözüken yönetimlerdeki namussuzluğu, alçakların karakterlerini ve kaderin oyunlarını anlatır.

(*Sahnede dolaşır ve etrafa bakınır.*) Eyvah! Müzik odamız tamamıyla boş! Aktörler nereye gittiler acaba? (*Düşünür.*) Ha, anladım!

Oğlu olmayan kişinin evi boştur. Gerçek bir dostu olmayanın tüm zamanı boştur. Budala kimse için dört bir yan boştur. Fakir içinse her şey boştur!

Konseri şimdi bitirdim. Uzun süre müzik çalmaktan gözlerim yaz sıcağında kavrulan lotus sapları gibi acıyla yanıp kırpışıyor. Karımı çağırıp sorayım, bakalım kahvaltı hazırlamış mı? Ama efendiler, derdimi anlatabilmek için bu andan sonra ne yazık ki halk dili olan Prakrit ile konuşmam gerekiyor. Uzun süre müzikle uğraşmaktan tüm uzuvlarım kavrulmuş lotus sapları gibi sarkıyor. Bu yüzden şimdi eve gidip karım yiyecek bir

şeyler hazırlamış mı, bir bakayım. (*Dolaşır ve etrafa bakınır.*) İşte evimiz burada! Gireyim. (*Girer ve bakınır.*) Vay canına! Evde kesin bir hazırlık durumu var! Koridorda pirinç suyundan akıntılar oluşmuş; demir tencerelerin sürtmesinden grileşmiş olan zemin, alnını tilaka[6] ile süslemiş bir kadın gibi gözüküyor. Bu kışkırtıcı koku açlık hissimin büyümesine neden oluyor. Yoksa ataları-mıza ait gizli bir hazine mi bulundu? Belki de ben aç olduğum için bütün dünyayı yiyecek olarak görüyorum. Evde kahvaltı namına bir şey olmayabilir de. Açlıktan canımı teslim etmek üzereyim. Bugün her şeyin yeni bir görünüşü var. Bir kadın bitki ezip merhem hazırlıyor, bir diğeri çiçeklerden kolye yapıyor. (*Düşünür.*) Bu ne olabilir ki? Aman, neyse boş ver; karımı çağırayım da olup bitenleri anlayayım. (*Perdeye doğru bakar.*) Hanımcığım, lütfen buraya gelir misiniz?

NATĪ

(*Girerek.*) Buyurun efendim!

SŪTRADHĀRA

Günaydın hanımcığım!

NATĪ

Efendimiz ne yapacağımı emretsinler.

SŪTRADHĀRA

Hanımım, sürekli müzik çalmaktan bitap düştüm; evde yiyecek bir şeyler var mı?

NATĪ

Her şey var efendim.

SŪTRADHĀRA

Neler var?

Çeşitli boyalarla alna konulan işaret.

NATĪ

Karışık pilav var, yağ var, yoğurt var, sade pilav var ve yemeğin yanına yakışır her tür içki var. Tanrılar her daim size bahşetsinler.

SŪTRADHĀRA

Bunlar gerçekten bizim evimizde mi? Yoksa bu bir şaka mı?

NATĪ

(*Kendi kendine.*) Pekâlâ, onunla bir dalga geçeyim bakalım. (*Yüksek sesle.*) Kocacığım evet, bunlar var ama pazarda.

SŪTRADHĀRA

(*Öfkeyle.*) Seni zilli, senin de umutların tükensin, sen de geber; beni iyice umutlandırıp sonra umudumu tüketiveriyorsun.

NATĪ

Özür dilerim efendim, ben sadece şaka yapmıştım.

SŪTRADHĀRA

O zaman bu hazırlıkların nedeni nedir? Bir kadın havan dövüyor, bir kadın çelenk hazırlıyor. Zeminde beş renkli çiçeklerden süslemeler var.

NATĪ

Ben bugün oruca başladım.

SŪTRADHĀRA

Ne orucu bu?

NATĪ

Abhirupapati denilen "güzel koca" orucu.

SŪTRADHĀRA

Bu dünyada mı karıcığım, yoksa öbür dünyada mı?

NATĪ

Tabii ki ötekinde efendim.

SŪTRADHĀRA

(*Öfkeyle.*) Bakın değerli efendiler, bakın! Öbür dünyada bir koca elde etmek için benim malımı harcıyor.

NATĪ

Lütfen kızmayın efendim! Siz öteki dünyada da benim kocam olun diye bu orucu tutuyorum.

SŪTRADHĀRA

Bu orucu sana kim önerdi?

NATĪ

Sizin değerli dostunuz Çūrnavriddha.

SŪTRADHĀRA

Ah, kölenin oğlu Çūrnavriddha! Senin, öfkeli kral Pālaka tarafından yeni gelinin örülü saçları gibi didik didik doğrandığını ne zaman göreceğim?

NATĪ

Sakin olun efendim! Öteki dünya için tuttuğum bu oruç sizden başka kimse için değildir! (*Ayaklarına kapanır.*)

SŪTRADHĀRA

Kalk karıcığım, ne olursun kalk! Söyle bana, bu oruç için neye ihtiyaç var?

NATĪ

Bizim gibi insanlara uygun olan bir Brahmanı davet etmemiz gerekir.

SŪTRADHĀRA

Öyleyse sen gidebilirsin. Ben bizim gibi insanlara uygun olan bir Brahman bulayım.

NATÎ

Peki efendim. (*Çıkar.*)

SŪTRADHĀRA

(*Yürüyerek.*) İyi, tamam da, bu zengin Uccayini şehrinde bize uygun bir Brahmanı nasıl bulacağım ki? (*Bakınır.*) İşte, Çārudatta'nın arkadaşı Maitreya bu yöne doğru geliyor. Önce ona bir sorayım: Saygıdeğer Maitreya, lütfen evimizdeki yemeğe ilk siz teşrif eder misiniz?

(*Sahne gerisinden.*)

Efendim, başka bir Brahman davet edin, ben şu anda meşgulüm.

SŪTRADHĀRA

Efendim yemeğimiz çoktur ve eşi benzeri yoktur. Ayrıca size ücret de öderiz.

(*Yine sahne gerisinden.*)

Efendim, davetinizi reddettim ya! Ne demeye ısrar edip duruyorsunuz?

SŪTRADHĀRA

Ret yanıtı aldım, bari başka bir Brahman çağırayım. (*Çıkar.*)

(*Prologun Sonu*)

MAİTREYA

(*Elinde bir pelerinle*, "Benim işim var başka birini bulun." *diyerek sahneye girer.*) Öte yandan, Ey Maitreya, sen yapılan tüm davetlere giden bir adamsın. Ey Talih! Doğrusu bir insanı karanlıktan kurtaran sensin. Ben de dostum Çārudatta zenginken, gece gündüz istediğim gibi yiyip içiyor, güzel kokularını içime çekiyor, avlusunda özenle hazırlanıp dizilen yüzlerce yemeği, tıpkı bir ressamın boya kutularını tutup bırakması gibi parmaklarımla

yokluyor ve şehrin meydanında geviş getiren öküz benzeri oturuyordum. Şimdi aynı adam, yani ben, dostumun yoksulluğundan dolayı rasgele yemek yiyorum ve geceyi geçirmek için, evcil bir güvercin gibi buraya geliyorum. Soylu Çārudatta'nın sevgili arkadaşı Çūrnavriddha, yasemin kokularına bulanmış bu pelerini tanrılara günlük tapınışını bitirmiş Çārudatta'ya vermem için beni gönderdi. O halde Çārudatta'yı önce bir göreyim. (*Gezinir ve bakınır.*) İşte, ev tanrılarına tapınışını tamamlamış Çārudatta, elinde sunularla şu yönden geliyor.

(*Tarif edildiği gibi Çārudatta yanında Radanikā ile girer.*)

ÇĀRUDATTA

(*Yukarı doğru bakıp kederle içini çekerek.*) Eskiden evimin eşiğine dökülen yiyecek kırıntılarını kuğular ve güvercin sürüleri yerlerdi. Bugün oralardaki filizlenmiş tohumları yalnızca böcekler kemiriyor. (*Bu sözleri söylerken ağır ağır gezinir ve oturur.*)

VİDŪSHAKA

İşte Çārudatta! Ona doğru yaklaşayım. (*Yaklaşır.*) Sizi selamlarım! Başarınız daim olsun!

ÇĀRUDATTA

Oo, iyi ve kötü gün dostumuz Maitreya gelmiş! Hoş geldin dostum, lütfen otur!

VİDŪSHAKA

Emredersiniz (*Oturur.*) Dostum, sizin sevgili dostunuz Çūrnavriddha bu yasemin kokusuna bulanmış pelerini tanrılara tapınmanızı bitirdikten sonra size vermek üzere beni gönderdi. (*Onu verir.*)

ÇĀRUDATTA

(*Alır ve düşünceye dalar.*)

VİDŪSHAKA

Ne düşünüyorsun dostum?

ÇĀRUDATTA

Dostum, felaketten kurtulup mutluluğa ulaşan insanın durumu, koyu karanlığı dağıtan lambanın durumuna benzer. Ancak mutluluktan felakete düşmüş bir kimse, sadece bedenini canlı tutan bir ölü gibidir.

VİDŪSHAKA

Ey dostum, ölümle yoksulluktan hangisini tercih edersin?

ÇĀRUDATTA

Dostum, bu ikisinden ölümü tercih ederim. Çünkü ölümün verdiği acı kısa, lakin yoksulluğunki sonsuzdur.

VİDŪSHAKA

Çok fazla dert etme dostum. Tüm servetini ihtiyacı olanlara dağıtan sen, tanrılar tarafından içilip inceltilen yeniay misali, daha güzel görünüyorsun.

ÇĀRUDATTA

Dostum, benim üzüntüm para kaybettiğim için değil. Bak anlatayım:

Beni, mevsimi geçtiğinde kızışmış filin kurumuş yanağını terk eden arılara benzeyen dostlarımın fakirliğimden dolayı evimi terk etmeleri üzüyor.

VİDŪSHAKA

Dostum, sabah yemeği kadar değersiz bu köle çocukları, tıpkı yaban arılarından kaçan çoban çocukları gibi, rahat edecekleri bitip tükenmemiş yerlere koşarlar.

ÇĀRUDATTA

Arkadaşım, ben şansımı, talihimi kaybetmekten dolayı üzülüyor değilim. Şans yardım ederse zenginlik gelir veya gider. İçimi yakan, insanların zenginlik durumuna göre sevgilerini göstermeleri.

Ayrıca,

Yoksul olan utanç duyar, utanan kendini kaybeder. Kendini kaybedenler küçümsenir, küçümseme dışlanmayı doğurur, dışlanan üzüntü duyar. Kedere boğulan kişi mantığını yitirir, mantığını yitiren mahvolur. Ah! Parasızlık her türlü felaketin nedenidir.

VİDŪSHAKA

Bu sabah yemeği kadar değersiz şeyleri aklına getirerek kendini üzme dostum.

ÇĀRUDATTA

Azizim, yoksulluk endişe yuvasıdır. En büyük onursuzluğun kaynağıdır. Düşmanlığın farklı bir yönüdür. O, dostlardan nefret etmeye neden olur. Akrabalardan ve insanlardan nefret etmeyi tetikler. İnsanı ormana çekilmeye zorlar. İnsanın karısından bile soğumasına neden olur. O, kalpte yanan bir ateştir; sürekli yanar ama hiç insanı yakıp bitirmez.

İşte böyle dostum, ev koruyucu tanrılara adaklarımı sundum. Sen de git, halk meydanında ana tanrıçalara adağını sun.

VİDŪSHAKA

Gitmeyeceğim.

ÇĀRUDATTA

Niçin?

VİDŪSHAKA

Ne zaman tapınsan tanrıların sana hiçbir faydası olmuyor. O halde onlara tapınmanın ne anlamı var ki?

ÇĀRUDATTA

Hayır dostum, böyle söyleme. Bu her ev sahibinin görevidir.

Sabırla, inançla, çile ve dua ile sunulan adaklar her zaman tanrıları sevindirir. Böyle düşünmenin ne anlamı var? Onun için haydi durma, ana tanrıçalara sunularını götür.

VİDŪSHAKA

Gitmeyeceğim efendim. Bunu başkasından isteyin. Çünkü eğer ben yoksul bir Brahman olarak bunu yaparsam her şey tersine döner; tıpkı aynadaki yansıma gibi sol sağ, sağ sol olarak gözükür. Ayrıca gecenin bu yarısı, krallığa ait bu caddede fahişeler, onların değnekçileri ve hizmetkârları, krallığın pek sevilen erkekleri dolaşır dururlar. Eğer onlarla yüz yüze gelirsem, kurbağaya susamış karayılanın ağzına düşen bir fare gibi onların kucağına düşerim. Peki sen burada oturup ne yapacaksın?

ÇĀRUDATTA

Pekâlâ, biraz bekle bakalım. Ben kutsal derin düşünce uygulamamı yapacağım.

(*Sahne gerisinden.*)

Dur Vasantasenā, dur!

(*Peşinde Vita, Şakara ve Çeta ile Vasantasenā girer.*)

VİTA

Dur Vasantasenā, dur! Neden korkuya kapılıp narinliğini yitiriyorsun? Neden gözlerini açmış, avcıdan kaçan bir ceylan misali, dans çalışması yapar gibi hareket eden bacaklarınla kaçıyorsun?

ŞAKĀRA

Dur Vasantasenā, dur! Neden tökezleye tökezleye koşuyorsun? Biraz nazik ol kız! Az dur! Zavallı kalbim kor ateşte yanan bir et parçası gibi senin aşkınla yanıyor.

ÇETA

Dur Vasantasenā, dur! Kuyruğunu yaymış korkuyla kaçan bir tavuk gibisin. Efendim de ormanda seni kovalayan bir horoza benziyor.

VİTA

Dur Vasantasenā, dur! Sallanan bir muz ağacı gibisin! Ucu rüzgârda dalgalanan kırmızı ipek elbiseni dağıtarak başından kırmızı lotus tomurcuklarını düşüre düşüre neden koşuyorsun? Bu halinle kırmızı arsenik mağarası kazıldığında dağılan parçalara benziyorsun.

ŞAKĀRA

Dur Vasantasenā, dur! Benim aşkımı, tutkumu, şehvetimi ateşliyorsun; senin yüzünden geceleri yatağımda uykularım kaçıyor, sen ise korkudan tökezleyerek, düşerek kaçıyorsun. Ama şimdi, tıpkı Kuntī'nin Rāvana'nın eline düşmesi gibi[7] elime düştün.

VİTA

Ey Vasantasenā, benden daha hızlı adım atarak, tıpkı kuşların kralından kaçan dişi bir yılan gibi neden kaçıyorsun? Ben istesem rüzgârı bile yakalarım. Ey güzel kadın, senin için fazla güç harcamaya ihtiyacım yok.

ŞAKĀRA

Hey dostum, ben ona, "hırsızların tutkularını ateşleyen, balık yiyici, dansöz, düz burunlu, aileleri perişan eden, zapt edilemez, aşk sepeti fahişe, güzel elbiseler giyen, yosma, kapatma" diye on biçimde iltifat ettim, yine de benim aşkımı kabul etmedi.

Kuntī *Mahābhārata Destanı*'nın, Rāvana ise *Rāmāyana Destanı*'nın bir kahramanıdır. Şakāra o kadar cahil ki bunları karıştırıyor. Dramın ileri-deki safhalarında hu tür saçmalamalarını sürdürecek.

VİTA

Neden korkuyla kaçıyorsun? Bak, dalkavukların sert sert çaldıkları lavta gibi sallanan küpelerin yanaklarını tahriş etmiş. Neden bulutların gürlemesinden korkan turna kuşu gibisin?

ŞAKĀRA

Şıkırdayan mücevherlerinin birbirine karışan sesleriyle neden Rāma'dan korkan Draupadī gibi kaçıyorsun? Ben de Hanuman'ın, Vişvavasu'nun kız kardeşi Subhadrā'ya yaptığı gibi, seni alıp kaçıracağım.[8]

ÇETA

Bu krallığın gözdesi Şakāra'yı kabul et ki, et ve balık yiyebilesin. Bunları yiyen köpekler bile artık ceset yiyemez hale gelirler.

VİTA

Sayın Vasantasenā, neden yuvarlak kalçalarını saran ve yıldız gibi parlayan kemerinle, kırmızı arsenik tozuyla süslü yüzünle korku içinde kaçıyorsun? Bu halinle şehrin koruyucu tanrıçasına benziyorsun.

ŞAKĀRA

Ormanda dişi bir çakalı kovalayan köpekler gibi biz de seni kovalıyoruz; sen bütün hızınla kaçarken kalbimi de kökünden söküp götürüyorsun.

VASANTASENĀ

Pallavaka, Pallavaka! Prabhritika, Prabhritika!

ŞAKĀRA

(*Korkuyla.*) Hey dostum, hey adamlarım!

Yine iki destanın kahramanlarını ve olaylarını birbirine karıştırarak cehaletini gösteriyor.

VİTA

Korkma, korkma!

VASANTASENĀ

Madhavika, Madhavika!

VİTA

(*Gülerek.*) Seni aptal! Hizmetçilerini çağırmaya çalışıyor.

ŞAKĀRA

Hey dostum, o kadın mı çağırıyor?

VİTA

Elbette.

ŞAKĀRA

Ben yüzlerce kadını öldürebilirim! Ben çok cesurum!

VASANTASENĀ

(*Kimseyi göremeyerek.*) Ah kötü talihim! Ne yapacağım şimdi? Hizmetçilerim de kayboldu! Kendi kendimi korumaktan başka çarem yok.

VİTA

Peşini bırakmayın!

ŞAKĀRA

Ey Vasantasenā! Çağır bakalım, Prabhritika'yı da çağır, Pallavaka'yı da çağır, istersen bütün ilkbaharı çağır. Benim kovalamamdan seni kim kurtarabilir ki?

Camadagni'nin oğlu Bhīmasena mı, yoksa Kuntī'nin oğlu on başlı Rāvana mı[9] seni kurtaracak? Seni saçlarından yakalayıp Duhşasana'nın yaptığı gibi yapacağım.[10]

Yine iki destanı karıştırarak bilgisizliğini gösteriyor.
Mahābharata Destanı'nda zalim Duhşāsana, Pandavaların karısı Draupadı'yi saçlarından sürükleyerek kumar oynanan salona getirmişti.

Bak bak, sana söylüyorum, buraya bak! Elimde keskin bir kılıç var ve senin başın da bu yana dönük. Seni keser öldürürüm. Kaderinde ölüm olanlar asla yaşayamazlar, bu yüzden şu kaçmayı bırak.

VASANTASENĀ

Efendim, ben sonuçta sadece bir kadınım.

VİTA

Onun için hâlâ canlısın ya zaten!

ŞAKĀRA

Öldürülmeme nedenin budur işte!

VASANTASENĀ

(*Kendi kendine.*) Vay canına, kibar halinde bile terör estiriyor. Şunu deneyeyim bakalım. (*Yüksek sesle.*) Efendim, mücevherlerimi mi istiyorsunuz?

VİTA

Tövbe tövbe! Ey Vasantasenā, çiçekleri yüzünden bahçe sarmaşığı çalınmaz. Bizim mücevherlerle işimiz olmaz.

VASANTASENĀ

O halde ne istiyorsunuz?

ŞAKĀRA

Göksel bir kişilik olan beni, Krishna olan beni sevmeni.

VASANTASENĀ

(*Öfkeyle.*) Yeter artık! Defol! Soysuzca konuşuyorsunuz.

ŞAKĀRA

(*Ellerini çırpıp gülerek.*) Bak dostum gördün mü? Bu hayat kadını bana sırılsıklam âşık; bana, "Gel, sen yorulmuşsun," diyor. Ben başka şehre veya köye gitmedim

ki yorgun olayım. Kadın! Dostumun başına ve kendi ayaklarıma ant içerim ki, sadece senin peşinde koşturmaktan yoruldum.

VİTA

(*Kendi kendine.*) Bu aptal şanta[11] lafını şrānta[12] anladı. (*Yüksek sesle.*) Ey Vasantasenā, bir hayat kadınına yakışmayacak biçimde konuştun. Dinle bak;

Bir hayat kadını genç erkekler sayesinde yaşamını sürdürür. Şunu unutma ki, sen yol kenarında büyümüş bir sarmaşıktan farksızsın. Senin bedenin parayla satın alınan bir eşyadır. O nedenle seni azarlayan herkese eşit hizmet etmek zorundasın.

Ayrıca, bilgili, saygın bir Brahman ile aşağı kasttan bir aptal aynı kuyudan yıkanabilirler. Tavus kuşunun eğdiği çiçek açmış sarmaşığı karga da eğebilir. Brahmanların, Kshatriyaların, Vaişyaların bindiği kayığa aşağı kastlar da binerler. Sen de kuyu, sarmaşık ya da kayık gibi orta malı olan bir yosmasın. Herkese eşit hizmet etmek senin görevin.

VASANTASENĀ

Ama aşkı erdemli olan hak eder, zorba olan değil!

ŞAKĀRA

Hey dostum, bu lanetli kahpe beni sevmiyor. Aşk Tanrısı'nın bahçesinde fakir Çārudatta'yı görüp ona âşık olmuş. Şu soldaki Çārudatta'nın evidir. Bir şeyler yap da elimizden kaçmasın.

VİTA

(*Kendi kendine.*) Bu budala sakınılması gerekeni söylüyor. Demek Vasantasenā soylu Çārudatta'ya âşık! Doğ-

---

Yeter
Yorulmuş

rusu, "Mücevherin yanı mücevherdir." diye ne güzel söylemişler. O halde bırakayım kaçsın, bu aptalı da boş vereyim, ona ne oluyor? (*Yüksek sesle.*) Cariyenin evladı, şu soldaki tüccarın evi değil mi?

ŞAKĀRA

Tabii ki, soldaki onun evidir.

VASANTASENĀ

(*Kendi kendine.*) Harika! Evin solda olduğunu söylemekle kötülük yapmak isteyen bu alçak adam bana iyilik yapmış oldu; sevgilime kavuşacağım.

ŞAKĀRA

Hey dostum, bu koyu karanlıkta Vasantasenā, tıpkı siyah çekirdeklerin arasına karışan kandil yağı damlası gibi kaybolup gitti.

VİTA

Ah! Karanlık ne kadar da koyu! Zira,

Işıkta her yeri gören gözlerim karanlıkta gücünü yitirdi, fal taşı gibi açtığım halde hiçbir şey göremiyorum. Ayrıca,

Karanlık sanki organlarımı sıvazlıyor, gökyüzü sanki siyah sürme yağdırıyor ve tıpkı kötü bir insana hizmet ederkenki gibi görüş körlüğü yaşanıyor.

ŞAKĀRA

Hey dostum, ben Vasantasenā'yı arayacağım.

VİTA

Piç kurusu, onunla ilgili bir belirti var mı da?

ŞAKĀRA

Ne olabilir dost?

VİTA

Mesela mücevherlerin şıkırtısı yahut süslendiği çiçeklerin kokusu gibi.

ŞAKĀRA

Çiçeklerin kokusunu işitiyorum ama karanlıktan şoka uğrayan burnum mücevherlerin sesini göremiyor.

VİTA

(*Fısıldayarak.*) Ey Vasantasenā, bu gece karanlığında, tıpkı bulutlar arasında saklı bir şimşek gibi, görünmüyorsun. Ama ey güzel kız, çiçeklerinden dağılan koku ve şıkırdayan halhalların seni ele verecek. Beni duydun mu Vasantasenā?

VASANTASENĀ

(*Kendi kendine.*) Duydum ve anladım. (*Halhallarını çıkartır, çiçeklerini yere atar, biraz yürür ve elleriyle yoklamaya başlar.*) Hah! İşte yoklaya yoklaya evin yan kapısını buldum. Ama anlaşılan evin bu yan girişi kapalı.

ÇĀRUDATTA

Dostum, ibadetimi bitirdim. Şimdi sen de gidip ana tanrıçalara adak sunmalısın.

VİDŪSHAKA

Hayır, gitmeyeceğim.

ÇĀRUDATTA

Ne fena!

Yoksul kişinin akrabaları onun sözlerini dinlemez, canciğer dostları ondan yüz çevirir. Yoksulun zorlukları pek çoktur. Onun yaşam feri söner, ay gibi parlayan kişiliği karanlığa battıkça batar. Başkalarının yaptığı kötülükler bile onun üzerine atılır.

Ayrıca,

Hiç kimse onun yanına gelmez, onunla saygıyla konuşmaz. Eğer bayramlarda zenginlerin evlerine giderse ona yukarıdan bakılır. Yoksul giyiminden utanır, büyük in-

sanlardan uzak durur. Ben yoksulluğu beş temel günaha eklenen altıncı bir günah gibi görüyorum.

Yine derim ki,

Ey yoksulluk! Ben sadece sana üzülüyorum. İçimde bir dost gibi oturan sen, öldükten sonra nereye gideceksin, ona endişeleniyorum?

VİDŪSHAKA

(*Utanarak.*) Şey dostum, eğer gitmem şartsa, o zaman bu Radanika da benimle gelsin.

ÇĀRUDATTA

Radanikā, Maitreya ile birlikte git.

RADANİKĀ

Emredersiniz efendim.

VİDŪSHAKA

Kız Radanikā, kandili ve adakları al. Ben de yan kapıyı açayım (*Öyle yapar.*)

VASANTASENĀ

Yan kapı bana iyilik edercesine açılıyor. Bari gireyim ben de. (*Bakarak.*) Hay aksi, burada bir kandil var. (*Kandili eteğiyle söndürür ve içeri girer.*)

ÇĀRUDATTA

Maitreya, ne oluyor?

VİDŪSHAKA

Kandil kapıdan giren rüzgârla söndü. Kız Radanika, sen kapının dışına çık, ben de iç avludan bir başka kandil alıp geleyim. (*Çıkar.*)

ŞAKĀRA

Hey dostum, Vasantasenā'yı arayacağım ben.

VİTA

İyi ara, ara bakalım.

ŞAKĀRA

(*Arama hareketleri yapar.*) Hey dostum, yakaladım onu!

VİTA

Budala, benim o!

ŞAKĀRA

Bu yana gel ve şu köşede dur. (*Tekrar arar ve bu kez Çeta'yı yakalar.*) Dostum, dostum! Yakaladım onu!

ÇETA

Efendim, benim Çeta!

ŞAKĀRA

Burada Vita, şurada Çeta. Vita ve Çeta, Çeta ve Vita! Her ikiniz de bir köşede durun. (*Tekrar aramaya koyulur ve bu defa da saçlarından Radanikā'yı yakalar.*) Dostum, bu kez yakaladım onu, gerçekten yakaladım; Vasantasenā'yı yakaladım!

Çanakya'nın Draupadī'yi yakaladığı gibi[13] onu sık saçlarından yakaladım. Karanlıkta kaçarken başındaki çiçeklerin kokusu onu ele verdi.

VİTA

Gençliğin verdiği kibirle soylu bir kimse ararsın ha, al sana, işte böyle çiçeklerle süslediğin saçlarından yakalanırsın.

ŞAKĀRA

Ey kadın, işte böyle kafandan yakalanırsın; böyle saçından, böyle saç lülenden, saç kıvrımlarından! Şimdi istediğin kadar bağır, Çanda'yı, Şambhu'yu, Şiva'yı, Şankara'yı veya İşvara'yı çağır.

Draupadī'yi saçlarından yakalayan Duhşāsana idi. Yine cahilliğini gösteriyor.

RADANİKĀ

(*Korkuyla.*) Soylu beyler, ne yapıyorsunuz?

VİTA

Alçak adam, bu ses çok farklı bir ses.

ŞAKĀRA

Dostum, süt isteyen bir kedi gibi, bu kahpenin kızı da sesini değiştiriyor.

VİTA

Nasıl? Sesini mi değiştiriyor? Çok tuhaf! Ama belki de tuhaf değildir.

Bu kadın dans ettiği sahnede aldatma yeteneğini ve çeşitli dümenleri öğrenmiş ve geliştirmiş olabilir.

(*Maitreya girer.*)

VİDŪSHAKA

Oh, harika! Gecenin esintisiyle kandil, kurban kazığına bağlanmak için götürülen bir keçinin kalbi gibi titriyor. (*Yaklaşır ve Radanikā'yı o halde görerek.*) Hey Radanikā!

ŞAKĀRA

Aman dostum! Bir erkek, bir erkek!

VİDŪSHAKA

Soylu Çārudatta'nın yoksulluğu yüzünden yabancıların evine saldırmaları ona reva mıdır?

RADANİKĀ

Efendi Maitreya, bakın beni nasıl küçük düşürüyorlar!

VİDŪSHAKA

Ne? Bu hakaretler sana mı, yoksa bize mi?

RADANİKĀ

Size elbette!

VİDŪSHAKA

Bu bir zorbalık mı?

RADANİKĀ

Ya ne?

VİDŪSHAKA

Gerçekten mi?

RADANİKĀ

Gerçekten!

VİDŪSHAKA

(*Öfkeyle tahta bastonunu havaya kaldırır.*) Bu kabul edilemez! Bir köpek bile kulübesinde böyle bir şeye öfkelenir, benim gibi bir Brahman mı öfkelenmeyecek? Bizim gibi talihsiz insanlara benzeyen şu eğri büğrü bastonumla sizin kurumuş bambu gibi olan kafalarınızı koparacağım.

VİTA

Özür dileriz değerli Brahman, affet!

VİDŪSHAKA

(*Vita'ya bakar.*) Bu suçlu değil. (*Şakāra'ya bakar.*) İşte bu işin sorumlusu bu herif. Hey sen, kralın kayınbiraderi alçak Samsthānaka, kötü adam! Bu yaptığın doğru mu? Soylu Çārudatta yoksulluğa düşmüş olsa bile, onun gibi erdemleriyle Uccayini şehrinin mücevheri haline gelmiş bir kimsenin evine gelmek ve hizmetçilerine hakaret etmek doğru mudur?

Kimseyi yoksulluğundan dolayı küçük görmemek gerekir. Kader kimseye fakir muamelesi yapmaz. Zengin bir kimse bile, eğer kişilik sahibi değilse, yoksul sayılır.

VİTA

(*Utanır.*) Özür dileriz değerli Brahman, affedin! Bu durum hakaret etmek niyetinden değil de bir başkasıyla karıştırmaktan doğdu. Biz bir aşk kadınının peşindeydik de!.

VİDŪSHAKA

Yani bu mu?

VİTA

Haşa! Aradığımız bir hayat kadını. Birden ortadan kayboldu ve yerinde bu hanım belirdi, biz de böylece edepsiz bir duruma düşmüş olduk.

Lütfen bizi bağışlayın. (*Kılıcını bırakır, ellerini kavuşturup ayaklarına kapanır.*)

VİDŪSHAKA

Kalk ayağa iyi insan! Sana kızdığımda seni tanımıyordum. Ama şimdi tanıyorum ve senden özür diliyorum.

VİTA

Asıl bizim sizden özür dilememiz gerekir. Bir şartla ayağa kalkarım.

VİDŪSHAKA

Söyle nedir?

VİTA

Bütün bu olup bitenleri Çārudatta'ya anlatmayacaksınız.

VİDŪSHAKA

Anlatmayacağım!

VİTA

Ey Brahman! Bu iyiliğinizi hiçbir zaman unutmayacağım. Bizler gerçek silahlar taşıdığımız halde, erdemin silahları karşısında yenilgiye uğradık.

ŞAKĀRA

(*Kıskançlıkla karışık bir öfkeyle.*) Sen ne demeye bu alçak herifin ayaklarına kapanıyor, el pençe divan duruyorsun?

VİTA

Çünkü korkuyorum.

ŞAKĀRA

Neden korkuyorsun?

VİTA

Çārudatta'nın erdemlerinden.

ŞAKĀRA

Evine giren kimsenin yiyecek bir şey bulamadığı bir adamda ne gibi bir erdem olabilir ki?

VİTA

Hayır hayır, böyle konuşma.

O bizim gibi insanların dualarına karşılık vere vere yoksulluğa düştü. O zenginliğine güvenip asla kimseyi küçük görmedi. Dolu bir su deposunun sıcak yaz mevsiminde kuruması gibi, o da muhtaç insanları doyura doyura kurudu gitti.

ŞAKĀRA

(*Hiddetle.*) Bu cariyenin evladı da kim?

Pāndu'nun cesur ve yiğit oğlu Şvetaketu mu? Yoksa, Tanrı İndra'nın Radhā'dan doğan oğlu Rāvana mı? Veya ünlü Rāma'nın Kuntī'den olma oğlu Aşvatthaman mı? Belki de Dharma'nın oğlu Catayu'dur?[14]

Yine sapla samanı birbirine karıştırıyor.

VİTA

Seni aptal! Bu herkesin tanıdığı soylu Çārudatta'dır.

Sıkıntı içindeki insanların başvurduğu, erdemden meyveleriyle yere doğru eğilmiş bir istek ağacıdır o. Erdemliler için aile yöneticisi, okumuşlar için aynadır. Ahlaklı yaşamın mihenk taşı, kıyısını doğrulukla döven bir okyanustur. Herkese saygılıdır, asla saygısızlık etmez. İnsansı erdemlerin hazinesidir, kibar ve asil tabiatlıdır. Çok sayıda iyi yönleriyle övülmeye layık olan bu insan gerçekten yaşıyor; diğerleri ise sadece nefes alıp veriyorlar.

Haydi şimdi buradan gidelim.

ŞAKĀRA

Ne yani, Vasantasenā'yı almadan mı?

VİTA

Vasantasena'nız kayıp.

ŞAKĀRA

Nasıl olur?

VİTA

Sana görünüp kaybolmakla o, körün görmesi yahut hastanın zindeliği veya aptalın akıllılığı, aylak adamın çalışkanlığı, belleği zayıfın yüce bilgileri hatırlaması veya düşmana karşı sevgi duymak gibi oldu.

ŞAKĀRA

Ben Vasantasenā'yı almadan gitmeyeceğim.

VİTA

Şunu hiç işitmemişsin galiba!

Fil bağlama ipleriyle, at dizginleriyle, bir kadın da gönül bağıyla elde tutulur. Eğer sende bu yoksa defol git!

ŞAKĀRA

Gitmek istiyorsan sen gidebilirsin, ben gitmeyeceğim.

VİTA

Tamam, ben gittim. (*Çıkar.*)

ŞAKĀRA

İyi, o gitti! (*Vidūshaka'ya doğru dönerek.*) Seni gidi karga kafalı alçak herif! Otur, otur!

VİDŪSHAKA

Zaten oturuyorum.

ŞAKĀRA

Kim oturttu?

VİDŪSHAKA

Kader.

ŞAKĀRA

İyi o zaman kalk, kalk!

VİDŪSHAKA

Kalkacağım.

ŞAKĀRA

Ne zaman?

VİDŪSHAKA

Kader yeniden lütufkâr olduğunda.

ŞAKĀRA

Eh, ağla, ağla!

VİDŪSHAKA

Zaten ağlıyoruz.

ŞAKĀRA

Kim ağlattı?

VİDŪSHAKA

Yoksulluk.

ŞAKĀRA

Eh, gül, gül!

VİDŪSHAKA

Güleceğiz.

ŞAKĀRA

Ne zaman?

VİDŪSHAKA

Soylu Çārudatta yeniden refaha kavuştuğu zaman.

ŞAKĀRA

Seni alçak herif! Fakir Çārudatta'ya benim şu sözlerimi söyle: Üzeri altınlarla süslü, yeni bir oyun sergileyecekmiş gibi gözüken hayat kadını Vasantasenā, Aşk Tanrısı'nın tapınağında âşık olduğu şahıs olan sizin evinize girmiştir. Onu biz kovalıyor ve zorla elde etmeye çalışıyorduk Onu mahkemeye gerek kalmadan, derhal benim ellerime teslim edersen aramızda sonsuz bir dostluk kurulacaktır; yok eğer teslim etmezsen ölümüne bir düşmanlık hasıl olacaktır. Ayrıca şuna da dikkat et:

Sapı inek pisliğine bulanmış kabak, kurumuş sebze, yanmış et, kış mevsiminde gece haşlanmış pirinç: Bunlar vakit kaybetmeye gelmezler.

Bunları güzelce söyle. Bunları öyle yüksek sesle söyle ki, sesini sarayımın terasından duyabileyim. Dediğim gibi söylemezsen kafanı kapıya sıkıştırır kapittha meyvesi gibi kırarım.

VİDŪSHAKA

Söylerim.

ŞAKĀRA

(*Hizmetçisine.*) Çeta, Vita gerçekten gitti mi?

ÇETA

Gitti.

ŞAKĀRA

O zaman biz de hemen gidelim.

ÇETA

O halde efendim kılıcı da alsınlar.

ŞAKĀRA

O senin elinde dursun.

ÇETA

O efendimize aittir. Onu efendimiz saklasınlar.

ŞAKĀRA

(*Kılıcı ters tarafından tutar.*) Turp renkli bu kılıcı kınına koyarak omzuma alıp, köpeklerin kovaladığı bir çakal gibi evime giderim.

(*Yürür ve çıkarlar.*)

VİDŪSHAKA

Kız Radanikā, sana yapılan bu hakareti sakın Çārudatta'ya söyleme ha! Zaten yoksulluktan perişan halde, bir de bununla üzüntüsü iki katına çıkmasın.

RADANİKĀ

Efendi Maitreya, ben Radanikā'yım; ağzım sıkıdır.

VİDŪSHAKA

Öyleyse güzel.

ÇĀRUDATTA

(*Vasantasenā'yı Radanikā sanarak.*) Radanikā, oğlum Rohasena gece serinliğinde üşümüştür. Onu içeri götür de bu pelerinle sar. (*Pelerini verir.*)

VASANTASENĀ

(*Kendi kendine.*) Nasıl yani? Beni hizmetçisi sandı. (*Pelerini alıp koklar ve heyecanla kendi kendine konuşur.*) Ah! Pelerin yasemin kokuyor. Gençliği hâlâ yerinde. (*Döner ve pelerini kendi üzerine sarar.*)

ÇĀRUDATTA

Radanikā, sana Rohasena'yı içeri götürmeni söyledim.

VASANTASENĀ

(*Kendi kendine.*) Eyvah! Talih kalbine girmeme yardım etmiyor.

ÇĀRUDATTA

Sana söylüyorum Radanikā, hiç cevap vermiyorsun. Yaa, demek öyle!

İnsan kaderi tarafından bir yana sürüklenip tüm servetini kaybedince dostları bile düşman oluyor, ona en bağlı kişiler bile ondan soğuyorlar.

(*Radanikā ve Vidūshaka yaklaşırlar.*)

VİDŪSHAKA

Efendim, Radanikā burada.

ÇĀRUDATTA

Bu bizim Radanikā! Peki ya öteki kadın kim? Bilmeden pelerini üzerine atıp kutsallığını lekelediğim?

VASANTASENĀ

(*Kendi kendine.*) Tam tersine beni kutsadın.

ÇĀRUDATTA

Sonbahar bulutunun arkasındaki ay gibi parlayan bu kadın da kim? Ama başkasının karısına bakmak da doğru değil.

VİDŪSHAKA

Efendim, başkasının karısına baktım diye endişelenmeyin. Bu kişi, Aşk Tanrısı'nın tapınağında size âşık olmuş olan Vasantasenā'dır.

ÇĀRUDATTA

Demek Vasantasenā! (*Kendi kendine.*)

Talihim düşüşe geçtiği sırada içime düşen aşk, korkak bir insanın öfkesi gibi tüm uzuvlarıma yayıldı.

VIDŪSHAKA

Dostum, kralın kayınbiraderi sana şunları söyledi:

ÇĀRUDATTA

Ne dedi?

VİDŪSHAKA

"Üzeri altınlarla süslü, yeni bir oyun sergileyecekmiş gibi gözüken hayat kadını Vasantasenā, Aşk Tanrısı'nın tapınağında âşık olduğu sizin evinize girmiştir. Onu biz kovalıyor ve zorla elde etmeye çalışıyorduk."

VASANTASENĀ

(*Kendi kendine.*) "Onu zorla elde etmek" diye açıkça söylemesi benim için çok iyi oldu.

VİDŪSHAKA

"Onu mahkemeye gerek kalmadan, derhal benim ellerime teslim edersen, aramızda sonsuz bir dostluk kurulacaktır; yok eğer teslim etmezsen, ölümüne bir düşmanlık hasıl olacaktır."

ÇĀRUDATTA

(*Nefretle.*) Bu adam budalanın teki! (*Kendi kendine.*) Ah! Gerçekten tanrıça gibi tapılacak bir kadın. Her ne kadar evime yönlendirilerek girdiyse de, benim kader tarafından düşürüldüğüm durumuma bakıp hiç konuş-

muyor. Ve erkekler arasında cesurca konuşmaya alışık olduğu halde burada susuyor.

(*Yüksek sesle.*) Saygıdeğer Vasantasenā, seni tanımayarak hizmetçi muamelesi yaptım. Bunun için başımı eğip senden özür diliyorum.

VASANTASENĀ

Asıl değersiz biri olarak izinsizce içeri girdiğim için ben özür dilerim ve başımı saygıyla eğerim.

VİDŪSHAKA

Ne âlâ! İki pirinç tarlası gibi birbirinize mutlulukla baş eğiyorsunuz. Ben de deve yavrusunun dizine benzeyen başımla her ikinizden özür diliyorum. (*Kalkar.*)

ÇĀRUDATTA

Bırak, törene gerek yok!

VASANTASENĀ

(*Kendi kendine.*) Konuşmanın başlangıcı tatlı olduğu kadar akıllıcaydı da. Ama böyle yoksul halde olan onunla kalmam doğru olmaz. Ona şöyle söyleyeyim. (*Yüksek sesle.*) Efendim, eğer uygun görürseniz mücevherlerimi evinizde emanet bırakmak istiyorum. Beni izleyen serserilerden ziynetlerimi ancak böyle koruyabilirim.

ÇĀRUDATTA

Bu ev emanet bırakılmak için hiç de uygun bir yer değil.

VASANTASENĀ

Yanılıyorsunuz efendim, emanetler kişilere bırakılır, evlere değil.

ÇĀRUDATTA

Maitreya, mücevherleri al.

VASANTASENĀ

Çok minnettar kalırım. (*Ziynetlerini çıkarır.*)

VİDŪSHAKA

(*Onları alarak.*) Sağ olun, var olun!

ÇĀRUDATTA

Budala, bu bir emanet!

VİDŪSHAKA

(*Ortaya.*) Öyleyse dilerim hırsızlara yarar!

ÇĀRUDATTA

Çok kısa bir zaman içinde...

VİDŪSHAKA

Bu emaneti bize verir...

ÇĀRUDATTA

Onu geri veririm.

VASANTASENĀ

Efendim, bu beyefendinin refakatinde evime gitmek isterdim.

ÇĀRUDATTA

Maitreya, hanımefendiye eşlik et.

VİDŪSHAKA

Siz bu kuğu gibi yürüyen hanımın arkasından bir krallık kuğusu gibi hoş görünürsünüz. Fakat ben, zavallı bir Brahman olarak halk meydanında köpeklerin sunaklara saldırması gibi, insanlar tarafından her adımımda taciz edilirim.

ÇĀRUDATTA

Pekâlâ. Hanımımıza ben eşlik ederim. Yalnız krallığın ana caddesinde emniyetle yürümemiz için birkaç meşale yakılsın.

VİDŪSHAKA

Hizmetçi Vardhamānaka, meşaleleri yak.

VARDHAMĀNAKA

(*Vidūshaka'ya.*) Yağ olmadan meşaleler nasıl yanar?

VİDŪSHAKA

(*Çārudatta'ya.*) Ah! Hayat kadınları nasıl meteliksiz erkekleri küçük görür, onlara karşı hiçbir duyguları olmazsa, bizim meşalelerimiz de yağsızlıktan şimdi öyle.[15]

ÇĀRUDATTA

Bırak Maitreya, meşaleye gerek yok. Bak,

Aşk dolu bir kızın beyaz yanağı gibi, kendisine yoldaş olan yıldız demetleriyle birlikte ay doğuyor ve krallığın ana caddesi üstünde bir lamba görevi görüyor. Beyaz ışıkları koyu karanlığa, kurumuş bir bataklığa düşen süt damlası gibi düşüyor.

(*Sevgiyle.*) Hanımefendi Vasantasenā, işte eviniz, buyurun içeri girin.

VASANTASENĀ

(*Ona sevgiyle bakar ve çıkar.*)

ÇĀRUDATTA

Dostum, Vasantasenā gitti. Gel biz de evimize gidelim. Kral yolu bomboş, sadece nöbetçiler geziyorlar. Gece her türlü suçun işlendiği zamandır, bu yüzden kendimizi sakınalım. (*Yürürler.*) Bu altın mücevher kutusunu da geceleyin sen, gündüzün de Vardhamānaka korursunuz.

VİDŪSHAKA

Emriniz olur efendim.

(*Hepsi birlikte çıkarlar.*)

Burada "sneha" sözcüğü ile söz oyunu yapılmış. "Sneha" hem "duygu", hem de "yağ" anlamlarına gelmektedir. Hayat kadınlarının "sneha"sı yoktur, meşalelerin de yanacak "sneha"sı yoktur.

II. Perde

(*Girerler.*)

BİR HİZMETÇİ

Hanımefendinin annesi bir şey söylemem için beni gönderdi. Gidip yaklaşayım. (*Yürür ve bakınır.*) İşte hanımefendi, derin düşünce içinde oturmakta! Ona doğru yaklaşayım.

(*Aşktan çarpılmış Vasantasenā ile Madanikā sahnededirler.*)

VASANTASENĀ

Sonra canım?

MADANİKĀ

Hanımım, bir şey söylemediniz ki sonrası olsun!?

VASANTASENĀ

Ne söyledim?

MADANİKĀ

"Sonra canım?" dediniz.

VASANTASENĀ

(*Kaşlarını çatarak.*) Ah, evet!

BİRİNCİ HİZMETÇİ

(*Yaklaşarak.*) Hanımefendi, anneniz yıkanıp tanrılara ibadet etmeye gitmenizi söylüyor.

VASANTASENĀ

Yavrum, anneme bugün yıkanmayacağımı söyle; ibadeti de Brahman yapsın.

BİRİNCİ HİZMETÇİ

Emredersiniz hanımım. (*Çıkar.*)

MADANİKĀ

Hanımım, kusur aradığımdan değil, sevdiğimden soruyorum; bütün bunların anlamı nedir?

VASANTASENĀ

Ben nasıl görünüyorum Madanikā?

MADANİKĀ

Kalbinizde biri var ve onu düşünmekten kendinizde değilsiniz, öyle görüyorum sizi.

VASANTASENĀ

Doğru anlamışsın! Sen başkalarının kalbini çözmekte pek ustasındır Madanikā.

MADANİKĀ

Şey, memnun oldum! Anlaşılan genç insanlara aşk aşılayan güçlü Kāma[16] size de bulaşmış. Hanımım söylesinler, acaba bu kişi bir kral mı ya da ona hizmet eden gözde bir kişi mi?

VASANTASENĀ

Kızım, ben sevmek istiyorum, hizmet etmek değil!

MADANİKĀ

Bilgide derinleşmiş genç bir Brahman mı yoksa sevdiğiniz?

Hint mitolojisinde Aşk Tanrısı'nın adı.

VASANTASENĀ

Bütün Brahmanlara saygı duyarım.

MADANİKĀ

Yoksa ülkeler gezmiş, büyük bir servet biriktirmiş bir tüccar mı sevdiğiniz?

VASANTASENĀ

Bir tüccar, sevgisi ne kadar büyük olursa olsun, başka ülkelere giderek sevdiğini acılar içinde bırakır.

MADANİKĀ

Hanımım, kral değil, kralın gözde yardımcısı değil, bir Brahman değil, bir tüccar değil. Peki, kimdir bu âşık olduğunuz kişi?

VASANTASENĀ

Kızım, sen benimle Aşk Tanrısı'nın tapınağına gitmemiş miydin?

MADANİKĀ

Gitmiştim hanımım.

VASANTASENĀ

Ve hâlâ da bana bir yabancı gibi soru soruyorsun.

MADANİKĀ

Anladım! O kişi, yardıma ihtiyaç duyduğunda hanımıma yardım eden beyefendi değil mi?

VASANTASENĀ

Neydi onun adı?

MADANİKĀ

Tüccarlar mahallesinde oturuyor.

VASANTASENĀ

Kızım sana onun adını soruyorum.

MADANİKĀ

Hanımım, o hayırsever kişi soylu Çārudatta'dır.

VASANTASENĀ

(*Neşeyle.*) Muhteşem Madanikā, muhteşem! Doğru bildin!

MADANİKĀ

(*Kendi kendine.*) Şimdi şunu söyleyeceğim. (*Yüksek sesle.*) Hanımım, onun fakir bir kimse olduğunu duyduk.

VASANTASENĀ

İşte o yüzden onu seviyorum. Yoksul bir insanı seven bir yosmayı kimse ayıplayamaz.

MADANİKĀ

Fakat hanımım, çiçeklerini kaybetmiş bir mango ağacına dişi arılar konar mı?

VASANTASENĀ

İşte bu mucize yüzünden onlara "bal yapıcılar" derler ya.[17]

MADANİKĀ

Hanımım, madem onu bu kadar çok seviyorsunuz, neden bir an önce koşup ona kavuşmuyorsunuz?

VASANTASENĀ

Kızım, bir an önce koşup yanına gitsem, onu bir daha görmek için bir bahane kalmaz, gittiğime pişman olurum.

MADANİKĀ

Bu sebepten mi mücevherlerinizi ona emanet ettiniz?

Eserin yazarı Şūdraka dişi arıların bal yapmadığını bilmiyor olsa gerek.

VASANTASENĀ

Doğru anlamışsın!

(*Sahne arkasından.*)

Hey kumarbaz! Bu kumarbaz bizim on altınımızı iç etti. Yakalayın onu, yakalayın! Durdurun onu! Seni uzaktan görüyorum.

(*Telaşla içeri girer.*)

TELLAK

Off, kumar ne kötü bir şey! Yularından boşanmış eşek gibi tepelediler beni. Anga kralı Karna'nın Ghatotkaça'yı vurduğu gibi vuruldum.[18] Sayıları hesaplamalarından yararlanıp kaçtım da bu ana caddeye geldim. Şimdi ne yapmalı, kime sığınmalı? Kumarbazlar beni başka yerlerde ararken, geri geri yürüyerek şu terk edilmiş tapınağa girip heykel gibi durayım. (*Çeşitli mimikler yapar ve bir heykel gibi durur.*)

(*Kumarhane sahibi Māthura ve Kumarbaz girerler.*)

MĀTHURA

Ey Bhattaraka! On altınımızı çalan kumarbaz tellak şurada. Yakala onu, yakala! Dur, dur! Seni uzaktan görüyorum.

KUMARBAZ

İster cehennemin dibine kaç, ister Tanrı İndra'ya sığın, seni kumarhaneciden hiç kimse kurtaramaz, Tanrı Şiva bile!

MĀTHURA

Benim gibi iyi bir kumarhaneciyi aldatan adam! Nereye kaçıyorsun? Korkudan vücudun titriyor, düzensiz attı-

---

Mahābhārata Destanı'nda geçen bir olay. Karna, Bhīma'nın oğlu Ghatotkaça'yı büyük savaşta öldürmüştü.

ğın adımlarla düşe kalka gidiyorsun. Ey soyunu ve adını lekeleyen adam, nereye kaçıyorsun?

KUMARBAZ

(*Ayak izlerine bakarak.*) Buradan geçmiş. İzler şurada kayboluyor.

MĀTHURA

(*İzlere bakıp düşünür.*) Ah! Bu tapınakta hiç heykel yok, ama ayak izleri ters yönde gözüküyor. (*Düşünür.*) Bu kumarcı hırsız ters ters yürüyerek tapınağa girmiş anlaşılan.

KUMARBAZ

O zaman peşinden gidelim.

MĀTHURA

Öyle yapalım.

(*Tapınağa girme hareketleri yaparlar, adamı görerek birbirlerine kaş göz işaretleri yaparlar.*)

KUMARBAZ

Hımm, burada ağaçtan bir heykel var.

MĀTHURA

Hayır, o taştan bir heykel (*Onu sallarlar ve işaretleşirler.*) Neyse, boş ver, gel biz kumar oynayalım.

(*Zarla çeşitli oyunlar oynarlar.*)

TELLAK

(*Kumar oynama isteğini bastırmaya çalışarak kendi kendine konuşur.*) Ah! Davul sesleri ülkesini kaybeden bir kralın kalbini nasıl titretirse, atılan zarların tıkırtısı da beş parasız bir insanın kalbini öyle titretir.

Bir daha kumar oynamayacağımı biliyorum; kumar benim için Meru Dağı'nın tepesinden yuvarlanmak de-

mek. Ama yine de zarın guguk kuşu gibi tatlı sesi kalbimi yerinden oynatıyor.

KUMARBAZ

Sıra bende, sıra bende!

MĀTHURA

Hayır, asıl bende!

TELLAK

(*Birdenbire dayanamayıp ortaya çıkar.*) Hayır, benim sıram!

KUMARBAZ

Adamımızı bulduk!

MĀTHURA

(*Onu tutarak.*) Seni gidi üçkâğıtçı seni! Yakalandın! Ver bakalım şu on altını!

TELLAK

Bugün vereceğim, tamam!

MĀTHURA

Hemen şimdi ver!

TELLAK

Vereceğim, biraz izin verin lütfen.

MĀTHURA

Sana hemen ver dedim, pis herif.

TELLAK

Başım dönüyor! (*Yere düşer.*)

(*Onu tekme tokat döverler.*)

MĀTHURA

Seni Kumarbazlar Loncası adına tutukluyorum.

TELLAK

(*Perişan halde doğrulur.*) Nasıl yani! Kumarbazlar Loncası adına mı? Ah, bu biz kumarbazların karşı gelemeyeceği bir kuraldır. Fakat parayı nereden bulup da vereceğim?

MĀTHURA

Yemin et, bize söz ver.

TELLAK

Yemin ederim. (*Kumarbaza yaklaşır.*) Sana yarısını ödeyeceğim, diğer yarısını da sen bağışla.

KUMARBAZ

Pekâlâ.

TELLAK

(*Kumarhaneciye yaklaşarak.*) Borcumun yarısı için senet yapalım, efendimiz diğer yarısını bağışlayıversinler.

MĀTHURA

Ne zararı var? Dediğin gibi olsun!

TELLAK

(*Yüksek sesle.*) Efendim, yarısını bağışladınız mı?

MĀTHURA

Bağışladım.

TELLAK

(*Kumarbaza.*) Yarısını bağışladınız mı?

KUMARBAZ

Bağışladım.

TELLAK

Öyleyse gideyim.

MĀTHURA

Nereye gidiyorsun? On altını ver!

TELLAK

Bakın efendilerim! Birinize borcun yarısını için senet verdim, diğeriniz borcun yarısını bağışladı. Hâlâ benim gibi bir zavallıdan para istiyorsunuz.

MĀTHURA

(*Onu yakalayarak.*) Seni hırsız, bana Māthura derler, sandığından daha kurnazımdır. Öyle ayaklara gelmem ben. Seni hilekâr, bütün altınların hepsini şimdi ödeyeceksin!

TELLAK

Nasıl ödeyeyim ki?

MĀTHURA

Babanı sat, öde!

TELLAK

Baba mı var ki?

MĀTHURA

Ananı sat, öde!

TELLAK

Ana mı var ki?

MĀTHURA

Kendini sat, öde!

TELLAK

O zaman bir iyilik yapın, beni krallığın ana caddesine kadar götürün.

MĀTHURA

Yürü bakalım!

TELLAK

Pekiyi. (*Dolaşarak.*) Bayım, beni bu kumarhane sahibinden on altına satın alır mısınız? (*Boşluğa doğru ba-*

kar.) Ne dediniz? "Seni ne yapayım" mı? Evinize hizmetçi olurum... Nasıl? Cevap bile vermeden gitti!. Ne yapalım, ben de başka bir beyefendiye sorarım. (*Aynı cümleyi yineler.*) Ne? O da aldırış etmeden gitti!.. Yazıklar olsun! Soylu Çārudatta servetini yitirmeseydi ben bu duruma düşer miydim?

MĀTHURA

Sana paramı ver diyorum!

TELLAK

Nasıl ödeyeyim? (*Yere düşer.*)

(*Māthura onu sürükler.*)

TELLAK

Kurtarın beni efendiler, kurtarın!

(*O sırada Darduraka girer.*)

DARDURAKA

Ah! Kumarbazlık, doğrusu, tahtsız bir krallık gibidir. Tıpkı kral gibi kumarbaz da kimseden bir karşı koyma görmez, her zaman çok para alır verir. Büyük gelir elde eden birisi olarak hep zengin insanları gözler. Öte yandan,

Sadece kumarla elde edilmiş olan para, kadın ve çocuklar ve hediyeler yine sadece kumar yoluyla kaybedilir. Şunu da diyeyim,

Treta[19] oyunuyla servetimi yitirdim, pavara[20] geldi bedenim kurudu, nardita ile yollara düştüm, kata ile tamamen perişan oldum.[21]

(*Önüne bakar.*) İşte bizim eski kumarhaneci Māthura, bu yöne doğru geliyor. Kaçacak yer de yok; bari gizle-

---

Zar üçlüsü
İkili
Nardita ve kata, çeşitli kumar oyunlarıdır.

neyim. (*Çeşitli mimikler yapar, hırkasını incelemeye koyulur.*) Bu hırkanın iplikleri kopmuş; bu giysi yüzlerce delikle süslenmiş. Bu giysi giyilmeyecek durumda. Bunu rulo yaparsak bir şeye benzer.

Güneş batıncaya kadar bir ayağım yerde, öteki gökte öylece durursam bu fakir herif Māthura bana ne yapabilir ki?

MĀTHURA

Öde! Parayı ver!

TELLAK

Nasıl vereyim?

MĀTHURA

(*Onu tartaklar.*)

DARDURAKA

O ne? Önümde neler oluyor öyle? (*Boşluğa.*) Ne diyorsun? Kumarhaneci kumarbazı pataklıyor ve onu kurtaracak kimse yok mu? Niçin bu Darduraka onu kurtarmasın? (*Yaklaşır.*) Durun bakalım! (*Bakar.*) A-aa! Bu kurnaz Māthura, şu da zavallı Tellak.

Neden bu uzun ve kibar adam hep kumarla uğraşır ki? Başını öne eğer, günbatımına kadar sürekli hareket halinde onunla oyalanır! Kıçında yere oturmanın yarattığı izler hiç oluşmaz; butunu itler ısırmaz.

Neyse, önce şu Māthura'yı bir yatıştırayım. (*Yaklaşır.*) Seni selamlarım Māthura!

MĀTHURA

(*Selama karşılık verir.*)

DARDURAKA

Ne oluyor?

MĀTHURA

Bu herif on altınımı çaldı.

DARDURAKA

Bu çok önemsiz bir tutar!

MĀTHURA

(*Darduraka'nın koltuğunun altındaki hırkasını çekerek.*) Bakın efendiler bakın! Böyle paçavra haline gelmiş bir giysisi olan adam, on altına, "Önemsiz bir tutar." diyor.

DARDURAKA

Seni aptal! Bu on altını bir kata atışıyla kazanabilirim. Fakat sonra? Parası olup da saklayan kişi onu başkalarına gösterir mi? Pis herif!

Sen bir aşağı kast adamısın! Sonun iyi değil, çünkü on altın için beş duyusu ile yaşayan bir insanı öldürüyorsun.

MĀTHURA

Efendi, on altın senin için önemsiz bir tutar olabilir, ama benim için bir servettir!

DARDURAKA

Madem öyle, dinle beni. Bu adama on altın ver, kumar oynasın.

MĀTHURA

Sonra ne olacak?

DARDURAKA

Eğer kazanırsa öder borcunu.

MĀTHURA

Ya kazanamazsa?

DARDURAKA

O zaman ödemez!

MĀTHURA

Daha fazla konuşmanın bir anlamı yok! Hırsız! Ödemeden söz eden sendin, öde paramı! Ünlü kumarbaz

Mathura hiç boşa oynamaz. Ben kimseden korkmam. Sen alçak bir hırsızsın!

DARDURAKA

Ne? Alçak kim?

MĀTHURA

Sen, sensin alçak!

DARDURAKA

Senin babandır alçak! (*Tellak'a kaçması için işaret eder.*)

MĀTHURA

Onun bunun evladı! Sen hep böyle mi kumar oynarsın?

DARDURAKA

Evet, öyle oynarım.

MĀTHURA

Sen Tellak! On altınımı ver!

TELLAK

Bugün vereceğim, hemen vereceğim.

(*Māthura onu sürükler.*)

DARDURAKA

Seni budala! Ona ancak benim yokluğumda zarar verebilirsin, benim önümde değil! (*Māthura Tellak'ı tutar ve burnuna bir yumruk atar. Tellak burnundan kanlar akarak yere düşer. Darduraka Tellak'ın önüne geçer. Māthura ona da vurur. Darduraka da Māthura'ya karşılığını verir.*)

MĀTHURA

Ah! Ah! Seni alçak! Fahişenin evladı! Bunu sana ödeteceğim!

DARDURAKA

Aptal adam, bana yolda yürürken vurdun, eğer bana yarın sarayda vurursan sana gününü gösteririm.

MĀTHURA

Görmeye hazırım!

DARDURAKA

Nasıl göreceksin?

MĀTHURA

(*Gözlerini iyice açarak.*) Böyle göreceğim.

(*Darduraka Māthura'nın gözlerine toprak atar ve Tellak'a kaçması için işaret eder. Māthura'nın gözleri kapanır ve yere düşer. Tellak kaçar.*)

DARDURAKA

(*Kendi kendine.*) Baş kumarbazlardan Māthura'yı düşman ettim kendime. Artık buralarda daha fazla durulmaz. Sevgili dostum Şarvilaka'nın dediğine göre, çoban oğlu Āryaka, bir kâhinin söylediğine göre kral olacakmış. Benim gibi olan herkes ona katılıyor. Ben de gidip ona katılayım. (*Çıkar.*)

TELLAK

(*Korkuyla ilerler, bakınır.*) Şurada yan kapısı açık bir ev var. İçeri gireyim. (*Girer ve Vasantasenā'yı görür.*) Hanımefendi, size sığınıyorum.

VASANTASENĀ

Bana sığınan bir kimsenin korkmasına gerek yoktur. Kızım, yan kapıyı kapat!

(*Hizmetçi denileni yapar.*)

VASANTASENĀ

Kimden korkuyorsun?

TELLAK

Alacaklılardan.

VASANTASENĀ

Kızım, yan kapıyı açabilirsin.

TELLAK

(*Kendi kendine.*) Vay canına! Alacaklıdan hiç korkusu yok! Doğrusu ne demişler:

Kendi gücünü bilip ona göre yük yüklenen kişi asla tökezlemez. Böyle kişi çöle bile düşse yok olmaz. Buna en iyi örnek benim!

MĀTHURA

(*Gözlerini ovuşturur, kumarbaza.*) Haydi ver, ver!

KUMARBAZ

Efendim, biz Darduraka ile uğraşırken o herif kaçtı.

MĀTHURA

O kumarbaza vurup burnunu kırmıştım. Gel, kan izlerini takip edelim.

(*İzleri takip ederler.*)

KUMARBAZ

Efendim, o Vasantasenā'nın evine gitmiş.

MĀTHURA

Demek ki altınlarımız emin ellerde.

KUMARBAZ

Gidip mahkemeye haber verelim.

MĀTHURA

O zamana kadar bu alçak buradan kaçıp başka yere gider. En iyisi onu etrafını çevirerek yakalayalım.

VASANTASENĀ

(*Hizmetçisi Madanika'ya işaret eder.*)

MADANİKĀ

(*Tellak'a.*) Nerelisin? Kimsin? Yaşamını sürdürmek için ne iş yaparsın? Korkunun sebebi nedir?

TELLAK

Dinleyin hanımefendi. Benim doğum yerim Pātaliputra'dır. Bir köy muhtarının oğluyum. Yaşamımı tellaklık yaparak kazanıyorum.

VASANTASENĀ

Çok ince bir sanat öğrenmişsin.

TELLAK

Hanımefendi, onu bir sanat olarak öğrendim, fakat bu sanat benim geçim kapım oldu.

MADANİKĀ

Çok sıkıntı dolu bir yanıt verdin! Peki sonra?

TELLAK

Sonra, gezginlerin ağzından işittiğim ve daha önce hiç görmediğim bu ülkeye geldim. Uccayini'ye gelir gelmez bir beyefendinin hizmetine girdim. O çok yakışıklı ve tatlı dilli biriydi. Hediyeler verir ve hiç üstünde durmaz, kendisine yapılan kötülükleri unuturdu. Fazla söze gerek yok! Nezaketinden hep kendini başkalarına hizmet etmeye mecburmuş gibi hissederdi; kendisine sığınanları korurdu.

MADANİKĀ

Hanımımın istediği tüm erdemleri kendisinde toplamış ve Uccayini şehrine şeref veren bu kişi kim acaba?

VASANTASENĀ

Güzel konuştun kızım! Ben de içimden aynısını düşünmüştüm.

MADANİKĀ

Sonra efendim?

TELLAK

Yufka yüreği ile herkese bağışta buluna buluna...

VASANTASENĀ

Tüm servetini yitirdi değil mi?

TELLAK

Ben söylemeden nasıl bildiniz?

VASANTASENĀ

Bilmeyecek ne var? Erdem ve zenginlik nadiren bir araya gelir. Suyu içmeye uygun olmayan kuyularda çok su olur.

MADANİKĀ

Onun adı nedir efendim?

TELLAK

Hanımefendi, yeryüzünde ayı bilmeyen var mıdır? O tüccarlar bölgesinde oturur; onun soylu adı Çārudatta'dır.

VASANTASENĀ

(*Oturduğu yerden heyecanla yere iner.*) Bu ev sizin evinizdir! Kızım ona oturacak bir şey ver; çok yorulmuş olmalı.

(*Hizmetçi denilenleri yapar.*)

TELLAK

(*Kendi kendine.*) Vay canına! Çārudatta'nın sadece adını duymak bile bana büyük saygı göstermesine yetti. Soylu Çārudatta, mükemmel insan! Bu dünyada gerçekten yaşayan sensin, diğerleri sadece nefes alıyorlar! (*Vasantasenā'nın dizinin dibine oturur.*) Hayır hanımefendi, hayır. Siz koltukta oturmalısınız!

VASANTASENĀ

Efendi, bu adam nasıl zengin oldu?

TELLAK

İyi insanın zenginliği onun cömert doğasından gelir, aksi halde zenginlik olmaz! Başkalarına saygı duyan kişi onlardan saygı görür.

VASANTASENĀ

Devam et!

TELLAK

Sonra bu soylu kişi beni ücretle özel hizmetine aldı. Onun serveti bitip sadece soylu adı kalınca ben de geçimimi sağlamak için kumara başladım. Sonra şansım kötüye döndü ve oyunda on altın kaybettim.

MĀTHURA

Paramı çaldılar, öldüm, bittim!

TELLAK

Kumarhaneci ve kumarbaz buradalar; benim izimi sürmüşler. Hikayemi duydunuz, kararınızı verin hanımefendi.

VASANTASENĀ

Madanikā! Ağaç sallandığı zaman kuşlar rasgele etrafa dağılırlar. Kızım, al şu bileziği git şu kumarhaneci ile kumarbaza ver ve bu beyefendinin gönderdiğini söyle. (*Kolundan bileziği çıkarır ve hizmetçiye verir.*)

MADANİKĀ

(*Bileziği alarak.*) Emredersiniz hanımım. (*Çıkar.*)

MĀTHURA

Paramı çaldılar, öldüm, bittim!

MADANİKĀ

Yukarı doğru bakıp iç çeken ve bizim kapıya bakıp konuşan şu ikisi kumarhaneci ve kumarbaz olmalı. (*Yaklaşır.*) Sizi selamlarım efendim!

MĀTHURA

Esenlikler üzerinize olsun!

MADANİKĀ

Efendim, ikinizden hanginiz kumarhaneci?

MĀTHURA

Ey ince belli kız! Alt dudağı aşkla ısırılmış, yan yan ve sert sert bakarak kışkırtıcı sözler söyleyen sen kiminle konuşuyorsun? Ben zengin biri değilim, başka yere git!

MADANİKĀ

Eğer böyle konuşuyorsan sen kumarbaz olamazsın! Size borcu olan biri var mıydı?

MĀTHURA

Evet var. Bana on altın borcu var. Nerede o?

MADANİKĀ

O borca karşılık hanımım bu bileziği gönderdi, şey, yani o kişi kendisi gönderdi.

MĀTHURA

(*Sevinerek alır.*) O iyi delikanlıya söyle, bizden yana rahat olsun. Gelip gene zar atabilir.

(*İkisi de sahneden çıkarlar.*)

MADANİKĀ

(*Vasantasenā'ya yaklaşarak.*) Hanımefendi, kumarhaneci ve kumarbaz sevinerek gittiler.

VASANTASENĀ

O halde siz de gidip endişeli yakınlarınızı yatıştırabilirsiniz efendim.

TELLAK

Hanımefendi, madem öyle, sanatımla size hizmet etmeme izin verin.

VASANTASENĀ

Efendi, o sanatı kimin için öğrendiysen yine ona hizmet et.

TELLAK

(*Kendi* kendine.) Hanımefendi isteğimi ustalıkla geri çeviriyor. Ona nezaketinin karşılığını nasıl ödeyebilirim ki? (*Yüksek sesle.*) Hanımefendi, kumar çok yüz kızartıcı bir şey, ben artık Buddha keşişi olacağım. Hanımım Tellak'ın Buddha keşişi olduğunu asla unutmasınlar.

VASANTASENĀ

O kadar acele etme efendi!

TELLAK

Kararım karardır hanımefendi! (*Dolaşır.*) Kumar beni insanlar içinde çok güçsüz bıraktı. Artık kafamı kazıtıp krallığın ana caddesinde dolaşacağım.

(*Perde arkasında bir gürültü kopar.*)

TELLAK

(*Kulak kabartarak.*) Ah! Nedir bu? (*Boşluğa.*) Ne söylüyorsunuz? Vasantasenā'nın Khuntamodaka adlı fili iplerini mi kopardı? O halde gidip hanımefendinin kokulu filine bir göz atayım. Ya da boş vereyim. Karar verdiğim şeyi yapacağım. (*Çıkar.*)

(*Perdeyi iterek, aşırı süslü muhteşem giysisiyle neşe içinde Karnapūraka sahneye girer.*)

KARNAPŪRAKA

Nerede? Hanımefendi nerede?

HİZMETÇİ

Terbiyesiz adam, nedir bu telaş? Önünde duran hanımefendiyi görmüyor musun?

KARNAPŪRAKA

(*Görür.*) Sizi selamlarım hanımefendi!

VASANTASENĀ

Çok sevinçli görünüyorsun Karnapūraka, bunun sebebi nedir?

KARNAPŪRAKA

(*Büyük bir gururla.*) Hanımım, bugün Karnapūraka'nın kahramanlığını görmeliydiniz.

VASANTASENĀ

Ne oldu Karnapūraka?

KARNAPŪRAKA

Dinleyin hanımefendi! Sizin azgın fiiliniz Khuntamodaka bağlarını kopardı, bakıcısını öldürdü ve ortalığa korku saçarak krallığın ana caddesine çıktı. O sırada halk şöyle bağırıyordu:

"Çocukları kaçırın, hemen ağaçlara ve çatılara çıkın. Görmüyor musunuz, çılgın fil buraya doğru geliyor!" Ve ayrıca,

Halhallar düşüyor, mücevherlerle süslü kemerler kopuyor, parıltılar saçan bilezikler yerlere saçılıyordu.

Sonra çılgın fil, sanki lotuslarla dolu bir göle yıkanmak amacıyla girmek istercesine Uccayini şehrine girdi ve bir keşişe doğru saldırdı. Hortumundaki suları yüzüne püskürtünce keşiş elindeki sopayı, maşrapasını ve sadaka

tasını yere düşürdü ve fil onu iki dişinin arasına aldı. Halk, "Eyvah, keşişi öldürüyor!" diye bağırdı.

VASANTASENĀ

(*Titreyerek.*) Oh! Ne dikkatsizlik, ne aksilik!

KARNAPŪRAKA

Heyecanlanmayınız! Dinleyiniz efendim! Kopardığı bir yığın zinciri ortalıkta şakırdatarak dişleriyle keşişi boğmakta olan fili gören ben Karnapūraka... hayır hayır, hanımımın pirinç lapasıyla beslediği bu köle... zikzak yaparak koşup keşişe seslendim; bir dükkandan kaptığım demir çubukla çılgın file meydan okudum.

VASANTASENĀ

Sonra ne oldu?

KARNAPŪRAKA

Vindhya Dağı'na benzeyen çılgın file demir çubukla vurdum ve dişleri arasındaki keşişi kurtardım.

VASANTASENĀ

Çok cesur davranmışsın! Sonra?

KARNAPŪRAKA

Sonra hanımım, yükü bir tarafa yüklenip yana yatmış bir gemi gibi, tüm Uccayini halkı oraya toplanıp, "Aferin Karnapūraka, aferin!" diye bağırdı. Sonra kalabalığın içinden bir adam üzerini yokladı ve mücevherle dolu olması gereken vücudunda hiçbir şey bulamayınca içini çekti ve bu pelerini bana fırlattı.

VASANTASENĀ

Karnapūraka, o pelerin yasemin kokuyor mu, kokmuyor mu bir bak bakayım?

KARNAPŪRAKA

Sarhoş edici kokulardan onun kokusunu alamıyorum.

VASANTASENĀ

Herhangi bir isim olup olmadığına bak.

KARNAPŪRAKA

Var! Hanımım kendisi bizzat okusunlar. (*Pelerini ona verir.*)

VASANTASENĀ

"Bu pelerin soylu Çarudatta'ya aittir." (*Okuduktan sonra onu sevgiyle kendi üstüne sarar.*)

MADANİKĀ

Karnapūraka, pelerin hanımımıza yakıştı değil mi?

KARNAPŪRAKA

Şüphesiz çok güzel oldu.

VASANTASENĀ

Karnapūraka, al sana bahşiş. (*Ona bir mücevher verir.*)

KARNAPŪRAKA

(*Başını eğerek onu alır ve selamlar.*) Şimdi pelerin hanımıma çok çok daha fazla yakıştı!

VASANTASENĀ

Karnapūraka, şu anda acaba soylu Çārudatta nerededir ki?

KARNAPŪRAKA

Şu yoldan evine doğru gidiyordu.

VASANTASENĀ

Kızım, terasa çıkalım da soylu Çārudatta'yı bir görelim.

(*Hepsi çıkar.*)

III. Perde

(*Hizmetçi girer.*)

HİZMETÇİ

Bir efendi hizmetçilerine karşı nazik ve merhametli olduktan sonra, yoksul bile olsa, ondan hoşnut olunur. Öte yandan parasına güvenen alçak adamlara hizmet etmek çok zordur. Sonuçta onlardan korkulur ancak. Ayrıca,

Mısır yemeye düşkün bir öküzü, başkalarının kadınlarına göz diken adamı, kumar tutkununu bu huylarından caydırmak mümkün değildir. Doğasında bozukluk olanı iyileştirmek de öyledir.

Soylu Çārudatta konsere gideli epeyce zaman geçti. Vakit gece yarısını geçti ve o hâlâ gelmedi. Ben de girişteki odaya gidip uyuyayım bari. (*Gider ve öyle yapar.*)

(*Çarudatta ve Vidūshaka girerler.*)

ÇĀRUDATTA

Ah! Rebhila'nın şarkısı ne kadar da güzeldi! Lavta okyanustan çıkmasa da, bir inci gibiydi. Çünkü,

Âşık kişi için müzik sazı onun kalbine eşlik eden bir dosttur. Âşık randevusuna geciktiğinde, zaman geçir-

mek için bulunmaz bir araçtır. Ayrılıktan acı çekenler için kuvvetli bir yatıştırıcı, gerçek sevenlerin aşkını artırıcıdır.

VİDŪSHAKA

Haydi, eve gidelim.

ÇĀRUDATTA

Üstat Rebhila çok güzel şarkı söyledi!

VİDŪSHAKA

İki şey benim çok komiğime gider. Biri, kadının Sanskrit okuması, diğeri erkeğin düşük tondan şarkı söylemesi. Kadın Sanskrit okuduğunda, burnuna ip takılmış genç inek gibi tıslar. Erkek de alt perdeden tatlı tatlı şarkı söylerken, boynuna kurumuş çiçeklerden kolye takıp mantralar okuyan yaşlı bir din adamına benzer.

ÇĀRUDATTA

Dostum, üstat Rebhila bugün gerçekten çok güzel söyledi! Sen nasıl beğenmezsin anlamadım ki?

Onun şarkısı ateşli, tatlı, akıcı, saf, duygu dolu ve büyüleyiciydi. Onu övmek için söyleyecek söz bulamıyorum. Sanki bir yerlere saklanmış bir kadın söylüyor gibiydi. Ayrıca,

Konser bitmiş olduğu halde yürürken onun tatlı sesini, uyumlu notalarını hâlâ kulağımda duyuyorum. Lavtanın iyi harmanlanmış ve şarkının sözlerine uyan iniş çıkışlarını, güzel nakaratını hâlâ duyar gibi oluyorum.

VİDŪSHAKA

Dostum, pazar yerine giden sokaklardaki köpekler bile uyudular. Haydi eve gidelim. (*İleri doğru bakarak.*) Dostum bak, bak! Kutlu ay bile yerini karanlığa bırakarak gökteki sarayından aşağıya iniyor.

ÇĀRUDATTA

Güzel söyledin. Ay yerini karanlığa bırakıyor ve sadece yukarı kalkık ucu gözüküyor, tıpkı suya batmış vahşi bir filin dışarıda kalan dişinin ucu gibi.

VİDŪSHAKA

Neyse, işte evimiz. Vardhamānaka, Vardhamānaka, kapıyı aç!

VARDHAMĀNAKA

Soylu Maitreya'nın sesi geliyor; soylu Çārudatta geldi. Ona kapıyı açayım. (*Kapıyı açar.*) Sizi selamlarım efendim! Sizi de Maitreya! Şu rahat koltuklara oturunuz.

(*Girerler ve otururlar.*)

VİDŪSHAKA

Vardhamānaka, Radanikā'yı çağır da ayaklarımızı yıkasın.

ÇĀRUDATTA

(*Merhametle.*) Uyuyan bir kimseyi uyandırmamalısın.

VARDHAMĀNAKA

Efendi Maitreya, ben su dökeyim, sen de onun ayaklarını yıka.

VİDŪSHAKA

(*Öfkelenerek.*) Dostum şu adama bakar mısın, bu köle çocuğu su dökecekmiş, ben de bir Brahman olarak senin ayağını yıkayacakmışım?!

ÇĀRUDATTA

Dostum Maitreya, o halde suyu sen dök, ayaklarımı Vardhamānaka yıkasın.

VARDHAMĀNAKA

Efendi Maitreya, suyu dökün.

(*Vidûshaka su döker, Vardhamanaka Çarudatta'nın ayaklarını yıkar.*)

ÇĀRUDATTA

Şimdi de Brahman Maitreya'nın ayaklarına su dök!

VİDŪSHAKA

Suyun ayaklarıma ne yararı var? Nasıl olsa birazdan dayak yemiş eşek gibi yerlerde yuvarlanmayacak mıyım?

VARDHAMĀNAKA

Efendi Maitreya, siz gerçekten bir Brahmansınız.

VİDŪSHAKA

Evet, yılanlar içinde küçümsenerek bakılan dundubha yılanı ne ise ben de Brahmanlar içinde öyle bir Brahmanım işte.

VARDHAMĀNAKA

Efendi Maitreya, yine de ben sizin ayaklarınızı yıkayacağım. (*Yıkar.*) Soylu Maitreya, gündüz benim, gece sizin koruyacağınız altın kutu burada. Alın onu! (*Verir ve çıkar.*)

VİDŪSHAKA

(*Alarak.*) Bu kutu hâlâ bizimle! Uccayini şehrinde uykularımın hırsızı bu değersiz kutuyu çalacak bir hırsız yok mudur acaba? Bunu iç avluya koyacağım dostum!

ÇĀRUDATTA

Bir hayat kadını tarafından verildi diye onu iç avluya koyamazsın. Onu geri verene kadar yanında tutmalısın.

(*Yatmak üzere olduğunu göstererek aynı şeyleri mırıldanır.*)

VİDŪSHAKA

Yatıyor musun?

ÇĀRUDATTA

Evet. Uyku sanki alnımdan inip gözlerimi kuşatıyor; tıpkı yaşlılığın insanın yaşam enerjisini sinsice çalması gibi uyku da öyle gizlice ilerliyor.

VİDŪŞHAKA

Tamam, artık uyuyalım. (*Uyurlar.*)

(*Şarvilaka girer.*)

ŞARVİLAKA

Eskimiş derisini değiştiren bir yılan gibi, bilgi ve kuvvetimin sayesinde duvarda bedenimin geçebileceği kadar bir delik açtım... (*Göğe bakar, sevinçle.*) Ah! Ne güzel, kutlu ay hemen hemen batmış. Zira,

Karanlık, başkalarının evine girip hırsızlık yapan, kralın adamlarına korku salmış benim gibi müthiş bir kahramanı, tıpkı bir annenin yavrusunu sakladığı gibi saklıyor.

Evi çevreleyen duvarda bir delik açıp ana binaya ulaştım. Şimdi de iç avluya açılan bir delik açayım. Ah!

İnsanlar, gece uyurken yapılmış bu işi alçakça bulacaklar; çalarak, suçsuz insanları aldatarak yapılan iş, asla cesurca bir iş değildir. Ama yine de el pençe divan durup başkalarına hizmet etmektense, böyle bir işten dolayı kınanmak daha iyidir. Eski zamanlarda Drona'nın oğlu da gece uyurken böyle gafil avlayıp uykudaki kralları öldürmüştü.[22]

Şimdi acaba deliği nereden açsam?

Kazarken ses çıkarmayacak olan, şu sudan iyice ıslanmış nokta nasıl? Duvarda geniş ama kimse tarafından

---

Mahābhārata Destanı'nda, büyük savaştan sonra, Drona'nın oğlu Aşvatthaman, öç almak için Pandavaların kampına gece baskını düzenlemiş, birçok kralı ve komutanı uykudayken öldürmüştü.

görülmeyecek delik acaba nerede açılabilir? Tuzlu su sızan duvarı mahvolmuş evin en kırık dökük yeri neresidir? Ve bir kadınla karşılaşmayıp işimi rahatça yapabileceğim yer neresidir?

(*Duvara dokunur.*) İşte tuzun tahrip ettiği bir yer; her gün güneşin altında suyla ıslatılıp zayıflatılmış. Şurada farelerin oluşturduğu bir yığın var! Aradığımı buldum. Bu, biz Karttikeya'nın izleyenleri olan hırsızlar için en uğurlu işarettir. Artık işe başlayayım. Buraya ne çeşit bir delik açayım. Bu konuda kutlu Kanakaşakti dört yol önermiştir: Pişmiş tuğlaları çekme yöntemi, pişmemiş tuğlaları çentme yöntemi, adi kilden yapılmış duvarı suyla ıslatma yöntemi ve tahta ise eğer, onu kesme yöntemi. Şimdi bunlar pişmiş tuğlalar olduğuna göre onları çekeceğim.

Bu yöntemle yedi tür delik oluşur: Padmavyakoşa, Bhaskara, Balaçandra, Vapi, Vistirna, Svastika ve Purnakumbha. Hangi deliği açarsam açayım, yarın şehir halkı bunu gördüğünde şaşırmayacak mı?

Bu duvar pişmiş tuğla ile örülmüş, buna Purnakumbha yöntemi iyi gider, onu yapayım.

Bugüne kadar geceleri en zor duvarlara bile delikler açtım ve ertesi sabah delikleri görenler, suçumu ayıplamışlar ama sanatımdan övgüyle söz etmişlerdir.

İyilikler bahşeden Kumara Karttikeya'nın önünde eğilirim! Kanunu kutsal olan, övgüye layık Kanakaşakti'ye saygılar sunarım. Bhaskaranandin'i selamlarım! İlk öğrencisi ben olan Yogaçara'yı selamlarım! Benden çok hoşnut olduğu için bana bu sihirli merhemi vermişti.

Onu vücuduma sürünce bekçiler beni göremeyecekler ve hiçbir silah beni yaralayıp acı veremeyecek.

(*Merhemi sürer.*) Hay aksi! Ölçü ipimi unutmuşum! (*Düşünür.*) Neyse, şu Brahman ipimle ölçeyim. Bu kutsal ip bir Brahman'ın en önemli yardım malzemesidir. Hele benim işimde bu daha da çok önemlidir. Çünkü,

Bununla duvarda açılan geçidin uzunluğu ölçülür; bu ipe mücevher dizilir; bununla kilitlenmiş kapılar açılabilir ve keza yılan ve böcek ısırıklarında yardımcıdır.

Ölçmeyi bitirip işime başlayayım. (*Öyle yapar, sonra araştırır.*) Tek bir tuğla kaldı çekilmedik. Ah! Hay aksi! Bir kobra yılanı soktu beni! (*Parmağını kutsal iple bağlar; zehrin acısıyla kıvranır, sonra iyileşir.*) Şimdi iyiyim! (*Tekrar duvarla uğraşmayı sürdürür, bakınır.*) İşte, yanan bir kandil!

Kandilin delikten süzülüp gelen ve yere düşen etrafı karanlıkla kaplı sapsarı ışığı, tıpkı mihenk taşı üzerinde yol yol duran altına benziyor.

(*Çalışmayı sürdürür.*) Delik tamamdır! Şimdi içinden geçeyim. Ya da hemen geçmeyeyim, önce içeriye bir kukla sokayım. (*Öyle yapar.*) Ah! Hiç kimse yok! Karttikeya'ya şükür! (*Girer ve bakınır.*) Aha! Burada iki tane adam uyuyor. İşimi garantiye almak için kapıyı açacağım. Ama ev eski, kapıları gıcırdar! O halde önce su bulayım. Su nerede acaba? (*Etrafı araştırır, suyu bulur, onu serper ve endişeyle.*) Serpince yere düşen suyun gürültü çıkartmaması gerekir. Tamam, şimdi yapıyorum (*Geriye bakar, kapıyı açar.*) İyi, bu güzel oldu! Şimdi şunlara bir bakayım, gerçekten uyuyorlar mı, yoksa uyur gibi mi yapıyorlar? (*Onları ürkütmeye çalışır.*) Ah! Gerçekten uyuyorlar. Çünkü,

Belirli aralıklarla rahatça soluk alıyorlar. Gözleri tamamen kapalı, gözkapakları oynamadığı gibi gözbebekleri bile oynamıyor. Kolları bacakları gevşemiş halde, yatağa da iyice yayılmış durumdalar. Numara yapıyor olsalardı yüzlerine tuttuğum kandilin ışığına dayanamazlardı.

(*Etrafa bakınır.*) Vay canına! Bir davul, bir flüt ve bir panava. Şurada bir vina var, bir kamış düdük ve kitaplar. Acaba burası bir müzik öğretmeninin evi mi? Ben evin güzel görünüşüne kapılarak girdim ama acaba bu adam yoksulun teki mi? Ya da kraldan veya hırsızlardan korktuğu için servetini yerin altında mı saklıyor? Ama hiçbir hazine Şarvilaka'dan gizli kalamaz. Neyse, sihirli tohumlarımı saçacağım. (*Öyle yapar.*) Saçılan tohumlar bir araya toplanmıyor. Vay canına, demek gerçekten yoksul bir adam! Gideyim o zaman.

VİDŪSHAKA

(*Uykusunda konuşur.*) Dostum, deliğe benzer bir şey görüyorum! Hırsız gibi birisini görüyorum! O zaman bu içi altın mücevher dolu kutuyu al!

ŞARVİLAKA

Ne? Bu adam benim içeri girdiğimi gördü de benimle alay mı ediyor? O zaman onu öldüreyim! Yoksa uykusunda sayıklıyor mu? (*Bakar.*) Gerçekten de yırtık bir havluya sarılı altından bir mücevher kutusu var; kandilin ışığında parıldıyor. Pekâlâ, onu alayım. Ama kendim gibi yoksul olan böyle soylu bir insanı incitmek doğru olmaz. Gideyim bari!

VİDŪSHAKA

Dostum, inekler ve Brahmanlar hakkı için ısrar ediyorum, bu altın kutuyu al.

ŞARVİLAKA

İneklerin ve Brahmanların kutsal haklarına asla karşı gelinmez. Bu yüzden onu alacağım. Ama hayır! Burada yanan bir kandil var. Yanımda kandil söndüren böcek var. Bu güveyi serbest bırakmanın tam zamanıdır. Bu şimdi kandilin çevresinde uçar, döner, dolaşır. Onun kanatlarının rüzgârıyla kandil söner. Hah, işte her yer ka-

ranlık oldu, tıpkı Brahman ailesinin yüz karası olan ben gibi! Aslında ben, yani Şarvilaka adındaki bu Brahman, dört Vedayı da bilen ve hiç hediye kabul etmeyen bir kimsenin oğluyum; ama gelin görün ki yosma Madanikā'nın uğruna bu kötü işi yapıyorum. Şimdi Brahman'ın isteğini yerine getireyim. (*Kutuya doğru uzanır.*)

VİDŪSHAKA

Dostum, ellerin buz gibi!

ŞARVİLAKA

Ne dikkatsizim! Suyla temas eden parmaklarım soğumuştu. Neyse, elimi koltuk altıma koyup ısıtayım. (*Sağ elini ısıtır ve sonra kutuyu alır.*)

VİDŪSHAKA

Aldın mı?

ŞARVİLAKA

Elbette, bir Brahman'ın ricasına hayır diyemezdim; onun için aldım!

VİDŪSHAKA

O halde bütün mallarını satmış bir tüccar gibi horul horul uyuyayım.

ŞARVİLAKA

Yüzlerce yıl uyuyabilirsin sevgili Brahman! Ne fena! Yosma Madanikā'nın uğruna Brahman aileme leke sürmüş oldum; daha doğrusu kendi benliğimi karaladım. İnsanın yiğit karakterini yok eden yoksulluğa yuh olsun! Şuna bak, bu soysuz işi hem kınıyorum hem de yapıyorum.

Neyse, şimdi Madanikā'yı satın alıp özgür kılmak için Vasantasena'nın evine gideyim. (*Yürür ve bakar.*) Ah! Bir ayak sesi duyar gibi oluyorum. Umarım bekçiler de-

ğildir! Boş ver, şurada bir sütun gibi durayım. Ya da durmayayım, bekçiler Şarvilaka'ya ne yapabilirler ki?

Ben ki kedi gibi sıçrar, geyik gibi zıplarım; şahin gibi avıma dalar parçalarım. Köpek gibi uyuyanla uyanık olanı ayırt ederim; yılan gibi sürünürüm; sihrin vücut bulmuş hali gibi şekil değiştiririm. Söz Tanrıçası gibi çeşitli diller kullanırım. Gece karanlığında kandil, kuytu yerlerde kertenkele, karada at, denizde kayık gibiyim. Ayrıca,

Hareket halinde yılan gibi kıvrak, sağlamlıkta dağ gibi güçlü, uçuşta kuşların kralı gibiyim. Tavşan gibi tüm ülkeyi gözler, kurt gibi avımı yakalarım; aslan gibi de güçlüyüm.

RADANİKĀ

(*Girer.*) Ha! Eyvah, eyvah! Vardhamānaka dış kapıya bitişik odada uyuyordu; o da buradan görünmüyor. Neyse, ben de sevgili Maitreya'yı çağırayım. (*Dolaşır.*)

ŞARVİLAKA

(*Radanikā'ya vurmaya hazırlanır, fakat iyice bakar.*) Bu bir kadınmış! Neyse, ben gideyim! (*Çıkar.*)

RADANİKĀ

(*Korkuyla ilerler.*) Aa, o da ne? Bir hırsız evimizin duvarını delmiş kaçmış. Neyse, gidip Maitreya'yı uyandırayım. (*Vidūshaka'ya yaklaşır.*) Efendi Maitreya, uyanın, uyanın; hırsız duvarı delip kaçmış.

VİDŪSHAKA

(*Kalkar.*) Aah, cariyenin kızı, ne diyorsun sen? Bir delik hırsızı açıp kaçmış mı?

RADANİKĀ

Budala adam, şaka yapmanın sırası mı, şu deliği görmüyor musun?

VİDŪSHAKA

Aah, cariyenin kızı, sen ne diyorsun? Delik değil, sanki ikinci bir kapı açmış! Dostum Çārudatta, kalk, kalk! Hırsız evimize delik açıp kaçmış!

ÇĀRUDATTA

Şaka yapmayı kes artık!

VİDŪSHAKA

Sevgili dostum, bu bir şaka değil. Kendin bak!

ÇĀRUDATTA

Nerede?

VİDŪSHAKA

İşte şurada!

ÇĀRUDATTA

(*Bakar.*) Ah, çok güzel görünen bir delik bu! Üstten aşağı doğru tuğlalar çekilerek açılmış. Üst taraf dar, ortası geniş; kötü insanlarla temastan korkan heybetli evimizin kalbi gibi duruyor. Gerçekten büyük ustalık isteyen bir iş!

VİDŪSHAKA

Dostum, bu deliği ancak iki çeşit insan açmış olabilir; ya bir yabancı ya da elini alıştırmaya çalışan birisi. Zira Uccayini şehrinde bizim yoksulluğumuzu bilmeyen kimse yok!

ÇĀRUDATTA

Evimize bu deliği, sanatını çalışmak isteyen bir yabancı açmıştır. Burada horul horul uyuyanların beş parasız olduğunu bilmiyordur. Evimizin muhteşem görünüşünden onu bir şey zannetmiştir, fakat uzun uğraşlarla bu deliği açtıktan sonra hayal kırıklığına uğramıştır.

Şimdi bu zavallı adam arkadaşlarına ne diyecek? Ünlü bir tüccarın evine girdim ama hiçbir şey bulamadım mı diyecek?

VİDŪSHAKA

Hah, alçak bir hırsız için üzüntü mü duyuyorsun? O şöyle düşünmüştür. "İşte burada büyük bir ev var. Şimdi oradan altın ve mücevher dolu kutuyu çalıp kaçacağım." (*Bir şeyler hatırlar, endişeyle kendi kendine.*) O altın kutu nerede? (*Yine hatırlar ve yüksek sesle.*) Dostum, sen her zaman Maitreya bir aptal, Maitreya bir kalın kafa dersin ya! Ama bak ben ne kadar zeki davranıp altın kutuyu sana verdim! Yoksa bu cariyenin evladı hırsız onu çalıp kaçardı.

ÇĀRUDATTA

Bu kadar şaka yeter!

VİDŪSHAKA

Hah, bir budala olsam da şakanın yerini ve zamanını bilirim.

ÇĀRUDATTA

Ne zaman bana verdin?

VİDŪSHAKA

Eh, parmaklarının soğuk olduğunu söylediğim sırada.

ÇĀRUDATTA

Muhtemelen o sırada olmuştur. (*Etrafa bakınır, sevinçle.*) Dostum, yaşasın, sana güzel bir şey söyleyeceğim.

VİDŪSHAKA

Ne yani çalınmamış mı?

ÇĀRUDATTA

Çalınmış!

VİDŪSHAKA

Bunun neresi güzel?

ÇĀRUDATTA

O adam mutlu olmuştur!

VİDŪSHAKA

Ama o bir emanetti!

ÇĀRUDATTA

Doğru ya, emanetti! (*Fenalaşır.*)

VİDŪSHAKA

Efendim, kendinize gelin. Eğer emaneti bir hırsız çaldıysa siz neden fenalaşıyorsunuz ki?

ÇĀRUDATTA

(*Toparlanır.*) Dostum, bu duruma kim inanır? Herkes benden şüphelenecek! Bu dünyada yoksul olandan hep şüphelenilir.

Ah, kötü kader!

Madem zenginliğime göz diktin, al senin olsun; ama kişiliğimi kirletmekteki amacın nedir?

VİDŪSHAKA

Ben bunu inkar ederim; kim vermiş, kim almış, kim görmüş?

ÇĀRUDATTA

Bir de yalan mı söyleyeyim?

Gerekirse dilencilik yapar emaneti geri veririm; ama kişiliğimi lekeleyecek bir yalanı söyleyemem.

RADANİKĀ

Gidip olan biteni sevgili Dhūta'ya anlatayım. (*Çıkar.*)

(*Çārudatta'nın karısı Dhūtā, hizmetçiyle birlikte girer.*)

DHŪTĀ

(*Heyecanla.*) Sevgili Maitreya ile birlikte efendimin soylu bedenleri sıhhatte midirler?

RADANİKĀ

Evet hanımım, sıhhattedirler. Ancak şu hayat kadınına ait mücevher... O çalındı.

DHŪTĀ

(*Baygınlık geçirir.*)

RADANİKĀ

Soylu Dhūtā, kendinize gelin!

DHŪTĀ

(*Kendine gelir.*) Kızım, ne söylüyorsun sen? Kocamın bedeni sıhhatteymiş; kocamın kişiliğine bir leke geleceğine bedeni yaralansa daha iyiydi. Şimdi bütün Uccayini halkı yoksul olan kocamın bu suçu işlediğini düşünecek. (*Yukarı bakıp iç geçirir.*) Ah, Kader! Lotus yapraklarına tutunamayan su damlacıkları gibi, bir yere tutundurmadığın yoksulların hayatıyla oynarsın sen hep... Benim annemin ailesinden kalma bir inci kolyem olacaktı. Fakat benim gururuna çok düşkün olan kocam onu kabul etmeyecektir. Kızım, soylu Maitreya'yı buraya çağır.

RADANİKĀ

Emredersiniz soylu Dhūtā. (*Vidūshaka'nın olduğu tarafa gider.*) Efendi Maitreya, Dhūtā sizi çağırıyor.

VİDŪSHAKA

Nerede o?

RADANİKĀ

Burada, gelin.

VİDŪSHAKA

(*Yaklaşır.*) Hanımefendiye saygılarımı sunarım.

DHŪTĀ

Saygılar efendim! Efendim, yüzünüzü doğuya dönünüz.

VİDŪSHAKA

Yüzümü doğuya döndüm hanımefendi.

DHŪTĀ

Bunu alın!

VİDŪSHAKA

Bu da ne demek oluyor?

DHŪTĀ

Ben Ratnashashthi gününde bir oruç tutmuştum. Kazançlarım için bir Brahman'a hediye vermem gerekiyordu. Fakat henüz hiçbir Brahman'a hediye vermedim. İşte bu sebeple bu inci kolyeyi kabul edin.

VİDŪSHAKA

(*Alır.*) Memnuniyetle! Gideyim ve sevgili dostuma anlatayım.

DHŪTĀ

Soylu Maitreya, yalnız dikkatli olun, beni utandırmayın. (*Çıkar.*)

VİDŪSHAKA

(*Şaşkınlıkla.*) Vay canına, ne kadar soylu bir kalbi varmış.

ÇĀRUDATTA

Maitreya çok gecikti. Üzüntüsünden kötü bir şey yapmaz umarım. Maitreya! Maitreya!

VİDŪSHAKA

(*Yaklaşır.*) Buradayım. Al şunu! (*İnci kolyeyi uzatır.*)

ÇĀRUDATTA

Nedir bu?

VİDŪSHAKA

Hah! Bu, değerli bir kadınla evli olmanın meyvesi!

ÇĀRUDATTA

Eyvah! Karım bile bana acıyor! İşte şimdi tam fakirim!

Kötü talihinden servetini kaybeden ben, şimdi karımın varlığı ile acınacak duruma düşüyorum. Serveti olmayan erkek kadın, serveti olan kadın erkek haline geliyor.

Öte yandan ben fakir birisi sayılmam da; çünkü talihim dönse de karım beni izliyor; mutlulukta da, kederde de hep yanımda olan bir dostum var; doğruluktan ayrılmıyorum. Bunlar bir fakirde nadiren bulunan şeylerdir.

Maitreya, bu inci kolyeyi al, Vasantasenā'ya git ve ona benim adıma şöyle söyle: "Kendimizin sanıp kumarda yitirdiğimiz altın mücevher kutunuzun yerine, size bu inci kolyeyi veriyoruz, lütfen kabul buyurunuz."

VİDŪSHAKA

Dört okyanusun en iyi ürünü olan bu inci kolyeyi değerce daha aşağı olan bir kutuyla değiştiremezsin. Biz o kutuyu yemedik, içmedik; onu hırsızlar çaldı!

ÇĀRUDATTA

Hayır, öyle söyleme dostum.

Bu bedel mücevherat için değil, bize güvenip malını emanet eden bir kadına ödenmektedir.

O yüzden dostum, bunu onun almasını mutlaka sağlamalısın; eğer yapamadan dönersen ölümü gör!

Vardhamānaka, sen de duvardaki deliği ör! Öyle kalıp da millete dedikodu konusu olsun istemiyorum.

Dostum Maitreya, onunla gerekli özeni ve soyluluğu göstererek konuşmayı unutma.

VİDŪSHAKA

Dostum, bir kimse fakir olsa da aşağılık bir şekilde konuşması şart mı?

ÇĀRUDATTA

Dostum, ben aslında yoksul değilim. Çünkü talihim dönse de karım benimle birlikte. Mutlulukta da, kederde de hep yanımda olan bir dostum var. Doğruluktan ayrılmıyorum. Bunlar bir yoksulda nadiren bulunur. O yüzden git. Ben de temizlenip sabah duasına çıkacağım.

(*Hepsi çıkar.*)

IV. Perde

(*Bir hizmetçi girer.*)

HİZMETÇİ

Hanımefendi Vasantasenā'nın yanına gelmek için soylu anneden emir aldım. Hanımefendi de işte burada, Madanikā ile bir şeyler konuşuyor. Gözlerini de bir resme dikmiş. Yaklaşayım. (*Yaklaşır.*)

(*Vasantasenā ve Madanikā girerler.*)

VASANTASENĀ

Kızım Madanikā, bu resim soylu Cārudatta'ya çok benzemiyor mu?

MADANİKĀ

Kesinlikle benziyor.

VASANTASENĀ

Nasıl bildin?

MADANİKĀ

Çünkü resme büyük bir düşkünlükle bakıyorsunuz.

VASANTASENĀ

Kızım Madanikā, böyle konuşmayı bir hayat kadınıyla birlikte oturmaya mı borçlusun?

MADANİKĀ

Hanımım, bir hayat kadınının yanında kalan kimse mutlaka kibarca yalan söylemek zorunda mıdır?

VASANTASENĀ

Kızım, hayat kadınları birçok erkekle düşe kalka kibarca yalan söylemeye alışırlar.

MADANİKĀ

Hanımımın gözleri ve kalbi resimden öyle bir haz duyuyor ki, başka söze gerek kalmıyor.

VASANTASENĀ

Kızım, keşke dostlarımın önünde gülünç duruma düşmekten kaçınabilseydim.

MADANİKĀ

Öyle değil hanımım; çünkü biz kadınlar her zaman dostlarımızın kalplerindekine göre davranırız.

BİR HİZMETÇİ

(*Yaklaşarak.*) Hanımefendi, anneniz yan kapının önünde duran üstü kapalı arabaya binmenizi söyledi.

VASANTASENĀ

Kız! Yoksa onu soylu Çārudatta mı göndermiş?

HİZMETÇİ

Hanımefendi, onu gönderen, arabayla birlikte on altın değerinde bir mücevher de göndermiş.

VASANTASENĀ

İyi de kim bu?

HİZMETÇİ

Kralın kayınbiraderi Samsthānaka!

VASANTASENĀ

(*Öfkeyle.*) Git şuradan! Bir daha böyle konuşma!

HİZMETÇİ

Özür dilerim Hanımefendi! Bana bu mesajı iletmem emredildi.

VASANTASENĀ

Ben de bu mesaja kızıyorum ya zaten!

HİZMETÇİ

Peki, annenize ne söyleyeyim?

VASANTASENĀ

Şöyle söyle: Yaşamamı istiyorsa bir daha bana böyle mesajlar göndermesin.

HİZMETÇİ

Emredersiniz. (*Çıkar.*)

(*Şarvilaka girer.*)

ŞARVİLAKA

Geceleyin işlediğim suça aldırmayarak, uykuyu yenerek, kralın bekçilerini atlatarak, şimdi, yani güneş doğarken, tıpkı gece yaklaşırken çıkan ay gibi takatsiz kaldım. Ve yine derim ki,

Ben hızlı hızlı yürürken bana dik dik bakandan, yahut ben dalgın dalgın dururken üzerime üzerime gelenden şüpheleniyorum. Buna benzer herkesten şüpheleniyorum. Zira bir insanı endişeye sevk eden kendi hatalarıdır.

Ben Madanikā'nın uğruna risk dolu bir maceraya atıldım.

Şurada hizmetçileriyle konuşan bir adamın geçip gitmesini bekledim; bir başka yerde sadece kadınların oturduğu bir evin yanından geçip gittim. Kralın bekçileri bana doğru yaklaştıklarında, tahtadan bir sütun gibi çakılıp kaldım. Buna benzer yüzlerce hareketle geceyi gündüz ettim.

(*Dolaşır.*)

VASANTASENĀ

Kızım, bu resmi al ve yatağımın üstüne koy. Sonra bir yelpaze alıp hemen buraya gel.

MADANİKĀ

Emredersiniz hanımefendi. (*Resimle birlikte çıkar.*)

ŞARVİLAKA

İşte Vasantasenā'nın evi. İçeri gireyim. (*Girer.*) Acaba Madanikā'yı nerede bulabilirim?

(*Elinde yelpaze ile Madanikā girer.*)

ŞARVİLAKA

(*Görerek.*) Ah, işte Madanikā!

Güzelliğiyle Aşk Tanrısı'nı bile baştan çıkarır; zaten sanki onun karısı Rati gibi görünüyor. Aşk ile yanan kalbimi sandal yağıyla serinletir gibi serinletiyor.

Hey Madanikā!

MADANİKĀ

(*Görerek.*) Aa, o da ne? Şarvilaka sen ha? Hoş geldin Şarvilaka! Ne getirdin?

ŞARVİLAKA

Şimdi söyleyeceğim. (*Birbirlerine aşk dolu bakışlar atarlar.*)

VASANTASENĀ

Madanikā gecikti. Acaba nereye gitmiş olabilir? (*Pencereden bakar.*) Hah, işte orada; adamın biriyle konuşuyor. Sanki onu içecekmiş gibi gözlerini dikmiş aşk ile bakıyor. Onu kölelikten kurtaracak kişi bu olmalı. Bırakalım muhabbet etsinler, kimsenin aşkına engel olmamak gerekir. Ona asla seslenmeyeceğim.

MADANİKĀ

Söyle artık Şarvilaka!

ŞARVİLAKA

(*Korkuyla etrafa bakınır.*)

MADANİKĀ

Şarvilaka, ne demek oluyor bu? Sanki bir şeylerden korkuyor gibisin.

ŞARVİLAKA

Sana bir sır vereceğim. Burası güvenli bir yer mi?

MADANİKĀ

Elbette!

VASANTASENĀ

Ne, bir sır mı? Dinlemeyeceğim! Ama yine de...

ŞARVİLAKA

Madanikā, kurtulmalığını alınca Vasantasenā seni azat etmeyecek mi?

VASANTASENĀ

O da ne? Benden söz ediyorlar. O halde gizlenip şu pencereden onları dinleyeceğim.

MADANİKĀ

Şarvilaka, hanımıma sorduğumda, "Bana kalsa karşılığında para bile almadan tüm hizmetçilerimi özgür bırakırım." demişti. Şimdi sen hanımımın hizmetinden beni kurtaracak kadar paraya nasıl sahip olabilirsin ki?

ŞARVİLAKA

Ey ürkek kız, yoksulluğum ve sana olan aşkımdan ötürü, senin uğruna dün gece bir suç işledim.

VASANTASENĀ

Dıştan mutlu görünüyor ama içi yaşadığı maceranın korkusunu hissettiriyor.

MADANİKĀ

Şarvilaka, kadın denilen önemsiz yaratık için iki şeyi tehlikeye atıyorsun.

ŞARVİLAKA

Nedir onlar?

MADANİKĀ

Bedenin ve kişiliğin.

ŞARVİLAKA

Seni cahil kız, talih gözü peklerle beraberdir.

MADANİKĀ

Şarvilaka, bugüne kadar kişiliğini lekeleyen bir işin olmadı. Umarım benim uğruma işlediğin suç çok ayıp bir şey değildir.

ŞARVİLAKA

Hiçbir kadının çiçek açmış sarmaşıklar gibi olan mücevherlerini çalmadım. Hiçbir Brahman'ın zenginliğini ya da kurban töreni için toplanmış altınlarını çalmadım. Para hırsına kapılıp kucaktaki çocuğu kaçırmadım. Benim kafam hırsızlık yaparken bile doğruyla eğriyi ayırt edecek şekilde çalışır.

Şimdi lütfen Vasantasenā'ya şu dilekte bulun:

"Beni seviyorsan, tam vücudunun ölçüsünde olan şu mücevherleri kimseye göstermeden takın!"

MADANİKĀ

Şarvilaka, gizlice takılacak mücevherat ile bunu takacak kişinin kimliğinin açık olması arasında tutarsızlık var. Lütfen çıkar da şu mücevherlere bir bakayım.

ŞARVİLAKA

İşte mücevherat! (*Tereddütle uzatır.*)

MADANİKĀ

(*İnceleyerek.*) Bu mücevheri sanki daha önce gördüm. Bana bunu nereden aldığını söyle!

ŞARVİLAKA

Madanikā, senin neyine gerek? Al şunu işte!

MADANİKĀ

(*Öfkeyle.*) Eğer bana güvenmiyorsan neden beni kurtarmak istiyorsun?

ŞARVİLAKA

Şey! Bu sabah tüccarlar meydanında duyduğuma göre bunlar tüccar Çārudatta'ya aitmiş.

(*Vasantasenā ve Madanikā baygınlık geçirirler.*)

ŞARVİLAKA

Kendine gel Madanikā! Neden şimdi,

Titriyorsun ve özgürlüğüne kavuşacağın zamanda neden bana şefkat göstermiyorsun? Neden tüm organların takatsiz kalıyor, gözlerin telaşla dönüyor?

MADANİKĀ

(*Kendine gelerek.*) Kaba adam, benim uğruma işlediğin bu suç sırasında umarım o evden kimseyi yaralamadın veya öldürmedin?

ŞARVİLAKA

Ey Madanikā, Şarvilaka korkan ya da uyuyan bir kimseyi öldürmez. O yüzden rahat ol, ben kimseyi öldürmedim veya yaralamadım.

MADANİKĀ

Gerçekten mi?

ŞARVİLAKA

Gerçekten.

VASANTASENĀ

(*Kendine gelir.*) Çok şükür! Yeniden hayata döndüm!

MADANİKĀ

Bu iyi haber işte!

ŞARVİLAKA

(*Kıskançlıkla.*) Madanikā, bunun iyi haber olduğunu söylemekle neyi kastediyorsun?

Bütün ataları doğruluk dolu bir aileden gelmeme rağmen, senin aşkın yüzünden kalktım bu kötü suçu işledim. Ancak, tutkum yüzünden tüm erdemlerimi yok etsem de onurumu kaybedemem. Beni dost bilip başka bir aşığa koşuyorsun!

(*Manalı bir şekilde.*)

Bu dünyada soylu genç insanlara benzeyen en güzel ağaçların tüm servetleri meyveleridir ve bunlar hayat kadını biçimindeki kuşlar tarafından tüketilirler.

Aşk oyunları alevleri, yakıtı tutku olan bu aşk ateşine insanların gençlikleri ve servetleri kurban olarak sunulmakta.

VASANTASENĀ

(*Gülümseyerek.*) Ah! Ne gereksiz bir heyecan!

ŞARVİLAKA

Her yerde,

Kadınlara ve zenginlere güvenen insanlar aptallardır. Çünkü zenginler de, kadınlar da tıpkı dişi yılanlar gibi kıvrıla kıvrıla hareket ederler.

Kadınlara fazla âşık olmayacaksın; kadınlar kendilerine çok bağlanan erkeklere saygı duymazlar. Sadece sana âşık olanı seveceksin, kalbi soğuk olanı yalnız bırakacaksın.

Şu gerçek bir gözlemdir;

Kadınlar para için ağlar, para için gülerler. Erkeğin güvenini kazanır ama kendileri asla güvenmezler. Bu yüzden soylu ve iyi karakterli bir erkek, kadınlardan ölü yakma yerindeki çiçeklerden kaçar gibi kaçmalıdır.

Tıpkı okyanusun dalgaları gibi değişkendirler; akşam bulutları gibi tatlı bir şarkı çaldıktan sonra erkeği beş parasız, tüm renkleri uçmuş, sadece kıpkırmızı olmuş halde bırakıverirler.

Doğrusu kadınlar vefasızdır;

Bir erkeğin kalbine yerleşirken bir diğerine göz kırparlar; bir üçüncüsüne neşe dağıtırlar. Onlar da saf saf onunla sevişmeyi hayal ederler.

Şu söylenen söz çok doğrudur;

"Dağların tepesinde lotus yetişmez; atların yükünü eşekler taşımaz; pirinç ekilen yerde arpa bitmez; hayat kadınlarının yanında doğanlardan saf insan çıkmaz."

Ah, alçak Çārudatta! Geberesin! (*Birkaç adım atar.*)

MADANİKĀ

(*Elbisesinin ucundan çekerek.*) Saçma sapan konuşma, ne olduğunu anlamadan öfkeleniyorsun?

ŞARVİLAKA

Neler oluyor peki?

MADANİKĀ

Bu mücevher gerçekte hanımıma ait!

ŞARVİLAKA

Nasıl olur?

MADANİKĀ

Ve o beyefendiye emanet edilmişti.

ŞARVİLAKA

Ne amaçla?

MADANİKĀ

(*Kulağına.*) İşte bunun için!

ŞARVİLAKA

(*Utanır.*) Ah, yazık!

Yaz sıcağından bunalıp altına sığındığım ağaç dalının yapraklarını cahillikle yolup yine kendimi açıkta bırakmış oldum.

VASANTASENĀ

Vay canına! O da acı çekiyor. Demek ki bu işi bilmeden yapmış.

ŞARVİLAKA

Şimdi ne yapmak gerekir Madanikā?

MADANİKĀ

Sen bunu çözecek kurnazlıkta bir insansın.

ŞARVİLAKA

Hayır, öyle söyleme. Bak;

Bilindiği üzere kadınlar doğaları gereği kurnazdırlar; erkekler ise bunu Şāstralardan öğrenirler.

MADANİKĀ

Şarvilaka, eğer beni dinlersen, bunları o soylu kişiye götürüp geri vermelisin.

ŞARVİLAKA

Madanikā, ya beni krala bildirirse?

MADANİKĀ

Ay insanı yakan bir ışık saçmaz!

VASANTASENĀ

Güzel söyledin Madanikā, güzel!

ŞARVİLAKA

Ey Madanikā!

Bu işlediklerimden dolayı herhangi bir korku ya da keder hissetmiyorum. Neden bana bu iyi kalpli adamın niteliklerini sayıyorsun? Bu cahilce iş hiç beni utandırır mı? Kral benim gibi hırsızlara ne yapabilir ki?

Bu, işin siyasetine aykırı. Başka bir yol düşün.

MADANİKĀ

Bir de şu yol var o zaman...

VASANTASENĀ

Ne gibi bir yol var ki acaba?

MADANİKĀ

O soylu kişinin adamıymış gibi davranıp bu mücevherleri hanımıma ver.

ŞARVİLAKA

Böyle yaparsam ne olacak?

MADANİKĀ

Öncelikle sen hırsız olmaktan çıkacaksın; sonra o soylu kişi emanetini vermiş olacak; hanımım da mücevherlerine kavuşmuş olacak.

ŞARVİLAKA

Ama bu çok tehlikeli!

MADANİKĀ

Götür ver! Asıl vermezsen tehlikeli olacak.

VASANTASENĀ

Güzel Madanikā, güzel! Soylu bir kadın gibi konuştun.

ŞARVİLAKA

Seni izlemekle en akıllıca yolu buldum. Gökte ay yoksa gece karanlığında kim yol gösterir?

MADANİKĀ

O halde sen bir süre şurada Aşk Tanrısı'nın tapınağında biraz bekle, ben geldiğini haber vereyim.

ŞARVİLAKA

Pekâlâ!

MADANİKĀ

(*Yaklaşarak.*) Hanımım, burada Çārudatta'nın yanından gelen bir Brahman var.

VASANTASENĀ

Kızım oradan geldiğini nereden biliyorsun?

MADANİKĀ

Hanımım, kendi çevremdeki kişileri tanımaz mıyım?

VASANTASENĀ

(*Başını sallayıp kendi kendine gülümseyerek.*) Doğru söyledin. Gelsin bakalım!

MADANİKĀ

Emredersiniz hanımefendi! (*Yaklaşır.*) Gelebilirsin Şarvilaka!

ŞARVİLAKA

(*Yaklaşır; utanarak.*) Hanımefendiyi selamlarım.

VASANTASENĀ

Ben de sizi selamlarım. Lütfen oturun.

ŞARVİLAKA

Tüccar şu mesajı iletti: "Evim uygun olmadığı için kutuyu saklamak güç oluyor. Lütfen bunu geri alın." (*Kutuyu Madanikā'ya verir ve gitmeye kalkışır.*)

VASANTASENĀ

Efendi, benden de ona bir mesaj götürür müsünüz?

ŞARVİLAKA

(*Kendi kendine.*) Oraya giden kim? (*Yüksek sesle.*) Mesajınız nedir?

VANATASENĀ

Madanikā'yı alabilirsiniz!

ŞARVİLAKA

Anlayamadım hanımefendi?

VASANTASENĀ

Ama ben anladım.

ŞARVİLAKA

Ne demek istiyorsunuz?

VASANTASENĀ

Soylu Çārudatta bana, "Bu mücevheri kim getirirse Madanikā'yı ona ver." demişti. Yani sizin anlayacağınız o Madanika'yı size veriyor.

ŞARVİLAKA

(*Kendi kendine.*) Bu hanım her şeyi biliyor. (*Yüksek sesle.*) Güzel soylu Çārudatta, güzel!

İnsanlar her zaman erdemli olmaya çalışmalıdırlar. Yoksul fakat erdemli bir insan, zengin fakat erdemsiz bir insandan daha üstündür. Ayrıca,

İnsan erdemli olmak için çaba sarf etmelidir; çünkü onunla kazanılmayacak hiçbir şey yoktur. Erdeminin çok olmasındandır ki, ay erişilmez Tanrı Şiva'nın başına süs olmuştur.

VASANTASENĀ

Orada bir sürücü var mı?

(*Bir araba sahneye girer.*)

BİR HİZMETÇİ

Araba hazır hanımefendi!

VASANTASENĀ

Kızım Madanikā, bana doya doya bak! Sen artık verildin. Arabaya bin, beni de unutma!

MADANİKĀ

(*Ağlayarak.*) Demek hanımım beni azat ediyor. (*Ayaklarına kapanır.*)

VASANTASENĀ

Sen artık başkaları tarafından selamlanmaya değersin. Git ve arabaya bin. Beni de unutma.

ŞARVİLAKA

Hoşça kalın hanımefendi! Ey Madanikā,

Bu hanıma iyi bak ve onun önünde eğil; çünkü elde edilmesi zor olan gelinliği sen ondan kazanmış oldun.

(*Arabaya binerler ve gitmeye hazırlanırlar.*)

(*Sahne arkasından bir ses duyulur.*)

Duyduk duymadık demeyin; krallığın emridir: "Kehanete inanan Kral Pālaka, bir kâhinden çoban oğlu Āryaka'nın kral olacağını işitmiş ve onu köyünden alarak korkunç zindana kapatmıştır. Herkes üzerine düşeni yapsın."

ŞARVİLAKA

(*Dinler.*) Ne? Kral Pālaka benim sevgili dostum Āryaka'yı zindana atmış, ben ise burada evleniyorum. Yazıklar olsun! Doğrusu,

Bu dünyada erkek için iki kişi çok değerlidir, biri dostu, biri de karısı. Ama şu durumda dost yüzlerce eşten daha önemlidir.

Pekâlâ, iniyorum (*Arabadan iner.*)

MADANİKĀ

(*Ağlar ve ellerini bitiştirir.*) Öyle olsun. O halde efendim beni aile büyüklerime gönderin.

ŞARVİLAKA

Güzel söyledin sevgilim! Tam aklımdan geçenleri okudun! (*Hizmetçiye.*) Dostum, tüccar Rebhila'nın evini biliyor musun?

HİZMETÇİ

Evet.

ŞARVİLAKA

Karımı oraya götür.

HİZMETÇİ

Emredersiniz.

MADANİKĀ

Efendim ne derse o olur; ancak o da kendisine dikkat etmeli. (*Çıkar.*)

ŞARVİLAKA

Tıpkı Vezir Yaugandharayana'nın Kral Udayana'yı kurtarırken yaptığı gibi, ben de benim ve Āryaka'nın asi akrabalarını, şehirdeki aylakları, kendi bilek güçleriyle isim yapmış kimseleri, kralın hakaretine uğrayıp küsmüş insanları bir araya toplayıp dostumu kurtarmak için onları kışkırtacağım. Ve yine derim ki,

Kötü düşmanları tarafından insafsızca yakalanmış olan panik halindeki dostumu, tıpkı ayın ifrit Rahu'nun ağzından kurtuluşu gibi, seri bir şekilde kurtaracağım. (*Çıkar.*)

(*Girerek.*)

BİR HİZMETÇİ

Hanımım, şans size gülüyor! Soylu Çārudatta'nın yanından bir Brahman geldi.

VASANTASENĀ

Ah, bugün ne kadar büyüleyici bir gün! Onu uygun bir saygınlıkla, yanına bir uşak vererek içeri al kızım.

HİZMETÇİ

Emredersiniz hanımefendi. (*Çıkar.*)

(*Yanında bir uşakla Vidūshaka girer.*)

VİDŪSHAKA

Ah, harika! Rākshaların kralı ifrit Rāvana havada uçan araç Pushpaka'yı bir dizi çilenin sonunda elde etmişti. Ben ise, bir Brahman olarak, hiçbir çile çekmediğim halde etrafımda bir sürü erkek ve kadın hizmetçiyle ilerliyorum.

HİZMETÇİ

Efendim, evimizin kapısına bakınız!

VİDŪSHAKA

(*Hayran hayran bakar.*) Off! Vasantasenā'nın evinin kapısı ne kadar da güzel! Önce suyla yıkanmış sonra yeşil tezek ile sıvanmış. Taban boşluğu güzel kokulu çiçeklerle süslenmiş. Kapı sanki göksel bölgeleri görmeyi istercesine yükseğe kalkmış. Üzeri, sallanarak sarkan yasemin çiçeklerinden çelenklerle bezenmiş, sanırsınız İndra'nın fili Airavata'nın hortumu. Tepesinde fil dişinden yapılmış görkemli bir kemer var. Pahalı mücevherler gibi parlayan çok sayıda uğur bayraklarıyla süslenmiş; üzerindeki parmağa benzer uzantılar rüzgârdan sallanıp sanki beni çağırır gibi hareket ediyor. Her iki yandan kemer altı yolu destekleyen sütunların temellerindeki kristal vazolar bir çekicilik katıyor, yerlere yerleştirilmiş yeşil mango yaprakları zarafet sergiliyor. Altından kapı aynaları elmasla kaplanmış ve büyük bir ifritin göğsünü delmek kadar zor kırılır gözüküyor. Doğ-

ruyu söylemek gerekirse, benim gibi bakar kör insanların bile gözlerini alamayacağı güzellikte.

HİZMETÇİ

Gelin, buradan gelin; lütfen birinci avluya buyurun.

VİDŪSHAKA

(*Girer ve bakar.*) Oh! Harika! Bu birinci avludaki kireç tozuyla beyazlatılmış, iç kısmı çeşitli mücevherlerle bezeli altın merdivenleri olan, kristal pencereleriyle Uccayini şehrine tepeden bakan balkonların rengi aya, deniz kabuklarına yahut lotus saplarına benziyor. Şurada kapı bekçisi, tıpkı okumuş bir Brahman gibi serilmiş uyuyor. Kargalar, ne kadar canları istese de kireç tozu gibi bembeyaz gözüken yoğurtla karışık pirinç tanelerini yemiyorlar. Lütfen bana yolu gösterin bayan!

HİZMETÇİ

Buradan efendim, buyurun! İşte ikinci avlu, girin lütfen!

VİDŪSHAKA

(*Girer ve bakar.*) Oh! Harika! Bu ikinci avluda, boynuzları yağla sıvanmış, önlerindeki mısır yapraklarını ve otları yiyip semirmiş, arabaya bağlı öküzler var. Şurada bir sığır, tepeden bakan bir soylu gibi homurdanıyor. Şurada ise, bir keçinin boynunu, sanki güreşini yeni bitirmiş bir güreşçi gibi ovuyorlar. Bu tarafta da atların yelelerine bakıyorlar. İşte şu da bir hırsız gibi bağlanmış bir maymun. (*Başka bir yöne bakar.*) Şu tarafta da bakıcılarının yağlı pirinç toplarıyla besledikleri bir fil var. Lütfen bana yolu gösterin bayan!

HİZMETÇİ

Gelin efendim, lütfen üçüncü avluya girin!

VİDÛŞHAKA

(*Girer ve bakar.*) Oh! Harika! Bu üçüncü avluda, soylu gençlerin oturması için uygun oturma yerleri var. Oyun masasının üstünde yarıya kadar okunmuş bir kitap duruyor. Şu oyun masası, satranç taşlarıyla birlikte tamamen değerli taşlardan yapılmış. Her yerde, ellerinde rengârenk resimler taşıyan, aşk oyunlarında ve aşk kavgalarında mahir hayat kadınlarıyla yaşlı çapkınlar dolaşıyor. Lütfen bana yolu gösterin bayan!

HİZMETÇİ

Gelin efendim, lütfen dördüncü avluya girin!

VİDÛŞHAKA

(*Girer ve bakar.*) Oh! Harika! Bu dördüncü avluda, hanımların çaldıkları dümbeleklerden, bulutlardan çıkan ses gibi derinden sesler gelmekte; tempo tutan ziller, zamanı dolup kayan yıldızlar gibi parlıyor. Hintkamışından kavalların sesi arı sürülerinin sesine benziyor. Tırnakların dokunarak çaldığı lavta, aşk kıskançlığıyla çılgına dönmüş bir kız gibi çılgın sesler çıkartıyor. Şurada, çiçeklerden çıkan baldan sarhoş olmuş dişi arılar gibi bir takım genç hayat kadınları, erotik duygularla dolu bir dramı öğretircesine tatlı tatlı şarkı söylemekte ve dans etmektedir. Su kapları, esen rüzgârdan yararlansın diye baş aşağı pencerelere asılmış. Lütfen bana yolu gösterin bayan!

HİZMETÇİ

Gelin efendim, buyurun; lütfen beşinci avluya girin.

VİDÛŞHAKA

(*Girer ve bakar.*) Oh! Harika! Bu beşinci avlu, yoksulların iştahını kabartan hingu[23] ve yağ kokularıyla dolu.

Hingu: Hindulann çok kullandığı sakızımsı bir çeşni. Özellikle köri ile yenen çeşitli keklerde kullanılır.

Her zaman sıcak olan mutfak, ağız gibi duran kapılarından çeşit çeşit koku yayarak adeta iç çekiyor. Hazırlanmakta olan yiyeceklerin türlü türlü kokuları iştahımı kabartıyor. Şurada kasap yamağı, kesilmiş hayvanın bağırsaklarını eski bir elbise parçası gibi yıkıyor. Aşçı çeşit çeşit yemekler hazırlıyor. Tatlı modakalar ve kızarmış apopalar.[24] (*Kendi kendine.*) Birini bana sunsa da şunlardan dilediğimce yesem! (*Başka bir yöne bakar.*) Doğrusu evin bu noktasında çeşitli mücevherlerle süslü hayat kadını çocukları var ve onlar cennetteki Gandharvalar ile Apsaraslara[25] benziyorlar. Hey, sizler babası belirsiz "Bandhula" denilen çocuklar mısınız?

BABASIZ ÇOCUKLAR

Evet bizler Bandhulalarız.

Fil yavruları gibi oynarız; başkalarının evlerinde yetişiriz; başkalarının yiyeceklerini yeriz; yabancı erkeklerle yabancı kadınların birleşmesiyle ortaya çıkarız; başkalarının zenginliğinden tat alırız. Dile getirilecek hiçbir nitelikli yanımız yoktur.

VİDŪSHAKA

Lütfen bana yolu gösterin bayan!

HİZMETÇİ

Gelin efendim, buyurun! Lütfen altıncı avluya girin.

VİDŪSHAKA

(*Girer ve bakar.*) Oh! Harika! Bu altıncı avluda, arka planda mavi mücevherlerin kakılmış olduğu, altın üzerine mücevher işlemeli, gökkuşağı gibi gözüken kemerler var. Kuyumcular birbirleriyle lapislazuli, inci, mer-

---

Modaka bir tür tatlı; apopa kızartılarak yapılan bir tür yiyecek.

Hint mitolojisinde göğün müzisyen yaratıkları ile onların sevgilileri olan peri kızları.

can, topaz, safir, aynülhir, yakut ve zümrüt gibi pek çok kıymetli taş üzerinde fikir alış verişi yapıyorlar. Yakutlar altına yerleştiriliyor, altın mücevherler düzenleniyor, inciler kırmızı ipekten iplere diziliyor. Lapislazuli yumuşak darbelerle parlatılıyor, sedef kabuklar kesiliyor, mercanlar bileğitaşına yerleştiriliyor. Deri keselerde kurumaya bırakılmış safranlar asılı duruyor. Sandal yağı çıkarılıyor. Hayat kadınlarının sevgililerine kâfuruyla birlikte betel yaprakları sunuluyor. Bakışlar atılıyor, gülücükler saçılıyor, sürekli bir neşe ve canlılık içinde aralıksız şarap içiliyor. Sağda solda erkek hizmetçiler, kadın hizmetçiler ve çocuklarını, karılarını, tüm varlıklarını unutmuş, fahişeler tarafından yüzüstü bırakılmış sarhoş erkekler... Bana yolu gösterin bayan!

HİZMETÇİ

Gelin efendim, lütfen yedinci avluya girin!

VİDŪSHAKA

(*Girer ve bakar.*) Oh! Harika! Bu yedinci avluda, sıcak kulübelerinde rahatça tünemiş öpüşen bir çift güvercin var. Kafesinde yoğurt ve pirinçle karnını doyurmuş papağan, tıpkı karnı yoğurt ve pirinçle dolu bir Brahman gibi Vedalardan dualar okuyor. Ardıçkuşu, kendisine gösterilen saygıdan dolayı nüfuz sahibi olmuş bir orta hizmetçisi gibi harareteli dedikodu yapıyor. Çeşitli meyvelerin suyuyla boğazını tatlandırmış guguk kuşu, muhabbet tellalı gibi ötüyor. Sıra sıra kafesler çivilerinden çıkartılmış. Bıldırcınlar dövüş için kışkırtılıyor; keklikler konuşmaya zorlanıyor; kafes güvercinleri birbirlerine saldırıyor. Çeşit çeşit mücevherlerle süslüymüş gibi gözüken evcil tavus kuşu, güneşten iyice ısınmış sarayı, öteye beriye doğru dans edip kanat çırparak adeta yelpazeleyip serinletiyor. (*Başka bir yöne bakar.*) Şurada, sanki ayın ışıklarından türemiş gibi duran bir çift kuğu,

onların yürüdüğü gibi yürümek istercesine güzel kızların peşinden gidiyor. Şu evcil turna kuşları, yaşlı harem ağaları gibi sağa sola hareket ediyorlar. Oh! Harika! Hayat kadının çeşit çeşit kuşlardan oluşan çok büyük bir koleksiyonu var. Doğruyu söylemek gerekirse, hayat kadınının evi Tanrı İndra'nın cennetteki Nandana bahçesi gibi. Bana yolu gösterin bayan!

HİZMETÇİ

Gelin efendim, lütfen sekizinci avluya girin.

VİDŪSHAKA

(*Girer ve bakar.*) Kızım, bu ipek gibi pelerinle örtünmüş, bir sürü mücevherle aşırı derecede süslenmiş, eğik bir vücutla ağır aksak hareket eden adam da kimdir

HİZMETÇİ

O, hanımımın kardeşidir efendim.

VİDŪSHAKA

Bir kimsenin Vasantasenā'nın kardeşi olabilmek için ne kadar çile doldurması gerekir acaba? Öte yandan,

Böyle düşünmemeliyim çünkü ne kadar cicili bicili giyinse, yumuşak ve hoş kokulu olsa da, o hâlâ insanların çekindiği birisi. Ölü yakma yerindeki çampaka ağacı da böyle parlak, yumuşak güzel kokulu değil midir?

(*Başka bir yöne bakar.*) Kızım, şu yüksek sandalyeye oturmuş, üzerinde çiçekli bir elbise olan ve yağlanmış ayaklarını ayakkabılarının içine dürten kadın kimdir?

HİZMETÇİ

O, hanımefendinin annesidir efendim.

VİDŪSHAKA

Oha! O nasıl şişko bir kadın öyle, çirkin bir ifrit gibi! O da şu dev Şiva heykeli gibi, önce içeri konmuş, sonra ev inşa edilmiş galiba?

HİZMETÇİ

Seni kötü adam, annemizle böyle alay edemezsin. O sıtma nöbetlerinden çok çekiyor.

VİDŪSHAKA

(*Püskürerek güler.*) Ey kutlu sıtma, şu garip Brahman'a da lütfundan bağışla!

HİZMETÇİ

Kötü adam, öleceksin!

VİDŪSHAKA

(*Alayla.*) Kölenin kızı, böyle yağlı ve şişkin karnım olacağına öleyim daha iyi!

Anneniz şarap, likör ve her türlü içkiyi içmekten bu hale gelmiş. Eğer anne şu an ölecek olsa bin tane çakalın açlık ihtiyacını karşılardı.

Kızım sizin ticaret için uzaklara giden geminiz var mı?

HİZMETÇİ

Hayır, yok efendim.

VİDŪSHAKA

Böyle bir soruya ne gerek var ki? Hiç şüphesiz sizin tutku okyanusunda yüzen göğüsleriniz, kalçalarınız, butlarınız büyüleyici gemilerinizdir. Doğruyu söylemek gerekirse Vasantasena'nın bu sekiz avlusu ve sayısız eklentileri olan evini gördükten sonra kendimi üç dünyanın bir noktada toplandığı bir yerde gibi hissediyorum. Bunun bir hayat kadınının evi mi, yoksa Zenginlik Tanrısı Kubera'nın sarayı mı olduğunu söylemekte zorlanıyorum. Hanımın nerede?

HİZMETÇİ

Bahçede efendim, girebilirsiniz.

VİDŪSHAKA

(*Girer ve etrafa bakınır.*) Oh! Harika! Ne kadar güzel bir bahçe bu! Büyüleyici güzellikte çiçekler açmış türlü türlü ağaçlar var. Kalın ağaçlara kadınların kalçalarının sığacağı büyüklükte ipekten bir salıncak kurulmuş. Doğruyu söylemek gerekirse, çampaka, yuthika, sephalika, malati, mallika, navamalika, kurabaka, atimuktaka gibi ağaçlardan yerlere dökülen çiçeklere baktığımızda, İndra'nın bahçesi Nandana'nın buranın gölgesinde kaldığını söyleyebiliriz. (*Başka bir yöne bakar.*) Şuradaki, içinde zambakların ve kırmızı lotusların açtığı dikdörtgen havuz da doğan güneşin yarattığı parlaklığa benziyor. Ayrıca,

Şurada daha yeni çiçek açmış aşoka ağacı, savaşın en dehşetli yerinde üstüne başına kan bulaşmış bir kahraman gibi görünüyor.

Neyse, hanımın nerede?

HİZMETÇİ

Başınızı uzatın, hanımefendiyi göreceksiniz efendim.

VİDŪSHAKA

(*Bakar ve yaklaşır.*) Selamlar hanımefendi!

VASANTASENĀ

(*Sanskrit konuşur.*) Oh! Maitreya! (*Ayağa kalkar.*) Hoş geldiniz! Buyurun, lütfen oturun.

VİDŪSHAKA

Siz de oturun.

(*İkisi de otururlar.*)

VASANTASENĀ

Çārudatta iyiler mi?

VİDŪSHAKA

İyiler hanımefendi.

VASANTASENĀ

Biliyor musunuz Maitreya?

İyi insan ağacına dostları kuş gibi konarlar; o ağaç ki yaprakları başarı, ana dalları tevazu, kökü güven, çiçekleri ün ve meyveleri onun sayısız yararlılıklarıdır.

VİDŪSHAKA

(*Kendi kendine.*) Aşkından amma da gözlem yapmış! (*Yüksek sesle.*) Ee-evet!

VASANTASENĀ

Gelişinizin nedeni neydi?

VİDŪSHAKA

Dinleyin hanımefendi! Saygıdeğer Çārudatta ellerini kavuşturarak sizden özür diliyor.

VASANTASENĀ

(*Ellerini kavuşturur.*) Ne emrediyor?

VİDŪSHAKA

"Bana güvenip emanet ettiğiniz altın kutuyu kumarda kaybettik. Krala bağlı çalışan kumarhanecinin de nereye gittiğini bilmiyorum."

HİZMETÇİ

Sizi kutlarım hanımefendi! Soylu dediğiniz kişi kumarbaz olmuş!

VASANTASENĀ

(*Kendi kendine.*) Nasıl?! Onu bir hırsız çaldığı halde büyüklüğünden kumarda kaybettiğini söylüyor! İşte onu bu yüzden seviyorum!

VİDŪSHAKA

"Bu yüzden o kutuya karşılık hanımefendi bu inci kolyeyi kabul buyursunlar."

VASANTASENĀ

(*Kendi kendine.*) Ona mücevheri göstersem mi acaba? (*Düşünür.*) Ya da acele etmeyeyim.

VİDŪSHAKA

Ne oldu? Hanımefendi inci kolyeyi kabul etmiyorlar mı?

VASANTASENĀ

(*Güler ve hizmetçisinin yüzüne bakar.*) Ah Maitreya, neden inci kolyeyi almayacakmışım? (*Alıp yanına koyar, sonra kendi kendine.*) Bütün çiçeklerini dökmüş bu mango ağacından nasıl da hâlâ bal damlıyor! (*Yüksek sesle.*) Efendim, o değerli kumarbaz Çārudatta'ya onu bu gece ziyaret etmek istediğimi söyleyin.

VİDŪSHAKA

(*Kendi kendine.*) Acaba başka bir şeyler daha mı istiyor? (*Yüksek sesle.*) Söyleyeceğim hanımefendi. (*Kendi kendine.*) Bu hayat kadınından uzak dursa çok iyi olacak. (*Çıkar.*)

VASANTASENĀ

Kızım, bu kolyeyi al. Çārudatta ile eğlenmeye gideceğiz.

HİZMETÇİ

Hanımım bakın, bakın; gökte zamansız çıkan bir fırtına var.

VASANTASENĀ

Bırak bulutlar dilediğince toplansın, bırak gündüz geceye dönsün, bırak yağmur ardı arkası kesilmeden yağsın! Benim kalbim sevdiğimle doluyken bunlar bana vız gelir.

Kızım, kolyeyi al ve hemen gel!

(*Hepsi çıkar.*)

V. Perde

(*Âşık Çārudatta koltukta oturmaktadır.*)

ÇĀRUDATTA

(*Yukarı bakar.*) Zamansız bir fırtına kopuyor. Öyle bir fırtına ki;

Kuyruklarını yukarı dikmiş evcil tavus kuşları heyecanla bakıyorlar. Bundan rahatsız olan kuğular hemen havalanıp gökyüzünü kaplamak istiyorlar; kapladıkları aynı zamanda bir aşığın kalbidir. Ayrıca,

Kaynaşan bir arı topluluğu veya ıslanmış bir sığır karnı gibi gözüken bulut, çakan şimşekle üzerine sarı bir ipek elbise giyer gibi oluyor. Göğü boydan boya geçen turna sürüsü kabuk borazana benzeyince, görünüşteki bütünsellik ikinci bir Vishnu gibi oluyor. Bir daha söyleyeyim;

Vishnu'nun bedeni gibi kara bir bulut peyda oluyor; turna sürülerinin kıvrımları da onun kabuk borazanı[26] gibi biçimleniyor. Çakan şimşekler ipekten bir örtü gibi olunca sanki Vishnu'yu görür gibi oluyoruz.

Hintliler denizden çıkardıkları helezoni sedef kabukları nefesli bir çalgı gibi kullanmışlardır.

Bulutlardan süratle düşen yağmur damlalarının yarattığı su akıntıları, erimiş gümüş gibi görünüyor. Şimşek lambasının alevi, gök elbisesinin kenarının yırtığından bir an için gözüküp kayboluyor.

Bu gökyüzü, rüzgârla dağıtılan yükselmiş bulutlar üstüne bezenmiş bir tabloya benziyor. Bu tabloda çakravaka kuşlarından oluşan sürüler, uçan kuğular, timsahlar, sağa sola atılmış balık sürüleri ve yüksek yüksek evler geniş bir biçimde resmedilmiş.

Bulutlarla kararmış gökyüzü Kaurava ordusuna benziyor. Şu gururla şişinip haykıran tavus kuşu, ordusuyla kabadayılığa kalkışan Duryodhana'ya benziyor. Guguk kuşu, zar oyununda yenilmiş ve ormana sürgün olmuş Yudhishthira benzeri, ötüşünü kesmiş. Çamurlu sular yüzünden kuğular, tıpkı orman yaşamından sonra kılık değiştiren Pāndavalar gibi kaçıp bilinmeyen bir yere yerleşmişler.[27]

(*Düşünerek.*) Maitreya, Vasantasenā'ya gideli çok oldu. Şu ana kadar nasıl oldu da dönmedi anlamadım!

(*Girerek.*)

VİDŪŞHAKA

Vay canına, bu ne kadar açgözlü ve nezaketten uzak bir yosma böyle; ağzını açıp da tek bir söz bile etmedi! Sadece aşkıyla ilgili bir şeyler geveledi ve kolyeyi aldı. Bunca zenginliğe rağmen bana, "Maitreya beyefendi, keyfinize bakın, hiç olmazsa bir bardak su içip öyle gidin." bile demedi. Bir daha o cariyenin kızı yosmanın yüzüne

---

Bu son paragraftan Çārudatta'nın *Mahābhārata Destanı*'nı iyi bildiğini anlıyoruz. *Mahābhārata Destanı*'nda Pāndu'nun beş oğlu ve anneleri Kuntī, düşmanları Kauravalardan kaçarken kılık değiştirip onların bilmediği yerlerde yaşamışlardı.

dahi bakmayacağım. (*Üzüntüyle.*) Doğrusu derler ki: "Kökü olmadan büyüyen nilüfer çiçeği, aldatmayan tüccar, çalmayan kuyumcu, tartışmasız köy meclisi, açgözlü olmayan fahişe zor bulunur." Şimdi gidip dostumu bu yosmaya bağlanmaması yönünde uyarayım. (*Yürür ve bakar.*) O da ne! Dostum bahçede oturuyormuş. Ona doğru yaklaşayım. (*Yaklaşır.*) Selamlar sana! Esenlikler sana!

ÇĀRUDATTA

(*Bakar.*) Oh, dostum Maitreya gelmiş. Hoş geldin dostum, lütfen otur.

VİDŪSHAKA

Oturdum.

ÇĀRUDATTA

Dostum, ne oldu o iş?

VİDŪSHAKA

O iş yattı!

ÇĀRUDATTA

Ne yani, inci kolyeyi almadı mı?

VİDŪSHAKA

Bizde o şans nerede? Taze su zambakları gibi kavuşturduğu ellerini alnına koyarak aldı.

ÇĀRUDATTA

O halde neden, "O iş yattı!" diyorsun?

VİDŪSHAKA

Dostum, yemediğimiz, içmediğimiz, hırsızların çaldığı, daha düşük değerdeki altın kutuya bedel olarak dört okyanusun özü gibi olan inci kolyeyi vermekle nasıl iş başarılı oldu diyebiliriz ki?

ÇĀRUDATTA

Hayır dostum, öyle söyleme!

Bu bedel, bize güvenerek malını emanet edenin yüksek güvenine karşılık olarak ödenmiştir, mücevhere karşılık değil.

VĪDŪSHAKA

Ah dostum, öfkemin başka bir nedeni daha var. Hizmetçisine bir şeyler işaret ederken yüzünü elbisesinin ucuyla örttü ve bana alay eder gibi güldü. Şimdi, bir Brahman olarak önünde diz çöküp yalvarıyorum; ne olur bu tuzaklarla dolu fahişeden uzak dur. Bir hayat kadını ayakkabının içindeki çakıl taşına benzer, sonradan kurtulmak zor olur. Ayrıca dostum, bir hayat kadınının, bir filin, bir yazıcının[28], bir dilencinin, bir casusun ve bir eşeğin yaşadığı yerde arsız insanlar bile yaşayamaz.

ÇĀRUDATTA

Dostum, bu kadar eleştiri yeter! Ben kendimi koruyabilirim. Bak,

Yorgun at hızlı koşmak ister, ama dermanı kalmamış bacakları onu engeller. Benzer şekilde uçarı insan her şeyi yapmak ister, ama sonunda o istekler olduğu gibi kucağında kalır. Ayrıca dostum,

Kimin parası varsa bu hanım onundur, çünkü o parayla kazanılır.

(*Kendi kendine.*) Hayır! O aslında erdemle kazanılır.

(*Yüksek sesle.*) Benim de param olmadığına göre, kuşkusuz onu bırakacağım demektir.

Kāyastha: Babası Kshatriya, anası Şūdra olan, yazıcılıkla geçinen bir kast ve bu kasttan olan.

VİDŪSHAKA

(*Yere bakar ve kendi kendine.*) Yukarı doğru bakıp içini çektiğine göre, gidermeye çalıştığım tutkusunu daha da fazla alevlendirdim galiba. Boşuna, "Aşk zapt edilemez." dememişler. (*Yüksek sesle.*) Hey dostum, o bana bir de, "Çārudatta'ya söyle, onu bu gece ziyarete geleceğim." demişti. Sanırım o inci kolyeden tatmin olmadı, başka bir şeyler daha koparmak istiyor.

ÇĀRUDATTA

Gelsin dostum! Onu memnun ederiz.

HİZMETÇİ

(*Girer.*) Herkes dinlesin!

Yağmur ne kadar yağarsa sırtım o kadar ıslanır,

Rüzgâr ne kadar eserse kalbim o kadar titrer.

(*Yüksek sesle güler.*)

Yedi delikli flüt ve yedi telli lavta çalabilirim. Bir eşek gibi şarkı söyleyebilirim. Şarkı söylemede Tumburu yahut Narada benimle kıyaslanabilirler mi?

Hanımefendi Vasantasenā bana, "Kumbhīlaka, git ve soylu Çārudatta'ya gelişimi haber ver." diye emretti. Bu yüzden onun evine doğru gidiyorum.(*Yürür, içeri girer ve bakar.*) İşte Çārudatta, bahçede oturuyor. O alçak adam da orada. Onlara doğru yaklaşayım. O da ne? Bahçenin kapısı kapalı! Olsun, şu pis herife işaret edeyim. (*Bir parça çamur fırlatır.*)

VİDŪSHAKA

Ah! Sanki çitle çevrili kapittha[29] ağacıymışım gibi, kim bana çamur atıyor böyle?

Kapittha: Feronia Elephantum adlı meyve ağacı. Üzerinde maymunlar "kapi" durduğu "stha" için ağaca bu ad verilmiş.

ÇĀRUDATTA

Terastaki güvercinlerden gelmiş olabilir.

VİDŪSHAKA

Cariyenin evladı güvercin, bekle sen, bu tahta bastonla seni olgun bir mango meyvesi düşürür gibi düşüreyim de gör gününü! (*Tahta bastonunu havaya kaldırır ve koşar.*)

ÇĀRUDATTA

(*Onu kutsal Brahman ipinden tutar.*) Otur dostum! Neden canını bununla sıkıyorsun? Bırak zavallı güvercin eşiyle birlikte olsun.

HİZMETÇİ

O da ne? Güvercine bakıyor, bana bakmıyor! Bir çamur parçası daha atayım. (*Öyle yapar.*)

VİDŪSHAKA

(*Etrafa bakınır.*) O ne, Kumbhīlaka'ymış! Ona doğru yaklaşayım. (*Yaklaşır ve kapıyı açar.*) Vay, Kumbhīlaka, hoş geldin, gel içeri!

HİZMETÇİ

(*Girer.*) Sizi selamlarım efendim!

VİDŪSHAKA

Böyle karanlık ve yağmurlu bir gecede nereden geliyorsun?

HİZMETÇİ

Şey, işte o...

VİDŪSHAKA

İşte o kim? Kim?

HİZMETÇİ

İşte o!

VİDŪSHAKA

Seni cariyenin evladı, kıtlık zamanı dilenen yaşlı bir dilenci gibi ne tıslayıp duruyorsun?

HİZMETÇİ

Sen de İndra Bayramı zamanı bağıran açgözlü karga gibi[30] ne demeye "kim kim" deyip duruyorsun?

VİDŪSHAKA

Pekâlâ, söyle!

HİZMETÇİ

(*Kendi kendine.*) Pekâlâ, söylüyorum. (*Yüksek sesle.*) Şey, sana bir soru soracağım!

VİDŪSHAKA

Ben de tekmeyi kafana yapıştıracağım!

HİZMETÇİ

Pekâlâ! Mango ağaçları hangi mevsimde çiçek açar, bil bakalım?

VİDŪSHAKA

Seni cariyenin evladı, Yaz mevsiminde!

HİZMETÇİ

(*Gülerek.*) Yoo, hayır!

VİDŪSHAKA

(*Kendi kendine.*) Ne cevap vermem gerekiyordu ki? (*Düşünür.*) En iyisi gidip Çārudatta'ya sorayım. (*Yüksek sesle.*) Sen biraz bekle. (*Çārudatta'ya yaklaşır.*) Hey dostum, bir sorum var; mango ağaçları hangi mevsimde çiçek açarlar?

Sanskritte "kā" kim demek, "kā kā" deyince karga örüşü gibi oluyor. Ayrıca "kāka" karga demek.

ÇĀRUDATTA

Vasanta[31], budala!

VİDŪSHAKA

(*Hizmetçiye gider.*) Vasanta, budala!

HİZMETÇİ

Şimdi bir soru daha soracağım. Zengin köyleri kim korur?

VİDŪSHAKA

Şey, askeri arabalar.

HİZMETÇİ

(*Gülerek.*) Hayır, hayır!

VİDŪSHAKA

Ayy, şimdi şüpheye düştüm. (*Düşünür.*) Neyse, yine Çārudatta'ya sorayım. (*Tekrar gider ve Çārudatta'ya sorar.*)

ÇĀRUDATTA

Senā[32], dostum!

VİDŪSHAKA

Kölenin evladı, sena!

HİZMETÇİ

Şimdi ikisini yan yana koy ve hızla oku!

VİDŪSHAKA

Senā-vasanta!

HİZMETÇİ

Hayır, döndürerek söyle!

---

31 Bahar mevsiminin adı "Vasanta"dır.

32 "Senā" ordu demektir. "Vasanta-senā" dedirtmeye çalışıyor.

VİDŪSHAKA

(*Kendisi dönerek.*) Senā-vasanta!

HİZMETÇİ

Aptal adam, padaları[33] döndür.

VİDŪSHAKA

(*Ayaklarını döndürerek.*) Senā-vasanta!

HİZMETÇİ

Salak, sözcüklerin yerini değiştir!

VİDŪSHAKA

(*Düşünür.*) Vasanta-senā!

HİZMETÇİ

İşte o geldi!

VİDŪSHAKA

İyi, o zaman gidip Çārudatta'ya söyleyeyim. (*Yaklaşır.*) Efendi Çārudatta, bir alacaklı sizi görmeye gelmiş.

ÇĀRUDATTA

Neden bir alacaklı benim evime gelsin ki?

VİDŪSHAKA

Evinizde olmasa da kapıda! Vasantasenā gelmiş.

ÇĀRUDATTA

Dostum, neden beni kandırıyorsun?

VİDŪSHAKA

Benim dediğime inanmıyorsan Kumbhīlaka'ya sor. Kölenin evladı Kumbhīlaka, buraya gel!

HİZMETÇİ

(*Yaklaşır.*) Sizi selamlarım efendim!

"Pada" hem "sözcük", hem de "ayak" demektir.

ÇĀRUDATTA

Hoş geldin iyi insan, söyle, Vasantasenā geldi mi?

HİZMETÇİ

Evet, Vasantasenā geldi, burada.

ÇĀRUDATTA

(*Neşeyle.*) İyi insan, bugüne kadar hiçbir müjdeyi ödülsüz bırakmadım. Al şunu! (*Giysisinin üst kısmını verir.*)

HİZMETÇİ

(*Alır ve eğilir; mutlu bir şekilde.*) Gidip hanımıma haber vereyim. (*Çıkar.*)

VİDŪSHAKA

Böyle yağmurlu bir günde hangi amaçla geldiğini biliyor musun?

ÇĀRUDATTA

Bunu tam olarak bilemem dostum.

VİDŪSHAKA

Ama ben biliyorum. Altın kutuyu daha değerli buldu, kolyeden tatmin olmadı, daha fazlasını istemeye geliyor.

ÇĀRUDATTA

(*Kendi kendine.*) Tamamen tatmin olacaktır.

(*Âşık Vasantasenā, üzerinde parlak bir elbise, yanında şemsiyesini taşıyan kızla ve bir Vita*[34] *ile girer.*)

VİTA

(*Vasantasenā'yı takdim ederek.*)

O, elinde lotus olmayan Tanrıça Lakshmī'dir. O aşk dolu bir silahtır, yahut Aşk Tanrıçası'dır. O, soylu kadınlar

---

Dalkavuk.

için bir üzüntü kaynağıdır. O, aşk ağacının çiçeğidir. Aşk oyunları oynarken utangaçtır; aşk tarlasında zarafetle yürürken peşinden çapkınlar sürüsü koşar.

Bak Vasantasenā, bak!

Dağların doruklarından aşağı sarkan ve ayrılık acısı çeken kadınların kararmış kalplerine benzeyen bulutlar gürlüyorlar. Onların gürültüsü tavus kuşlarını ürkütüyor ve onlar da mücevher işlemeli kuyruklarını dikip göğü yelpazeliyorlar.

Ve yine,

Yağmur damlaları kurbağaları dövüyor ve içtikleri suyun çamurundan ağızları kirleniyor. Ateşli bir tavus kuşu aşka gelip bağırıyor. Kırmızı çiçekli nipa ağacı parlak bir lamba gibi görünüyor. Ahlaksızlar nasıl namuslu Sannyasin'in yaşamını gölgelerse, tıpkı bunu gibi bulutlar da ayı örtüyor. Şimşek de aşağılık bir kadın gibi oynak, sürekli yer değiştiriyor.

VASANTASENĀ

Çok güzel betimlediniz efendim. Şuraya bakın;

Öfkeli gece şimşekleriyle yolumu kesip beni caydırmaya çalışıyor ve sanki, "Aptal kadın, senin burada ne işin var? Senin sevgilin bulutlardan tombul memeleri olan benimle sevişir sadece." diyor.

VİTA

Tam dediğiniz gibi. Bu yüzden azarlayın geceyi.

VASANTASENĀ

Bir kadın gibi dik kafalı olduktan sonra onu azarlamanın ne yararı var? Bil ki,

Bulutlar istediği kadar yağmur yağdırsın, şimşek çaktırsın; âşıklarına giden kadınlar ne soğuğa aldırırlar ne de sıcağa!

VİTA

Bak Vasantasenā, bak! Başka bir bulut;

Davul seslerine benzer gümbürdemeler eşliğinde, büyük su akıntılarından oklarını salarak rüzgârla hızını artırıp ilerliyor. Şimşeklerden oluşan bayraklar gökyüzünde, tıpkı korkak bir düşmanı esir eden bir kralın ondan vergi alıp pıstırması gibi, ayın ışıklarını zapt edip söndürüyor.

VASANTASENĀ

Aynen öyle. Şurada bir başkası var;

Kötü kalpli turna, kocalarından ayrı kalan kadınların üzüntülerini artıran bir davul gibi, "Yağ yağmur, yağ!" diye ötüyor ve onların yaralarına tuz basıyor. Onlar ise iri filler gibi kocaman kara bulutlardan bunalıp içlerini turnalarla ve şimşek parıltılarıyla renklendirmeye çalışıyorlar...

VİTA

Aynen öyle Vasantasenā! Bak şu da başka bir bulut;

Gökyüzü turnalardan oluşan beyaz bir başlık takmış; çakan şimşekler, sallanan şemsiyesiyle çılgın bir fili taklit edercesine hareketli.

VASANTASENĀ

Bak, bak!

Tamala ağacının ıslak yaprakları gibi karanlık olan şu bulutlar gökyüzünde güneşi tamamen gizliyor. Karınca yuvaları, sanki okla vurulmuş filler üstlerine çökmüş gibi, selden darmadağın olmuşlar. Şimşek, evleri altın bir lamba gibi aydınlatıyor. Ay ışığı aptal kocanın karısı gibi zorla zapt edilip götürülüyor.

VİTA

Bak Vasantasenā, bak!

Böğürleri ışıkla çevrili olarak birbirine koşan bulutlar, koltuk altlarından ışıkla bağlanmış fillere benziyorlar. Sanki Tanrı İndra gümüş zincirlerle yeryüzünü kaldırmaya çalışıyor. Bak, bak;

Bulutlar, sert esen rüzgârla sığır sürüleri gibi hareket ediyor, ışıklardan kanatları olan okyanuslar gibi dalgalanıyor. Mücevherli oklar gibi yere sert saplanan yağmur damlaları, taze çimenle karışık toprak kokusunu uzaklara yayıyor.

VASANTASENĀ

Bak bir bulut daha!

Yükselirken dört bir yana siyah sürme çekiyor; tavus kuşları da yüksek sesle "Gel, gel." diye bağırıyorlar; uçan turnalar onu sevgiyle ve gayretle kucaklar gibi oluyor. Lotus yapraklarından kalkmış kuğular ise ona sıkıntıyla bakıyorlar.

VİTA

Aynen öyle. Şuna da bak;

Tüm dünya, su akıntılarının içinde kalmış bir ev gibi sessiz uyuyor. Lotus demetlerinden gözleri hareketsizleşiyor. Gecesini gündüzünü kaybetmiş, anlık ışık patlamalarıyla karanlık bir an için kayboluyor, sonra yeniden çöküyor. Yönlerden oluşan yüzü kapanıyor. Bulutların barınağı olan geniş gökyüzü, sayısız bulut tarafından kaplanıyor.

VASANTASENĀ

Dediğiniz gibi. Yine şuna bakın;

Yıldızlar, kötüye yapılmış iyilik gibi kaybolup gidiyorlar. Aysız kalmış bölgeler, kocasız kalmış kadınlar gibi kötü görünüyorlar. Tanrı İndra'nın ateşten silahı ile şiddetle dövülmüş olan gök, erimiş de su olup aşağıya akıyormuş hissine kapılıyorum.

Şuna da bak;

Bulut yükseliyor, alçalıyor, yağmur yağdırıyor, şimşek çaktırıyor ve koyu bir karanlık oluşturuyor. İlk kez zengin olmuş bir adam gibi sayısız görünüşler sunuyor.

VİTA

Doğru, öyle.

Şimşek parıltılarıyla gökyüzü sanki yanıyor. Gök, yüzlerce turna aracılığıyla gülüyor, dans ediyor; yay şeklindeki gökkuşağından yağmur oklar fırlıyor. Gök, şimşeğin vuruşlarıyla çığlık atıyor; sert rüzgârla döner gibi oluyor. Yılan biçimli ve karanlık bulut yığınları duman gibi tütüyor.

VASANTASENĀ

Ey bulut, sen utanmazın tekisin! Benim şurada bütün yaptığım sevgilisinin evine gitmek; beni şimşeğinle ve dokunmaya çalıştığın yağmurdan ellerinle korkutuyorsun.

Ey İndra!

Daha önce sana hiç aşkla dokundum mu ki bulutlardan çıkan şimşeğinle bana aslan gibi kükrüyorsun? Sevgilisine kavuşmaya çalışan beni yağmurlarınla engellemeye çalışman sana hiç yakışmıyor. Ayrıca,

Nasıl Āhalyā için yalandan Gautama olduğunu söylemiştin, işte ben de öyle senin gibi aşk acısı çekiyorum. Bu yüzden beni anlaman lazım, lütfen şu bulutları dağıt artık.[35]

Ayrıca,

---

35 İndra mitolojide Yağmurlu Gökyüzü Tanrısı'dır. Onun aşk maceralarından biri burada hatırlatılıyor. İndra, ermiş Gautama'nın karısı Āhalya'yı baştan çıkarmak için ermişin kılığına girmişti.

Ey İndra, sen gürleyebilirsin, yağmur yağdırırsın, aşağıya sayısız şimşek gönderebilirsin, ama âşıklarıyla buluşmaya giden kadınları yolundan edemezsin.

Eğer bulut kükrerse bırak kükresin, çünkü erkekler zalim olur; ama sen şimşek, bir bayan olarak, kadınların çektiği acıları nasıl anlamazsın?[36]

VİTA

Yeter hanım, bu kadar da yüzüne vurma, mahcup duruma düşüreceksin!

Çünkü, Airavata'nın göğsündeki altından zincir gibi veya bir dağın tepesine dikilmiş beyaz bir bayrak gibi olan bu şimşek, İndra'nın barınağını aydınlattığı gibi senin aşığının barınağına giden yolu da aydınlatıyor.

VASANTASENĀ

Doğru söylüyorsunuz, işte o ev.

VİTA

Sen her türlü sanatı bilirsin, sana öğüt vermek kimseye düşmez. Ama yine de söylemek istiyorum. İçeri girdiğin zaman öfkeni çok gösterme!

Eğer öfkelenirsen aşka fırsat kalmaz; öte yandan öfkesiz aşkın tadı da olmaz! Sen öfkelenebilir, onu da öfkelendirebilirsin, ama önce kendini yatıştır, sonra da sevgilini!

Neyse, bu kadar yeterli. Orada kimse yok mu? Lütfen soylu Çārudatta'ya bildirin:

Bulutların etkileyici olduğu, çiçek açmış kadamba ve nipa ağaçlarının koku saldığı bu mevsimde, sizi görmek isteğiyle sevgiliniz buraya geldi. Aşk ve neşe dolu olan sevgilinizin saçlarından sular damlıyor, gök gürültülerinden korkmuş halde, ayaklarına ve halhallarına bulaşmış çamurları yıkamakta.

Vidyut "şimşek" sözcüğü Sanskrit dilinde dişildir.

ÇĀRUDATTA

(*Dinleyerek.*) Dostum, neler oluyor bir bak!

VİDŪSHAKA

Emredersiniz efendim. (*Saygıyla Vasantasenā'ya yaklaşır.*) Sizi selamlarım bayan!

VASANTASENĀ

Ben de sizi selamlarım! İyi görünüyorsunuz. (*Vita'ya.*) Bayım, bu şemsiye taşıyıcısı sizinle kalsın.

VİTA

(*Kendi kendine.*) Plan doğrultusunda kurnazca beni bertaraf ediyor. (*Yüksek sesle.*) Emredersiniz Vasantasenā Hanımefendi!

Aşığınıza sergileyeceğiniz nazik davranış için size başarı dilerim. O öyle bir davranış ki hayat kadının dükkanında satılık bir maldır; ikiyüzlülük, aldatma, yalan ve dolanın doğum yeridir. Hainlik barındırır; aşk oyunlarının evidir ve birleşmeyle yapılan ticaretin deposudur. (*Çıkar.*)

VASANTASENĀ

Efendi Maitreya, sizin şu kumarbaz nerede?

VİDŪSHAKA

(*Kendi kendine.*) Oh, harika! Kumarbaz diye çağırmakla dostuma iltifat ediyor. (*Yüksek sesle.*) Hanımefendi, o burada, kurumuş ağaçların olduğu bahçede.

VASANTASENĀ

"Kurumuş ağaçların bahçesi" demek de neyin nesi oluyor?

VİDŪSHAKA

Hanımefendi, orası kimsenin hiçbir şey yiyip içmediği bir yerdir.

(*Vasantasenā gülümser.*)

VİDŪSHAKA

İçeri buyurun.

VASANTASENĀ

(*Hizmetçisine.*) Girerken ne söylemeliyim?

HİZMETÇİ

"Ey kumarbaz, akşamı güzel buluyor musunuz?"

VASANTASENĀ

Bunu söyleyebilecek miyim?

HİZMETÇİ

Durum size gereken gücü verecektir.

VİDŪSHAKA

Lütfen girin bayan.

VASANTASENĀ

(*Girer ve yaklaşır, onu çiçeklerle dürter.*) Ey kumarbaz, akşamı güzel buluyor musunuz?

ÇĀRUDATTA

(*Bakar.*) Ah, Vasantasenā gelmiş. (*Sevinçle kalkar.*) Sevgilim;

Akşamlarım hep uykusuz geçer, geceleri de hep iç çekerim. Ama bugün farklı güzel gözlü bayan; size kavuştuğum için bu akşam kederim bir sona ulaştı.

Hoş geldiniz, oturun; lütfen buyurun oturun.

VİDŪSHAKA

İşte minder, hanımefendi lütfen otursunlar!

(*Vasantasenā oturur; hepsi otururlar.*)

ÇĀRUDATTA

Bak dostum, bak!

Kulağının kenarında asılı olan kadamba çiçeğinden damlayan yağmur suyu, tıpkı tahtın varisi prensin başına damlatılan su gibi, onun göğüslerinden birinin üstüne düşüyor.

Dostum, Vasantasenā'nın elbisesi ıslanmış; hemen içerden en iyi giyeceklerimizden getir.

VİDŪSHAKA

Emredersiniz efendim.

HİZMETÇİ

Efendi Maitreya, sizin gitmenize gerek yok. Hanımefendiye ben hizmet ederim. (*Öyle yapar.*)

VİDŪSHAKA

(*Çārudatta'ya fısıldayarak.*) Dostum, hanımefendiye bir şey sormak istiyorum.

ÇĀRUDATTA

Sor.

VİDŪSHAKA

(*Yüksek sesle.*) Ay ışığının olmadığı karanlık ve yağmurlu bir gecede hanımefendi hangi amaçla buraya geldiler acaba?

HİZMETÇİ

Hanımım, bu Brahman ne kadar basit bir insan!

VASANTASENĀ

Daha ziyade "kurnaz" diyelim!

HİZMETÇİ

Hanımefendi buraya, "İnci kolyenin fiyatı nedir?" diye sormaya geldi.

VİDŪSHAKA

(*Çārudatta'ya fısıldayarak.*) Efendim, tam dediğim gibi, inci kolyenin değerini düşük buldu; altın kutu daha de-

ğerli olduğu için takastan tatmin olmadı, başka bir şeyler istemeye gelmiş.

HİZMETÇİ

Çünkü hanımefendi onu kendisinin bilerek kumarda kaybetti ve kralın memuru olan kumarhane sahibi de gitmiş, bulamıyoruz.

VİDŪSHAKA

Bayan, siz benim dediklerimi tekrarlıyorsunuz!

HİZMETÇİ

Bu yüzden, biz onu ararken bu altın kutu rehin olarak sizde kalsın. (*Onu gösterir.*)

(*Vidūshaka derin bir düşünce içine dalar.*)

HİZMETÇİ

Beyefendi donup kaldı. Ne oldu, bu kutuyu daha önce görmüş müydünüz?

VİDŪSHAKA

Zanaatkârın ustalığından gözlerimi alamıyorum.

HİZMETÇİ

Gözleriniz sizi aldatıyor bayım! Bu işte o aynı altın kutu!

VİDŪSHAKA

(*Sevinçle.*) Hey dostum, bu hırsızların bizim evden çaldığı altın kutunun aynısı!

ÇĀRUDATTA

Dostum,

Emaneti geri vermek için oynadığımız oyunu şimdi bize karşı oynuyorlar ama gerçekten mi, yoksa alay ederek mi?

VİDŪSHAKA

Brahmanlığımın üstüne yemin ederim dostum, bu gerçek!

ÇĀRUDATTA

Bu memnun edici, hem de çok memnun edici!

VİDŪSHAKA

(*Çārudatta'ya fısıldayarak.*) Efendim, ona bunu ne zaman ele geçirdiğini soracağım.

ÇĀRUDATTA

Zararı yok.

VİDŪSHAKA

(*Hizmetçinin kulağına fısıldar.*) Bu o muydu?

HİZMETÇİ

(*Vidūshaka'nın kulağına fısıldar.*) Bu oydu.

ÇĀRUDATTA

Ne konuşuyorsunuz, ben duymuyorum?

VİDŪSHAKA

(*Çārudatta'nın kulağına fısıldar.*) Bu oydu.

ÇĀRUDATTA

Güzel kızım, gerçekten de bu o altın kutu mu?

HİZMETÇİ

Evet soylu efendim.

ÇĀRUDATTA

Kızım, bugüne kadar hiçbir müjdeyi karşılıksız bırakmadım. Lütfen bu yüzüğü ödül olarak kabul et. (*Parmaklarında yüzük olmadığını fark eder, utanır.*)

VASANTASENĀ

(*Kendi kendine.*) İşte seni bunun için seviyorum.

ÇĀRUDATTA

(*Vidūshaka'ya fısıldar.*) Heyhat!

Bu dünyada tüm servetini yitirmiş bir insanın yaşamasının ne anlamı var? Öfkesinin ve yaptığı iyiliklerin boşa çıkmasının önüne geçemez. Keza,

Kanatları kırılmış bir kuş, kurumuş bir ağaç, susuz bir göl, dişleri çekilmiş bir kobra ve yoksulluğa düşmüş bir insan bu dünyada aynı durumdadır. Yine,

Yoksul insanlar içi boş evlere, susuz kuyulara, kurumuş ağaçlara benzerler; beş parasızlıklarını unutup tanıdıklarıyla bir araya geldiklerinde geçirecekleri güzel anlar anlamsız hale gelir.

VİDŪSHAKA

Bu kadar üzülmeyin, yeter! (*Yüksek sesle gülerek.*) Benim banyo havlumu da geri verin lütfen bayan.

VASANTASENĀ

Soylu Çārudatta, beni bu inci kolye ile denemek mi istedin?

ÇĀRUDATTA

(*Utanır ve gülümser.*) Bak Vasantasena,

İşin gerçek yönüne kim inanırdı ki? Herkes benim hafif bir insan olduğumu düşünecekti. Çünkü bu dünyada yoksullara hep şüphe ile bakarlar.

VİDŪSHAKA

Kızım sen burada mı uyuyacaksın?

HİZMETÇİ

(*Gülerek.*) Efendi Maitreya, artık iyice basitleştiniz!

VİDŪSHAKA

Dostum, rahatça oturmakta olan insanları kovmak istercesine yağmur tüm azgınlığıyla yeniden başladı.

ÇĀRUDATTA

Doğru gözlemledin;

Çünkü gökyüzünün, sanki ayın başına gelen felakete üzülmüş de ağlıyormuş gibi bardaktan boşanırcasına yağdırdığı yağmur, bulutları yarıp, lotus sapları gibi sivri sivri çamura saplanıyor. Keza,

Baladeva'nın elbisesi gibi kara bulutlar, soylu bir kimsenin aklı gibi saf damlalar damlatıyor. İndra'nın inci koleksiyonu gibi olan bu damlalar Arcuna'nın sert okları gibi korkunç da görünebiliyorlar.

Bak sevgilim,

Şuradaki kırmızı şimşek, aşığını kucaklayan bir kadın gibi, bulutlarla birleşmek isteğiyle ortaya çıkmış göğü kucaklıyor. Gökyüzü, ezilmiş tamala bitkisinin yaprakları gibi bulutlarla boyanmış halde ve akşamın serin etkisiyle sürekli olarak yelleniyor.

(*Aşk bağlılığı gösteren Vasantasenā, Çārudatta'ya sarılır.*)

ÇĀRUDATTA

(*Dokunmasından hoşlanır ve o da ona sarılır.*)

Ey bulut, daha gür kükre! Çünkü, bu aşk acısıyla kavrulan vücudum senin sayende rahatladı; kadamba çiçekleriyle dolmuş gibi oldu. Vasantasenā'nın dokunuşuyla tutkudan tüylerim diken diken oldu.

VİDŪSHAKA

Cariyenin evladı yağmurlu gün! Sen şimşeklerinle hanımımızı korkutan kaba bir herifsin!

ÇĀRUDATTA

Onu azarlamamalısın dostum.

İstiyorsa fırtına ve yağmur yüzyıl sürsün, şimşekler yüz yıl daha çaksın. Onun sayesinde bu güzel kadın, benim gibi kimsenin yanına yaklaşmayacağı bir adama sarıldı.

Ayrıca dostum,

Evlerine gelen kadınların yağmur suyuyla ıslanmış serin bedenlerine kendi bedenlerini bastırabilen kişiler çok kutlu ve mutlu kimselerdir.

Sevgili Vasantasenā,

Temeline sık tuğlalar örülen yapı çözüldüğünden, sütunlar üstünde güçlükle duran gölgelik yırtılıyor. Şu boyalı duvar suların akışına dayanamayıp çatlıyor.

(*Yukarı bakarak.*) Ah, bir gökkuşağı, bak sevgilim bak!

Gökyüzü sanki esniyor ve bize şimşeklerden dilini, gökkuşağı biçimindeki yaygın kollarını ve bulutlar biçimindeki geniş çenesini gösteriyor.

Gel, içeriye girelim. (*Kalkar ve yürürler.*)

Tala ağacı yapraklarına keskin keskin, dallara kütür kütür, taşlara sert sert ve sulara da korkutucu bir biçimde düşen yağmur damlaları, bir konserdeki sazların uyumlu çalışına benziyor.

(*Hepsi çıkar.*)

VI. Perde

(*Bir hizmetçi girer.*)

HİZMETÇİ

Nasıl oldu da hanımınız hâlâ kalkmadı? Gidip onu uyandırayım. (*Yürür gibi yapar.*)

(*Üzerinde örtüyle Vasantasenā uyumaktadır.*)

HİZMETÇİ

(*Bakar.*) Uyanın hanımım, uyanın! Sabah oldu!

VASANTASENĀ

(*Uyanır.*) Hâlâ geceyken nasıl sabah oluyor?

HİZMETÇİ

Bu bize sabah, fakat hanımefendiye hâlâ gece.

VASANTASENĀ

Kızım, sizin kumarbaz nerede?

HİZMETÇİ

Hanımım, soylu Çārudatta, Vardhamānaka'ya emirler verdikten sonra Pushpakarandaka adlı eski bahçeye gitti.

VASANTASENĀ

Ne emri verdi ki?

HİZMETÇİ

"Arabayı geceleyin hazırla, Vasantasenā'nın gitmesi gerekebilir."

VASANTASENĀ

Nereye gitmem gerek kızım?

HİZMETÇİ

Çārudatta'nın gittiği yere hanımım.

VASANTASENĀ

(*Hizmetçisine sarılır.*) Kızım, geceleyin onu iyi göremedim. Bugün ona kendi gözlerimle şöyle bir iyice bakayım. Kızım ben bu avludan içeri girdim mi?

HİZMETÇİ

Sadece avludan içeri değil, herkesin kalbinden içeri girdiniz.

VASANTASENĀ

Çārudatta'nın saygıdeğer hizmetçileri üzüldüler mi?

HİZMETÇİ

Üzülecekler.

VASANTASENĀ

Ne zaman?

HİZMETÇİ

Hanımım gittiği zaman.

VASANTASENĀ

O zaman ondan önce üzülen ben olacağım. (*İkna edici şekilde.*) Kızım, bu inci kolyeyi al, git ve onu kardeşim sayılan soylu Dhūtā'ya ver, ona benim şöyle söylediğimi söyle: "Ben, erdemlerine tutulduğum soylu Çārudatta'nın da, sizin de kölenizim. O yüzden lütfen bu inci kolyeyi buyurun ve onunla boynunuzu süsleyin."

HİZMETÇİ

Fakat hanımefendi, Çārudatta size kızabilir.

VASANTASENĀ

Kızmaz, sen git.

HİZMETÇİ

(*Alır.*) Emredersiniz hanımım. (*Çıkar ve tekrar girer.*) Hanımım, Çārudatta'nın hanımı Dhūtā şöyle söyledi: "Kocam bir soyluluk göstergesi olarak bunu size verdi. Onu almam hiç doğru olmaz. Şu iyi bilinsin ki benim en güzel mücevherim kocamdır."

(*Radanikā, Çarudatta'nın oğluyla birlikte girer.*)

RADANİKĀ

Gel yavrum, şu küçük araba ile oynayalım.

OĞLAN

(*Ağlayarak.*) Bu küçük toprak arabacığı ne yapayım? Bana altından bir araba ver!

RADANİKĀ

(*Kederle içini çekerek.*) Yavrum, şimdi altından arabayı nereden bulalım? Baban tekrar zengin olduğunda o zaman altın arabayla oynarsın. (*Kendi kendine.*) Biraz eğlenmesi için onu hanımefendi Vasantasenā'nın yanına götüreyim. (*Yaklaşır.*) Sizi selamlarım hanımefendi!

VASANTASENĀ

Hoş geldin Radanikā. Kimin çocuğu bu? Bedeni mücevherlerle süslü olmadığı halde ay gibi yüzüyle kalbimi ferahlatıyor.

RADANİKĀ

Bu soylu Çārudatta'nın oğlu Rohasena.

VASANTASENĀ

(*Kollarını uzatır.*) Gel yavrum, sarıl bana. (*Onu kucağına oturtur.*) Güzellikte tıpkı babasına benziyor.

RADANİKĀ

Sadece güzelliği değil, sanırım karakteri de benziyor. Babası onunla olmaktan çok mutluluk duyar.

VASANTASENĀ

Peki neden ağlıyor?

RADANİKĀ

Kapı komşusu beyefendinin oğluna ait altından küçük bir araba ile oynuyordu. Onu alıp götürdüler. Bu da o arabayı isteyince şu toprak arabacığı yapıp verdim eline. O zaman da bana, "Ben bu küçük toprak arabacığı ne yapayım, bana altından araba ver." diye tutturdu.

VASANTASENĀ

Oh, çok kötü, çok! O bile başkalarının zenginliğini görüp acı çekiyor! Ey talih, sen, tıpkı lotus yapraklarının üstüne düşen su damlaları gibi, insanların kaderiyle oynuyorsun. (*Gözyaşları içinde.*) Yavrum, ağlama; altından bir araba ile oynayacaksın.

OĞLAN

Radanikā, kim bu kadın?

VASANTASENĀ

Beni erdemleriyle kendisine çeken babanın bir kölesi.

RADANİKĀ

Yavrum, o senin annen.

OĞLAN

Radanikā, sen yalan söylüyorsun. Eğer o hanım annem olsaydı mücevher takmazdı!

VASANTASENĀ

Yavrum, masum dudaklarınla çok dokunaklı bir şey söylüyorsun. (*Mücevherleri çıkarır, ağlayarak.*) Şimdi senin annen oldum! Şimdi bu mücevherlerle kendine altından bir araba al.

OĞLAN

Git! İstemem! Sen ağlıyorsun!

VASANTASENĀ

(*Gözyaşlarını siler.*) Ağlamıyorum yavrum. Hadi git ve oyna. (*Toprak arabacığı mücevherleriyle doldurur.*) Çocuğum, bunlarla bir altın araba al.

(*Radanikā çocukla beraber çıkar.*)

(*Bir arabaya binmiş halde hizmetçi Vardhamanaka girer.*)

VARDHAMĀNAKA

Radanikā, Radanikā! Hanımefendi Vasantasenā'ya yan kapıda üstü kapalı bir arabanın hazır olduğunu söyle.

(*Girerek.*)

RADANİKĀ

Hanımefendi, Vardhamānaka yan kapıda bir arabanın hazır olduğunu söylüyor.

VASANTASENĀ

Kızım, ben hazır oluncaya kadar bir süre beklesin.

RADANİKĀ

(*Çıkar.*) Vardhamānaka, hanımım hazırlanıncaya kadar biraz bekle.

VARDHAMĀNAKA

A-aa! Ben de arabanın minderlerini unutmuşum; bu fırsatla gidip onları getireyim. Fakat şu yeni koşum-

lar da öküzleri huzursuz ediyor. İyisi mi arabayla gidip geleyim.

(*Hizmetçi çıkar.*)

VASANTASENĀ

Kızım, bana elbiselerimi getir. Hazırlanayım. (*Giyinmeye koyulur.*)

(*Hizmetçi Sthavaraka bir arabayla girer.*)

STHĀVARAKA

Kralın kayınbiraderi Samsthānaka bana, "Sthāvaraka, arabayı al ve hemen Pushpakarandaka adlı eski bahçeye gel." diye emretti. O halde hemen gideyim. Deh öküzlerim, deeh! (*Sürer ve bakınır.*) Hay aksi! Köylü arabaları yolu tıkamış. Ne yapsam acaba? (*Kibirle.*) Çekilin yoldan, çekilin! (*Dinler.*) Ne diyorsunuz? Bu kimin arabası mı? Bu, kralın kayınbiraderi Samsthānaka'nın arabası! Şimdi hemen çekilin bakalım! (*Bakar.*) O da ne? Şurada birisi, oyunu bırakıp kumarhane sahibinden kaçan bir kumarbaz gibi, beni görünce aniden gizlenip aksi yöne doğru kaçtı. O kim olabilir acaba? Neyse, bana ne! Çabuk olmalıyım. Hey hödükler, çekilin yolumdan! Ne diyorsunuz? Dur da şu tekerleği çevir mi? Eh, yani! Ben kralın kayınbiraderi Samsthānaka'nın cesur hizmetçisiyim, sizin tekerleğinizi çevirmeye mi yardım edeceğim? Öte yandan bu fakir bir delikanlı. Yardım edeyim bari. Arabamı soylu Çārudatta'nın yan bahçe kapısının önüne koyayım. (*Arabayı o şekilde koyar.*) Geldim, geldim. (*Çıkar.*)

HİZMETÇİ

Hanımefendi, bir tekerlek sesi duyuluyor. Araba gelmiş olmalı.

VASANTASENĀ

Hizmetçim, kalbim pır pır ediyor; git de kapı kenarından bana seslen.

HİZMETÇİ

Gelin hanımım, gelin!

VASANTASENĀ

(*Yürür.*) Kızım, sen artık çekilebilirsin.

HİZMETÇİ

Emredersiniz hanımefendi. (*Çıkar.*)

VASANTASENĀ

(*Sağ gözü seğirerek*[37] *arabaya biner.*) Neden sağ gözüm seğiriyor benim? Halbuki Çārudatta'yı görmek bütün kötülükleri dağıtmaya yetecek bir şeydir!

(*Girerek.*)

STHĀVARAKA

Yolu arabalardan temizledim. Artık yoluma devam edebilirim. (*Arabaya biner ve sürer.*) Araba ağırlaşmış! Ya da o tekerleği çevirirken çok yoruldum, bana ağırlaşmış gibi geliyor. Neyse, devam! Haydi öküzlerim, yürüyün!

(*Perde arkasından.*)

Ey bütün kapı muhafızları! Bölgelerinizi gözlerinizi dört açıp koruyun! Çoban oğlu Āryaka bugün gardiyanını öldürerek hapishaneden kaçmış, zincirlerini kırıp firar etmiştir! Onu yakalayın!

(*Büyük bir telaşla perdeyi silkeleyip ayağında zincirle Āryaka girer ve yürür.*)

STHĀVARAKA

(*Kendi kendine.*) Şehirde büyük gürültü var. Çabuk gitsem iyi olacak. (*Çıkar.*)

---

37 Eski Hint toplumunda göz seğirmesi kötü bir şeyler olacağının işareti olarak kabul ediliyordu.

ĀRYAKA

"Kralın Hapishanesi" denilen korkunç ölüm okyanusundan kaçtım. Bağlı olduğu kazıktan kurtulmuş bir fil gibi, ayağımdaki zinciri sürükleyerek dolaşıyorum.

Kâhinin kehanetinden korkuya kapılan Kral Pālaka, beni köyümden alıp çıkardı ve zincire vurdurup korkunç ölüm zindanına attırdı. Sevgili dostum Şarvilaka'nın yardımıyla tutsaklığımdan kurtuldum. (*Gözlerinden yaşlar dökülür.*)

Bende talih olsaydı, hiçbir kusurum olmadığı halde kral beni vahşi bir fil gibi mahkûm eder miydi? Yine de kimse kadere karşı koyamaz. Öte yandan kral hâlâ herkesin boyun eğdiği bir kimse, güçlü bir insana karşı durmak öyle kolay mı?

Şimdi bu şanssızlıkla nereye gideyim? (*Bakınır.*) Şurada yan kapısı açık, iyi bir insanın evi var.

Bu ev harap olmuş. Kapı aynasını tutturacak çerçeve yok ve bağlantı yerleri kırılmış. Kuşkusuz, talihi bana benzeyen bu evin sahibi kötü bir duruma düşürülmüş.

(*Perde arkasından.*)

Haydi öküzlerim, yürüyün!

ĀRYAKA

(*Kulak vererek.*) Hah, buraya doğru bir araba geliyor!

Bu acaba kötü insanlara ait olmayan bir gezinti arabası olabilir mi? Ya da bir gelin arabası olabilir mi? Belki de soylu bir kimse için hazırlanmış, öylesine şehir dışına giden bir arabadır. Keşke benim için gönderilmiş boş bir araba olsaydı!

(*Arabayla birlikte girer.*)

VARDHAMĀNAKA

Güzel! Arabanın minderlerini getirdim. Hay Radanikā, hanımın Vasantasenā'ya söyle, eski bahçe Pushpakarandaka'ya gitmek üzere araba hazırdır.

ĀRYAKA

(*Kulak vererek.*) Bu araba bir hayat kadınına ait ve şehir dışına gidiyor. İyi, o halde bineyim. (*Sessizce yaklaşır.*)

VARDHAMĀNAKA

(*Dinler.*) O da ne? Bunlar halhal sesleri! Demek ki hanımefendi geldiler... Hanımefendi, öküzler burunlarını sıkan ipten dolayı huzursuzlar, bu yüzden arkadan binseniz iyi olur.

(*Āryaka da öyle yapar.*)

VARDHAMĀNAKA

Ayaklardan gelen halhal sesleri kesildi ve araba ağırlaştı. Demek ki hanımefendi bindi. O halde gideyim. Haydi öküzlerim, yürüyün! (*Sürer.*)

(*Girerek.*)

VĪRAKA

Hey, hey; Caya, Cayamana, Çandanaka, Mangala, Pushpabhadra ve diğerleri!

Çoban oğlu zincirlerini ve kralın kalbini kırıp hapisten kaçtığı halde siz neden hâlâ böyle gevşek gevşek dolanıyorsunuz?

Sen şehrin doğu kapısında dur, sen batı kapısında, sen güney, sen de kuzey kapısında dur. Ben de Çandanaka'yla birlikte kalenin suruna çıkıp etrafı gözleyeyim. Gel Çandanaka, buradan! Haydi!

(*Heyecanla girer.*)

ÇANDANAKA

Hey, hey; Vīraka, Visalya, Bhimangada, Dandakalaka, Dandasura ve diğerleri!

Çekinmeden gelin, çabuk olun, acele edin, yoksa krallık başka bir soya geçecek! Ayrıca,

Bahçelerde, kumar salonlarında, yollarda, şehirde, pazarlarda ve ahırlarda şüpheli gördüğünüz herkesi arayın!

Hey Vīraka, neyi anlamamı istiyorsun? Çekinmeden konuş. Çoban oğlunun zincirlerini kesip kurtaran kimdir?

Kim sekizinci evdeki Güneş'e, dördüncüdeki Ay'a, altıncıdaki Venüs'e veya Mars'a ya da beşincideki Dünya'ya sahiptir horoskopta?

Söyle, doğum horoskopunda altıncı evdeki Jüpiter'e veya Güneş'in oğlu Satürn'e kim sahiptir? Çandanaka sağken çoban oğlunu kim kurtarabilir ki?

VİRAKA

Asker Çandanaka!

Yemin ederim onu birisi çok hızlı kaçırmış, baksana daha güneş tam doğmadan yerinde bulunamamış.

VARDHAMĀNAKA

Haydi öküzlerim, yürüyün!

ÇANDANAKA

(*Bakarak.*) Hey, hey, bak!

Yolun ortasından kapalı bir araba geliyor. Kime aitmiş, nereye gidiyormuş bir sor bakalım.

VİRAKA

(*Bakarak.*) Hey, sen, sürücü! Durdur arabayı! Bu kime ait? İçinde kim oturuyor ve nereye gidiyorsunuz?

VARDHAMĀNAKA

Bu araba soylu Çārudatta'nındır. İçinde Vasantasenā hanım oturuyor. Çārudatta ile eğlenmek için eski bahçe Pushpakarandaka'ya gidiyor.

VĪRAKA

(*Çandanaka'ya yaklaşır.*) Araba sürücüsü arabanın soylu Çārudatta'ya ait olduğunu, içinde Vasantasenā'nın oturduğunu ve Pushpakarandaka Bahçesi'ne gittiğini söylüyor.

ÇANDANAKA

Bırak gitsin!

VĪRAKA

Kontrol etmeden mi?

ÇANDANAKA

Evet, neden olmasın?

VĪRAKA

Neye güveniyorsun?

ÇANDANAKA

Soylu Çārudatta'ya.

VĪRAKA

Güvendiğin bu soylu Çārudatta veya Vasantasenā da kim?

ÇANDANAKA

Sen soylu Çārudatta'yı ve Vasantasenā'yı bilmiyor musun? Eğer sen soylu Çārudatta'yı ve Vasantasenā'yı bilmiyorsan gökte ışık saçan ayı da bilmiyorsun demektir!

Erdemleri lotus gibi, karakteri ay gibi olan, insanların dertlerini gideren, dört okyanusun mücevheri Çārudatta'yı kim tanımaz ki?

Bu şehrin iki mücevheri, iki onura layık kişisi vardır: Hanımefendi Vasantasenā ve erdem kaynağı Çārudatta.

VĪRAKA

Ey Çandanaka,

Ben Çārudatta'yı da, Vasantasenā'yı da pekâlâ bilirim; ancak iş kralın işi oldu mu, babamı bile tanımam!

ĀRYAKA

(*Kendi kendine.*) Bunlardan biri bir önceki yaşamımda düşmanım, diğeri ise dostummuş galiba.

Aynı işi yaptıkları halde bu ikisi aynı biçimde davranmıyorlar, tıpkı biri düğünde, diğeri cenazede yakılan iki farklı ateş gibi.

ÇANDANAKA

Sen kralın güvenini kazanmış, ordunun arama subayısın. Ben öküzleri tutayım, sen ara!

VĪRAKA

Sen de kralın güvendiği ordunun bir subayısın; sen ara!

ÇANDANAKA

Aramayı sen yapmışsın, ben yapmışım ne fark eder?

VĪRAKA

Senin araman bizzat Kral Pālaka arıyormuş gibi olur.

ÇANDANAKA

O zaman boyunduruğu indir!

(*Hizmetçi Vardhamānaka denileni yapar.*)

ĀRYAKA

(*Kendi kendine.*) Nöbetçiler beni bulurlar mı ki? Ne şanssızım, silahım da yok! Dur bakalım,

Ben de Bhīma gibi yapar, kollarımı silah olarak kullanırım. Zincire vurulmuş bir mahkûm olmaktansa dövüşerek ölmek daha iyidir.

Ama şimdi düşünmeden davranmanın sırası değil.

(*Çandanaka arabaya çıkma ve arama hareketleri yapar.*)

ĀRYAKA

Size sığınıyorum!

ÇANDANAKA

(*Sanskrit konuşur.*) Bana sığınan korkmasın!

ĀRYAKA

Sığınma isteyeni korumayana Zafer Tanrıçası, dostları ve tüm akrabaları sırtlarını dönerler; onunla her yerde alay ederler.

ÇANDANAKA

Vay be! Çoban oğlu Āryaka, şahinden korkup kaçan bir kuşun avcının eline düşmesi gibi elime düştü. (*Düşünür.*) Öte yandan soylu Çārudatta'nın arabasına binmiş, benden sığınma isteyen bu masum insan, bir keresinde hayatımı kurtarmış olan soylu Şarvilaka'nın dostu. Diğer yandan da bu iş benim görevim. Bu şartlar altında en doğru davranış nedir acaba? Aman, ne olursa olsun, bir kere onu koruyacağıma söz verdim.

Başkalarına yardımı seven bir kimse korkmuş birisine yardım sözü verdiği için mahvolacaksa bırakalım olsun; bu davranış bu dünyada erdemli bir davranış olarak sayılır.

(*Arabadan korkuyla iner.*) Onu görd... (*Sözünü tamamlamaz.*) Hayır, yani Vasantasenā'yı. O dedi ki: "Soylu Çārudatta'yla buluşmaya giderken beni böyle yolda durdurup küçük düşürmeniz hoş bir şey mi?"

VĪRAKA

Çandanaka, ben bu işten pirelendim!

ÇANDANAKA

Seni şüpheye düşüren nedir ki?

VĪRAKA

Sesin sinirden kısıldı, "Onu gördüm," derken birden, "yani Vasantasenā'yı." diye kıvırdın. Bu konuda sana inanmıyorum.

ÇANDANAKA

Bana niye inanmıyorsun ki? Biz güney insanları öyle rasgele konuşuruz. Çeşitli ülkelerin dillerini biliriz. Mleççha dediğimiz Khasa, Khatti, Khada, Khadaththa, Vida, Karnata, Karna, Pravarana, Dravida, Çola, Çina, Barbara, Khera, Khana, Mukha, Madhughata ve benzeri diller, lehçeler. Biz istersek, "Onu gördüm." derken cins belirtmeden söyleyebiliriz.

VĪRAKA

Bırak ben de kontrol edeyim, zira bu kralın işi ve ben de kralın emrindeyim.

ÇANDANAKA

Ne yani biz kralın emrinde değil miyiz?

VĪRAKA

Bu kralın emridir, anlamam.

ÇANDANAKA

(*Kendi kendine.*) Eğer erdemli çoban oğlunun soylu Cārudatta'nın arabasıyla kaçtığını söylerlerse, kral bizim Cārudatta'yı da cezalandırır. Bu durumda ne yapmak gerekir? (*Düşünür.*) En iyisi Karnatakalılar gibi kavga çıkarmak. (*Yüksek sesle.*) Ey Vīraka! Sen benim, Çandanaka'nın kontrol ettiği yeri tekrar mı kontrol edeceksin? Sen kim oluyorsun ki?

VĪRAKA

Ya sen kimsin?

ÇANDANAKA

Sevilen sayılan biriyim; sen daha soyunu sopunu bilmiyorsun!

VĪRAKA

(*Öfkeyle.*) Ha! Neymiş benim soyum sopum?

ÇANDANAKA

Kim söyleyebilir?

VĪRAKA

Sen söyle!

ÇANDANAKA

Söylemesem daha iyi.

Ne kadar bilsem de, soyunu sopunu söylemek benim asil karakterime uymaz. O yüzden bırak bende kalsın. Bir kapittha meyvesini açmanın ne yararı var?

VĪRAKA

Yok yok, saklama, söyle!

(*Çandanaka bir takım işaretler yapar.*)

VĪRAKA

Nedir bu şimdi?

ÇANDANAKA

Sen elinde kırık bir bileğitaşı ve makasla erkeklerin sert sakallarını kırpan biriydin. Sonradan orduda memur oldun.

VĪRAKA

Ey soylu Çandanaka efendi, sen de soyunu bilmiyorsun!

ÇANDANAKA

Nasıl? Ay kadar saf olan benim, Çandanaka'nın soyu neymiş bakalım?

VĪRAKA

Kim söyleyebilir?

ÇANDANAKA

Sen söyle!

(*Vīraka bir takım işaretler yapar.*)

ÇANDANAKA

Nedir bu?

VĪRAKA

Dinle!

Senin soyun doğrusu çok saf! Anan davul, baban dümbelek, kardeşin çirkin suratlı küçük davul; sen de gelip orduya katılmışsın.

ÇANDANAKA

(*Öfkeyle.*) Ben Çandanaka, deri işleri mi yapıyorum yani? İyi o zaman, ara arabayı!

VĪRAKA

Sen arabacı! Geri dön, arabayı arayacağım.

(*Arabacı denileni yapar. Vīraka tam arabaya çıkacakken Çandanaka onu saçlarından yakalar, aşağı çekip tekmelemeye başlar.*)

VĪRAKA

(*Öfkeyle doğrulur.*) Beni, kralın emrini yerine getiren onun en güvenilir adamını, saçlarından çekip tekmelersin ha? İyi dinle! Eğer seni mahkemeye vermezsem bana da Vīraka demesinler!

ÇANDANAKA

Kralın sarayına git, mahkemeye git! Senin gibi köpekten korkum yok!

VĪRAKA

Pekâlâ. (*Çıkar.*)

ÇANDANAKA

(*Etrafı kolaçan eder.*) Sürücü sen git, uzaklaş buradan! Eğer birisi soracak olursa, arabanın Çandanaka ile Vīraka tarafından arandığını ve geçmesine izin verildiğini söyle. Vasantasenā hanım, bunu da size bir hatıra olarak veriyorum. (*Kılıcını verir.*)

ĀRYAKA

(*Kılıcı alır, kendi kendine.*) Oh! Bir silahım oldu! Sağ kolum seğiriyor. Şans benden yana gülmeye başladı. Yaşasın kurtuldum!

ÇANDANAKA

Bayan,

Sizinle konuşan ve güvenilir biri olduğunu gösteren Çandanaka'yı umarım unutmazsınız. Bu sözü açgözlülükten değil, sevgiden söylüyorum.

ĀRYAKA

Ay gibi asil tabiatlı kişiyi tanıdığım için şanslıyım, artık o benim dostumdur. Eğer kehanet gerçekleşirse elbette Çandanaka'yı hatırlayacağım.

ÇANDANAKA

Şiva, Vishnu, Brahma, Güneş ve Ay seni korusun; tıpkı Tanrıça Pārvatī'nin Şumbha ve Nişumbha ifritlerini öldürdüğü gibi, bu tanrılar da senin düşmanlarını öldürüp yok etsin.

(*Vardhamānaka arabayla çıkar.*)

ÇANDANAKA

(*Perdeye doğru bakarak.*) Ah! Değerli dostum Şarvilaka da onun peşinden gitti. Ben de kralın güven duy-

duğu inzibat şefi Vīraka ile kötü oldum. O halde ben de oğullarımı ve kardeşlerimi alıp Āryaka'nın peşinden gideyim.

VII. Perde

(*Çārudatta ve Vidūshaka girerler.*)

VİDŪSHAKA

Şu Pushpakarandaka adlı eski bahçenin güzelliğine bak!

ÇĀRUDATTA

Doğru söylüyorsun dostum. Çünkü,

Ağaçlar tüccarlara benziyor, çiçekler de onların malları gibi. Arılar ise etrafta dolaşıp vergi toplayan memurlara benziyorlar.

VİDŪSHAKA

Efendim, hiç bir yapay süslemesi olmayan şu taş parçasına oturun.

ÇĀRUDATTA

(*Oturur.*) Dostum, Vardhamānaka gecikti!

VİDŪSHAKA

Vardhamānaka'ya, Vasantasenā ile birlikte çok çabuk gelmesini söylemiştim.

ÇĀRUDATTA

Peki neden bu kadar gecikti?

Önü sıra ağır giden bir araba var da onu mu geçemedi? Veya dingili kırıldı, onu mu değiştirdi? Ya da koşumlar mı koptu? Veya yola devrilen ağaç kütüklerinin temizlenmesini mi bekliyor? Yoksa öküzlerini ağır sürüp keyif yapa yapa mı geliyor?

(*Āryaka'nın içinde olduğu araba içeri girer.*)

VARDHAMĀNAKA

Haydi öküzlerim, yürüyün!

ĀRYAKA

(*Kendi kendine.*) Kralın adamlarından çok korktum; ayağımdaki şıngırdayan zincirler yüzünden tam kurtulmuş sayılmam. Bilmeden bindiğim bu iyi insanın arabasında, dişi kargaların yuvalarında besledikleri bir guguk kuşu gibiyim.

Off! Şehirden çok uzaktayım! Acaba arabadan atlayıp şu sık ağaçlı ormana mı dalsam? Yoksa bekleyip arabanın sahibini mi görsem? Yok, sık ağaçlı ormana girmek doğru olmaz. Soylu Çārudatta'nın kendisine sığınanlara iyi davrandığını söylerler. En iyisi onu görüp sonra gitmek.

O iyi insan korkunç bir beladan kurtulmuş olan beni görünce mutlaka iyi davranacaktır. Ben bu bedeni, bu yüce ruhlu insanın erdemleri sayesinde felaketten kurtardım.

VARDHAMĀNAKA

İşte bahçe burası. Yaklaşayım. (*Yaklaşır.*) Efendi Maitreya!

VİDŪSHAKA

Oh! Sana iyi haberlerim var! Vardhamānaka sesleniyor. Vasantasenā gelmiş olmalı.

ÇĀRUDATTA

Hoş gelmiş canım sevgilim!

VİDŪSHAKA

Cariyenin evladı, niye bu kadar geciktin?

VARDHAMĀNAKA

Sinirlenmeyin efendi Maitreya! Arabanın minderlerini unutmuştum, gidip onları getireyim derken geciktim.

ÇĀRUDATTA

Vardhamānaka, arabayı döndür; dostum Maitreya sen de Vasantasenā'nın inmesine yardım et.

VİDŪSHAKA

Kendisi inemiyor mu? Sanki ayaklarında zincir var! (*Doğrulup arabayı açar.*) A-aa! Bu bayan Vasantasenā değil, bay Vasantasenā!

ÇĀRUDATTA

Şakayı bırak dostum, zira aşk gecikmeye razı olmaz. En iyisi ben yardım edeyim. (*Kalkar.*)

ĀRYAKA

(*Bakınır.*) Oh, işte arabanın sahibi! Onun sesini işitmek kadar kendisini görmek de büyüleyici. Yaşasın, kurtuldum!

ÇĀRUDATTA

(*Arabaya çıkar ve bakar.*) Bu adam da kim?

Kolları fil hortumu gibi, omuzları bir aslanınki gibi dolgun ve kalkık, göğsü düz ve geniş, gözleri kırmızı ve kıpır kıpır. Böyle soylu görünüşü olan bir insan nasıl ayaklarında zincir olan bir insan haline gelebilir ki?

Kimsiniz siz?

ĀRYAKA

Sizlerin iyiliği için çalışan çoban oğlu Āryaka'yım ben!

ÇĀRUDATTA

Yoksa Kral Pālaka'nın çobanların köyünden getirtip zindana attırdığı sen misin?

ĀRYAKA

Ta kendisi!

ÇĀRUDATTA

Kader seni buraya, benim yanıma getirdi. Canımı feda ederim, yine de benden koruma isteyen seni korurum.

(*Āryaka sevinir.*)

ÇĀRUDATTA

Vardhamānaka, ayaklarındaki zinciri çıkart.

VARDHAMĀNAKA

Emredersiniz efendim. (*Denileni yapar.*) Zincirler çıkartıldı efendim.

ĀRYAKA

Fakat sevgi ve bağlılık zinciri kuruldu!

VİDŪSHAKA

Şu zincir lafını bırakın! O kurtuldu, biz de gidelim artık!

ÇĀRUDATTA

Biraz yavaş ol!

ĀRYAKA

Dostum Çārudatta, size güvendiğim için arabanıza bindim, beni affedin lütfen.

ÇĀRUDATTA

Sizin şahsıma gösterdiğiniz sevgiden onur duyarım.

ĀRYAKA

Şimdi izninizle gitmem gerekiyor.

ÇĀRUDATTA

Gidebilirsiniz.

ĀRYAKA

Pekâlâ, aşağı ineyim.

ÇĀRUDATTA

Aşağı inme dostum. Zincirlerinden yeni kurtulduğun için hızlı yürüyemezsin. Ayrıca insanların çok kalabalık olduğu yerlerden geçerken araba daha emniyetli olur. Bu yüzden yoluna arabayla devam etmen daha iyi.

ĀRYAKA

Saygıdeğer kişinin dediği gibi olsun.

ÇĀRUDATTA

Akrabalarına güvenle git.

ĀRYAKA

Artık siz de benim akrabamsınız.

ÇĀRUDATTA

Beni unutma![38]

ĀRYAKA

İnsan hiç kendini unutur mu?

ÇĀRUDATTA

Yolculuğunda tanrılar seni korusun!

ĀRYAKA

Beni koruyan siz oldunuz!

ÇĀRUDATTA

Seni kendi şansın korudu.

ĀRYAKA

Ona da sebep olan yine sizsiniz efendim.

---

38 Smartavya'smi kathāntareshu: "Laf arasında hatırlanmalıyım.

ÇĀRUDATTA

Burası güvenli değil; Kral Pālaka her yerde seni arıyor, bir an önce gitsen iyi olur.

ĀRYAKA

O halde tekrar görüşmek üzere. (*Çıkar.*)

ÇĀRUDATTA

Krala karşı geldiğimiz için daha fazla oyalanmak doğru olmaz. Maitreya, şu zincirleri şuradaki kuyuya at, zira krallar casuslarının gözleri aracılığıyla görürler.

(*Sol gözünün seğirmesini göstererek.*) Dostum Maitreya, gönlüm Vasantasenā'yı görmek isteğiyle dolu. Bak;

Bugün sevdiğimi göremediğim için sol gözüm seğiriyor ve hiçbir görünür nedeni olmadığı halde kalbim korku içinde kıpır kıpır.

Haydi, gidelim. (*Yürürler.*) O da ne? Tam önümde bir Buddhist keşiş var; hayra alamet değil! (*Düşünür.*) O bu yönden gelsin, biz şu öteki yoldan gidelim.[39] (*Çıkarlar.*)

Hindular Buddhistlerden hoşlanmazlar; o yüzden böyle yapıyor.

VIII. Perde

(*Elinde ıslak bir elbise ile bir Buddhist keşiş girer.*)

KEŞİŞ

Ey cahil insanlar, daha dindar olun!

Tutkularınızı engelleyin; derin düşünce davulunun yardımıyla her an uyanık durun. Zira duyulardan oluşan kurnaz hırsızlar, uzun zaman içinde biriktirilmiş tüm dindarlığı bir anda çalarlar.

Ayrıca, dine yönelmek için dünyanın gelip geçiciliğine bakmak da yeterli.

Köyü, yani bedeni korumak için kişi, duyulardan oluşan beş erkeği, sonra cehaletten oluşan kadını, sonra da bencilliğin sembolü kast dışı Çandalayı öldürürse kesinlikle cennete gider.

Kafa ve yüz tıraşlı ama kalp tıraşlı değilse, tıraş olmanın ne yararı var? Eğer kişinin kalbi tıraş edilmiş ise onun tıraşlı başı daha bir güzel görünür.

Önce şu kralın kayınbiraderinin bahçesine bir gireyim, kırmızıya boyanmış şu elbiseyi lotuslu gölde bir yıkayayım, sonra da çabucak gideyim. (*Yürür ve öyle yapar.*)

(*Perdenin arkasından.*)

ŞAKĀRA

Dur, dur. Seni alçak keşiş!

KEŞİŞ

(*Korkuyla bakar.*) Eyvah, kralın kayınbiraderi Samsthānaka buraya geliyor. Bir keresinde bir keşiş onu çok kızdırmış, bu yüzden ne zaman bir keşiş görse, sanki bir öküzmüş gibi, onun burnunda bir delik açar gönderir. Çok çaresizim, kime sığınayım? Buddha'dan başka sığınak mı var?

(*Elinde kılıç ve yanında Vita ile girer.*)

ŞAKĀRA

Dur, dur. Seni alçak keşiş! Kafanı, içki aleminin ortasında getirilen kırmızı turp gibi ezeceğim. (*Onu döver.*)

VİTA

Alçak adam, dünyadan el etek çekip kırmızı giyinmiş bir keşişi dövmen hiç de doğru değil. Neden onu rahat bırakmıyorsun? Şu bahçeye bak, ne kadar hoş!

Evsiz insanlara hem sığınak hem de eğlence olmakla bu ağaçlar soylu bir iş yapıyorlar. Kötü insanların kalbi nasıl kontrolsüzse bu koruya girmek de öyle kontrolsüzdür. İnsan burada, yeni ele geçirilmiş bir krallık gibi, hiçbir çekincesi olmadan eğlenebilir.

KEŞİŞ

Hoş geldiniz! Ey Upasaka[40], lütfedin!

ŞAKĀRA

Bak dostum bak, bana küfrediyor.

VİTA

Ne diyor?

Upasaka: "Buddha'ya tapan" anlamının yanı sıra "bir işe hizmet eden, hizmetçi" anlamına da gelmektedir.

ŞAKĀRA

Bana Upasaka diyor, ben berber miyim?

VİTA

Sizin bir Buddha tapınıcısı olduğunuzu söyleyerek övgüde bulunuyor.

ŞAKĀRA

Öv beni keşiş, öv beni!

KEŞİŞ

Siz Dhanya'sınız, siz Punya'sınız.

ŞAKĀRA

Dostum, bana Dhanya ve Punya diyor. Ben tanrısız mıyım? Yoksa yalak veya çömlek miyim?[41]

VİTA

Salak, zengin ve kutsal demekle seni övmüş oluyor.

ŞAKĀRA

Tamam dostum, peki buraya niye gelmiş?

KEŞİŞ

Şu elbiseyi yıkamak için.

ŞAKĀRA

Seni alçak keşiş, bu bahçelerin en güzeli olan Pushpakarandaka Bahçesi bana kız kardeşimin kocası tarafından verildi. Köpekler ve çakallar buradan su içer. Ölümlülerin en iyisi olan ben bile burada yıkanmam. Sen ise bu lotus gölünde, bayat kulittha tohumu suyu rengi iğrenç kokulu elbiseni yıkıyorsun. Seni bir vuruşta öldüreceğim.

"Dhanya" sözcüğü "zengin, erdemli, kutlu" anlamlarının yanı sıra "ateist" anlamını da içerir. "Punya" sözcüğü de "kutsal, temiz, erdemli" anlamlarının yanı sıra "yalak, oluk, çömlek" anlamlarını içeriyor. Cahil Şakāra söylenilen her şeyi yanlış anlamakta.

VİTA

Hergele![42] Sanırım o yeni keşiş olmuş birisi.

ŞAKĀRA

Nasıl bildin dostum?

VİTA

Bilmeyecek ne var? Bak;

Saçları kesildiği halde alnı hâlâ kırmızı. Çok kısa bir zaman geçtiği için keşiş cüppesi omzunda yara oluşturmamış. Ayrıca elbisesini yeterince uzun süre giymediği için elbise sarkık ve ucu tortop duruyor; omuzlarına tam oturmuyor, sadece bedeninin ortasını sarıyor.

KEŞİŞ

Dediğin doğru ey Upasaka! Ben daha yeni keşiş oldum.

ŞAKĀRA

Peki, neden doğar doğmaz keşiş olmadın? (*Ona vurur.*)

KEŞİŞ

Buddha'ya sığınırım.

VİTA

Bu zavallı adamı dövmenin ne yararı var? Bırak onu gitsin!

ŞAKĀRA

Eh, ben bir danışana kadar beklesin.

VİTA

Kime danışacaksın?

ŞAKĀRA

Kalbime.

"Kānelīmāta" sözcüğü aslında "piç" anlamına geliyor. Ben bunu Şakāra'nın cahil ve görgüsüzlüğüne uygun olarak "hergele" diye çevirmeyi uygun gördüm.

VİTA

Eyvah! Keşiş hâlâ burada.

ŞAKĀRA

Ey yavrum, kalbim, ey efendim, çocuğum! Bu keşiş gitmeli mi, kalmalı mı? (*Kendi kendine.*) Ne gitmeli ne kalmalı. (*Yüksek sesle.*) Dostum, kalbime danıştım. Kalbim diyor ki...

VİTA

Ne diyor?

ŞAKĀRA

O ne gitmeli ne de kalmalıymış! O ne nefes almalı ne de nefes vermeli! O hemen yere yapışmalı ve ölmeli!

KEŞİŞ

Namo Buddha! Sana sığınırım.

VİTA

Bırak onu gitsin.

ŞAKĀRA

Evet ama bir şartla.

VİTA

Nasıl bir şart?

ŞAKĀRA

Suya çamur atacak, ama su bulanmayacak ya da suyu bir yerde toplayıp çamura atacak.

VİTA

Ne ahmakça!

Bu dünya, sadece etten ağırlıklarıyla taş parçası gibi bedenleri olan aptalların kötü düşünceleri ve işleriyle inliyor.

(*Keşiş lanet okuyan hareketler yapar.*)

ŞAKĀRA

Ne söylüyor?

VİTA

Size övgü düzüyor.

ŞAKĀRA

Öv, öv! Hep öv beni!

(*Keşiş aynı hareketleri yapar ve çıkar.*)

VİTA

Hergele, şu bahçenin güzelliğine bak.

Kralın bekçileri tarafından korunan şu ağaçlar, serpilip gelişmiş halleri, meyveleri ve çiçekleri, kıpırtısız sarmaşıklarıyla, tıpkı kadınlarıyla eğlenen erkekler gibi mutlu görünüyorlar.

ŞAKĀRA

Dostum doğru söyledi.

Yer, üzerindeki sayısız çiçekle rengârenk; ağaçlar açmış çiçeklerinin ağırlığıyla yere doğru eğilmiş; ağaçların tepelerinden sarkan maymunlar da en az panasa meyveleri kadar güzel görünüyorlar.

VİTA

Hergele! Şurada bir taş var, üstüne otur.

ŞAKĀRA

Oturayım. (*Oturur*; *Vita da oturur.*) Dostum, şu anda Vasantasenā'yı düşünüyorum. Kötü insanların sözleri gibi, o da aklımdan çıkmıyor.

VİTA

(*Kendi kendine.*) Nefretle reddedildiği halde onu düşünüyor. Ne demişler;

Kadınlar tarafından terslendiklerinde aşağılık kişilerin tutkusu daha da artar; iyi insanların tutkusu ise azalır, hatta kaybolur.

ŞAKĀRA

Dostum, hizmetçi Sthāvaraka'ya arabayla çabucak gelmesini söylediğimden bu yana çok zaman geçti, hâlâ gelmedi. Uzun zamandır da açım. Şu an öğle vakti ve ben yürüyecek halde değilim. Bak, bak;

Göğü ortalayan güneş, tıpkı öfkeli bir maymun gibi, bakılması zor. Yeryüzü ise, yüz oğlu öldürülmüş Gandharī gibi[43], sıcaktan kavruluyor.

VİTA

Evet öyle.

Sığırlar ağızlarındaki otları bırakıp gölgede uykuya çekiliyorlar. Susuzluktan bunalmış geyik, sıcak olmasına aldırmadan gölün suyunu içiyor. Sıcaktan kaçınan insanlar şehrin caddelerinde dolaşmıyorlar. Sanırım araba da bunaltıcı yolculuğu bırakıp bir kenarda durmuş olmalı.

ŞAKĀRA

Dostum,

Güneşin ışınları kafamda oturuyor; kuşlar, kanatlı yaratıklar, göğün tüm gezginleri ağaç dalları altına sığınmışlar. Bütün insanlar sıcaktan bunalıp iç çekerek, güneşten korunmak için evlerinden çıkmıyorlar.

Dostum, bu hizmetçi hâlâ gelmedi. Oyalanmak için bir şarkı söyleyeyim bari. (*Söyler.*) Dostum, dostum, nasıl söyledim ama?

VİTA

Ne demezsin? Sen gerçek bir Gandharvasın.

Mahābhārata Destanı'nda kör kral Dhritarāshtra ile Gandharī'nin yüz çocukları vardı. Bunlar büyük savaşta öldürüldüler. Cahil Şakāra bu defa doğru konuşuyor.

ŞAKĀRA

Nasıl bir Gandharva olmam ki?

Kimyon tohumu, fındık otu, çadıruşağı otu, süsen kökü, tarçın ve şeker pekmezini karıştırıp yedim. Daha nasıl tatlı bir sesim olmasın ki?

Dostum, bir kez daha şarkı söyleyeceğim. (*Söyler.*) Dostum, dostum, duydun mu?

VITA

Yaa, ne demezsin? Sen gerçek bir Gandharvasın!

ŞAKĀRA

Nasıl bir Gandharva olmam ki?

Çadıruşağı otu, karabiber ve yağ ile terbiye edilmiş ve tereyağında pişirilmiş guguk kuşu eti yedim. Daha nasıl tatlı bir sesim olmasın ki?

Dostum, bu hizmetçi hâlâ gelmedi!

VİTA

Endişelenmene gerek yok, işte geliyor.

(*Arabada Vasantasenā ile birlikte hizmetçi Sthāvaraka girer.*)

STHĀVARAKA

Korkuyorum. Güneş göğün tam ortasında. Umarım kralın kayınbiraderi Samsthānaka kızmaz. Biraz daha hızlı süreyim. Haydi öküzlerim, yürüyün!

VASANTASENĀ

Eyvah, eyvah! Bu kesinlikle Vardhamānaka'nın sesi değil! Ne demek oluyor bu? Öküzleri yormak istemeyen soylu Çārudatta başka bir araba ve başka bir arabacı göndermiş olabilir mi? Sağ gözüm seğiriyor, kalbim çarpıyor, her taraf bana boş görünüyor. Her şeyi altüst olmuş görüyorum!

ŞAKĀRA

(*Tekerleklerin sesini duyarak.*) Dostum, dostum, araba geldi!

VİTA

Nasıl bildin?

ŞAKĀRA

Duymuyor musun dostum? Yaşlı bir domuz gibi hırıl hırıl ediyor.

VİTA

(*Bakar.*) Doğrusun. Geliyor!

ŞAKĀRA

Hizmetçim, oğlum Sthāvaraka, geldin mi?

STHĀVARAKA

Geldim.

ŞAKĀRA

Araba da geldi mi?

STHĀVARAKA

Herhalde?!

ŞAKĀRA

Öküzler de geldi mi?

STHĀVARAKA

Kaçınılmaz olarak.

ŞAKĀRA

Sen de geldin mi?

STHĀVARAKA

(*Gülerek.*) Ben de geldim efendim!

ŞAKĀRA

O halde getir arabayı içeri.

STHĀVARAKA

Hangi yoldan?

ŞAKĀRA

Duvarın şu yıkık tarafından.

STHĀVARAKA

Efendim, öküzler ölecek, araba parça parça olacak; ben hizmetkârınız da öleceğim.

ŞAKĀRA

Ben kralın kayınbiraderiyim! Öküzler ölürse başka öküz alırım, araba parçalanırsa başka araba yaptırırım; sen ölürsen de başka bir arabacı bulurum.

STHĀVARAKA

Bütün bunlar olursa ben de yok olmuş olurum.

ŞAKĀRA

Aman, her şey yok olsun! Arabayı duvarın yıkık tarafından getir.

STHĀVARAKA

Parçalan ey araba, parça parça efendiye git! Başka bir araba bulsun! Gidip efendime haber vereyim! (*Girerek.*) A-aa! Kırılmadı. İşte efendim, arabanız!

ŞAKĀRA

Öküzler kopmadı, koşumlar ölmedi, sen de yok olmadın.

STHĀVARAKA

Öyle oldu!

ŞAKĀRA

Gel dostum, arabaya bakalım. Sen benim üstadımsın dostum, hem de en saygın üstadımsın. Seni güven ve onura layık biri olarak görüyorum. O nedenle arabaya benden önce bakmalısın.

VİTA

Pekâlâ! (*Arabaya çıkar.*)

ŞAKĀRA

Ya da sen dur! Bu senin babanın arabası mı ki benden önce bakıyorsun? Bu arabanın sahibi benim, o yüzden önce ben bakacağım.

VİTA

Ama siz öyle dediniz...

ŞAKĀRA

Ben öyle söylesem bile sen, "Efendim önden lütfen siz buyurun." demelisin.

VİTA

İyi o zaman, efendim önden buyurun.

ŞAKĀRA

Şimdi çıkıyorum arabaya. Hizmetçim, oğlum Sthāvaraka, çevir arabayı.

STHĀVARAKA

(*Arabayı çevirir.*) Efendimiz çıksınlar.

ŞAKĀRA

(*Çıkar, bakınır; korkar, hemen arabadan iner ve Vita'nın boynuna sarılır.*) Dostum, dostum, öldün sen, öldün! Arabada dişi bir ifrit ya da hırsız oturuyor. Eğer dişi ifritse soyulduk, yok eğer hırsızsa yutulduk demektir!

VİTA

Korkma. Öküz arabasına ifrit nasıl gelir? O Sthāvaraka'nın gölgesidir, öğle sıcağında başına güneş geçti, hayal görüyorsun herhalde?

ŞAKĀRA

Hizmetçim, oğlum Sthāvaraka, yaşıyor musun?

STHĀVARAKA

Evet.

ŞAKĀRA

Dostum, arabada bir kadın var. Baksan iyi olur.

VITA

Ne, bir kadın mı?

O halde düşen yağmur damlalarından gözleri kamaşan öküzler gibi biz de boynumuzu büküp şu yoldan kaçıp gidelim; çünkü halk toplantılarına saygı duyan gözlerim soylu kadınlara bakmaya çekinir.

VASANTASENĀ

(*Şaşkınlıkla, kendi kendine.*) Ne? Hiç görmek istemediğim kralın kayınbiraderi burada! Tehlikedeyim demektir, hay aksi! Ne kadar şanssızım. Yaptığım şu ziyaret, tıpkı tuzlu toprağa ekilen tohum gibi boşa gitti. Ne yapacağım şimdi ben?

ŞAKĀRA

Bu yaşlı hizmetçi korkağın teki, arabaya bakamıyor. Dostum, sen bak.

VİTA

Ziyanı yok, bakarım!

ŞAKĀRA

Nasıl? Çakallar gökyüzünde uçuyor, kargalar uzağa koşuyorlar! Ben de dostum dişlerle gözlenip gözlerle yenmeden önce kaçayım!

VİTA

(*Vasantasenā'ya bakar; kederle kendi kendine.*) Ah! Yazık! Güvercin kaplanın peşinden geliyor! Yazık!

Sonbahar ayı gibi görkemli erkeğini bırakmış, beyaz kumlara boylu boyunca uzanmış, kendini bir kargaya sunan dişi bir kuğuya benziyor.

(*Vasantasenā'ya fısıldar.*) Vasantasenā, bu uygun değil, olamaz!

Önce kibirle reddettin, şimdi de annenin yönlendirmesiyle para hesabı yaparak geldin.

VASANTASENĀ

Hayır! (*Başını öne eğer.*)

VITA

Sanırım bu, paraya hayır diyemeyen hayat kadınlarına özgü bir davranış.

Bir zamanlar sana, "Ey iyi kadın, imrendiğine de, tiksindiğine de aynı şekilde hizmet et!" diye boşuna mı dedimdi?

VASANTASENĀ

Arabalar karıştığı için buradayım. Senin korumana ihtiyacım var.

VİTA

Korkma, korkma. Pekâlâ, onu kandırırım. (*Şakāra'ya yaklaşır.*) Doğruymuş piç, içeride gerçekten de dişi bir ifrit var.

ŞAKĀRA

Dostum, madem dişi bir ifrit var neden seni çalmadı? Eğer hırsızsa neden seni çiğneyip yemedi?

VİTA

Bunu sorgulamanın ne yararı var? Uccayini şehrine meyve bahçelerinden geçerek yayan gitmenin ne zararı var?

ŞAKĀRA

Eğer öyle yaparsak ne kazanırız?

VİTA

Eğer öyle yaparsak hem idman yapmış, hem de öküzlere sıkıntı vermemiş oluruz.

ŞAKĀRA

Öyle olsun! Hizmetçim Sthāvaraka, arabayı götür. Ya da dur, dur. Ben şimdi tanrıların ve Brahmanların huzurunda yayan mı gideceğim? Olmaz! Arabayla gideceğim ki, beni uzaktan görenler, "İşte efendimiz, kralın kayınbiraderi." desinler.

VİTA

(*Kendi kendine.*) Zehri ilaç haline getirmek imkansız. Pekâlâ öyle olsun. (*Yüksek sesle.*) Hergele, bak Vasantasenā kendi isteğiyle sana gelmiş.

VASANTASENĀ

Tanrı korusun, tanrı korusun!

ŞAKĀRA

Dostum, dostum; ne kadar büyük adamım değil mi, adeta Krishna'yım?

VİTA

Yaa, ne demezsin?

ŞAKĀRA

Eşi benzeri olmayan bir talihim var! O zaman onu kızdırmıştım, bu defa ayaklarına kapanacağım.

VİTA

Güzel söyledin!

ŞAKĀRA

Işte ayaklarına kapanıyorum. (*Vasantasenā'ya yaklaşır.*) Anacığım, şu ricamı dinle:

Ey geniş gözlü, kendimi ayaklarına atıyorum. Ey inci dişli, kavuşturduğum ellerimi ayak parmaklarının arasına sokuyorum. Ey güzel dudaklı, aşkına dayanamayıp sana yaptığım kötü davranışlar için beni affet. Ben senin kölenim!

VASANTASENĀ

(*Öfkeyle.*) Defol! Çirkin konuşuyorsun. (*Ayağıyla onu iter.*)

ŞAKĀRA

(*Hiddetle.*) Anamın okşadığı ve tanrıların bile önünde eğilmeyen başımı, tıpkı bir çakalın ormandaki bir leşi didiklediği gibi iteliyor.

Sthāvaraka, bu kadını nereden buldun?

STHĀVARAKA

Efendim, yol köylülerin arabalarıyla kapanmıştı. Ben de arabamı Çārudatta'nın bahçesinin yanında durdurmuştum. Başka bir arabanın tekerleğini döndürmek için uzaklaştığımda yanlışlıkla binmiş olmalı.

ŞAKĀRA

Ne? Yani bu kadın benim için değil, arabaları karıştırdığı için geldi, öyle mi? O zaman hemen in arabamdan, in arabamdan! Hem meteliksiz tüccar oğlunun peşinden gidiyorsun hem de kendini benim öküzlerime taşıtıyorsun! İn aşağı, in! Seni cariye doğuşlu seni!

VASANTASENĀ

Doğrusu bu sözlerden onur duyarım; evet soylu Çārudatta ile buluşmaya gidiyordum. Artık ne olacaksa olsun!

ŞAKĀRA

Tırnaklarıyla lotus saplarına benzeyen ve düşkün sözlerime eşlik etsin diye bir fiske vurmaya hasret ellerimle senin güzel bedenini, tıpkı Catayu'nun Vālī'nin karısına yaptığı gibi[44], arabamdan alaşağı edeceğim.

Rāmāyana Destanı'ndaki olayları karman çorman edip bir kez daha cahilliğini gösteriyor.

VİTA

Nazik bayanları saçlarından yakalamak doğru olmaz; bahçedeki gelişmekte olan sarmaşıklar hiç budanır mı?

Sen bırak, ben onu indiririm. Ey Vasantasenā, lütfen iner misin?

(*Vasantasenā iner ve bir kenarda durur.*)

ŞAKĀRA

(*Kendi kendine.*) Beni nefretle reddettiği zaman ateşlenmiş olan öfkem, bugün o aşağılayıcı tekmeden sonra iyice alevlendi. Onu öldüreceğim. Tamam. Şu işi halledelim. (*Yüksek sesle.*) Dostum, dostum!

Eğer geniş ve yüzlerce püskülü olan bir şal giymek ve taze et yiyip cuk cuk diye tat almak istiyorsan...

VİTA

Evet?

ŞAKĀRA

Dediğimi yap!

VİTA

Pekâlâ, kötü bir iş olmamak koşuluyla yaparım.

ŞAKĀRA

Dostum, bu işte kötülüğün kokusu bile yok. Herhangi bir dişi ifrit de yok.

VİTA

Söyle o zaman.

ŞAKĀRA

Vasantasenā'yı öldür!

VİTA

(*Kulaklarını kapatarak.*) Eğer bu genç kadını, şehrimizin mücevherini, bir hayat kadını olduğu halde aşkı ait oldu-

ğu sınıfın çok üstünde olan bu masum insanı öldürürsem, öteki dünyaya giden nehri hangi kayıkla geçerim?

ŞAKĀRA

Ben sana kayık veririm. Ayrıca bu terk edilmiş bahçede seni kim cinayet işlerken görecek ki?

VİTA

Beni on yön, orman tanrıları, ay, parlak ışıklı güneş, Erdem Tanrısı Dharma, rüzgâr, gökyüzü, içimdeki öz ve iyi kötü bütün işlere tanık olan yeryüzü, hepsi de görecektir.

ŞAKĀRA

O halde pelerinini onun üstüne örtüp öyle öldür.

VİTA

Alçak! Sen lanetlenmişsin!

ŞAKĀRA

Bu yaşlı çakal günah işlemekten korkuyor, anlaşıldı. Ben de Sthāvaraka'dan isterim. Kölem, evladım Sthāvaraka, sana altın bilezikler vereceğim.

STHĀVARAKA

Ben de onları takarım.

ŞAKĀRA

Sana altından bir koltuk yaptıracağım.

STHĀVARAKA

Ben de ona otururum.

ŞAKĀRA

Yemeğimden bütün artanları sana vereceğim.

STHĀVARAKA

Ben de onları yerim.

ŞAKĀRA

Seni bütün hizmetçilerimin başı yapacağım.

STHĀVARAKA

Ben de olurum efendim.

ŞAKĀRA

O halde dediğimi yap!

STHĀVARAKA

Yapılması olanaksız bir şey olmamak koşuluyla her şeyi yaparım efendim.

ŞAKĀRA

Olanaksızlığın kokusu bile yok bu işte.

STHĀVARAKA

Söyleyin efendim.

ŞAKĀRA

Vasantasenā'yı öldür!

STHĀVARAKA

Lütfen efendim, bu soylu hanımı buraya arabaların karışması sonucu, aciz kulunuz olan ben getirdim.

ŞAKĀRA

Seni köle, ben senin efendin değil miyim?

STHĀVARAKA

Efendim bedenimin sahibidir, vicdanımın değil! Beni affedin efendim, ne olur, çok korkuyorum!

ŞAKĀRA

Benim kölem olarak kimden korkuyorsun?

STHĀVARAKA

Öteki dünyadan efendim.

ŞAKĀRA

Öteki dünya da neymiş?

STHĀVARAKA

İyi ve kötü işlerimiz sonucu kazandığımız gelecek hayatımız efendim.

ŞAKĀRA

İyi işlerin karşılığı nedir?

STHĀVARAKA

Efendimiz gibi bir sürü altın mücevherle süslü olmak.

ŞAKĀRA

Peki, kötü işlerin karşılığı nedir?

STHĀVARAKA

Benim gibi başkalarının artıklarını yemek. Bu yüzden kötü işler yapmak istemiyorum.

ŞAKĀRA

A-a! Yani onu öldürmeyecek misin? (*Çeşitli biçimlerde vurur.*)

STHĀVARAKA

Efendim beni dövsün, beni öldürsün ama ben kötülük yapmayacağım.

Kaderim benim köle olarak doğmamı sağladı, daha fazla kötü kadere tahammülüm yok; bu yüzden kötü işler yapmaktan kaçınıyorum.

VASANTASENĀ

Size sığınıyorum efendim!

VİTA

Sakın piç, sakın! Aferin Sthāvaraka, aferin!

Şu zavallı hizmetçi şu sefil halinde bile öteki dünyayı düşünüyor, efendisinin ise umurunda değil. Hiçbir değerli

iş yapmayıp hep değersiz işler yapan böylesi insanlar neden bir an önce ortadan kalkmazlar ki?

Ve yine,

Hep zayıf noktaları araştıran ilahi takdir ne kadar da adaletsiz, köleliği ona, efendiliği sana vermiş. O senin zenginliğini sevmiyor, sen de onun arzusunu yerine getirmiyorsun.

ŞAKĀRA

(*Kendi kendine.*) Bu yaşlı çakal doğruluktan ayrılmaktan korkuyor; şu kölenin evladı da öteki dünyadan korkuyor. Ama ben kralın kayınbiraderiyim, soylu bir kişiyim. Benim korkacak neyim var ki? (*Yüksek sesle.*) Kölenin evladı, sen git! Tenha bir köşeye çekil, orada kafanı dinle.

STHĀVARAKA

Emredersiniz efendim. (*Vasantasenā'ya yaklaşır.*) Hanımım, benim gücüm daha fazlasına yetmiyor. (*Çıkar.*)

ŞAKĀRA

(*Hazırlık yaparak.*) Dur sen Vasantasenā, sen dur! Seni geberteceğim!

VİTA

Yoo, onu benim önümde mi öldüreceksin? (*Onu boynundan yakalar.*)

ŞAKĀRA

(*Yere düşer.*) Dostum, beni, efendini öldürüyorsun. (*Bayılır gibi olur; kendine gelir.*)

Onu hep etle ve yağla besledim; şimdi tam bir işim düştü, onda da bana düşman kesildi.

(*Düşünür.*) Dur hele, bir yol buldum. Bu yaşlı çakal kafamı sarsmakla bana bir uyarıda bulunmuş oldu. Önce

onu uzaklaştırayım, sonra Vasantasenā'yı öldürürüm. Bunu uygulayayım. (*Yüksek sesle.*) Dostum, böylesine büyük bir aileden gelen ben, biraz önce söylediğim tarzda bir kötülüğü nasıl işlerim? Ben onları, onu maksadıma zorlamak için dediydim.

VİTA

Aileden kime ne? İnsanı insan yapan karakteridir. Büyük ve verimli tarlalarda dikenli ağaçlar da yetişir.

ŞAKĀRA

Dostum, o senin önünde utanıyor ve onun için beni kabul etmiyor. Bu yüzden gitmelisin. Dövdüğüm köle Sthāvaraka henüz gitti. Bak, koşarak uzaklaşıyor. Haydi onu yakala da buraya getir.

VİTA

(*Kendi kendine.*) Vasantasenā gurura kapılıp onu benim önümde kabul etmiyor olabilir. En iyisi onları yalnız bırakayım; zira aşk kendi haline bırakıldığında hoş hale gelir. (*Yüksek sesle.*) Tamam, gidiyorum.

VASANTASENĀ

(*Onu elbisesinin bir ucundan yakalar.*) Efendim, tekrar ediyorum, sizin korumanıza muhtacım!

VİTA

Korkma Vasantasenā, korkma! Hey hergele! Vasantasenā sana emanet, ona göre!

ŞAKĀRA

Evet, o bana emanet.

VİTA

Söz mü?

ŞAKĀRA

Söz.

VİTA

(*Biraz uzaklaşır.*) Ya bu kötü herif ben gidince onu öldürürse. İyisi mi, saklanıp niyetini iyice anlayayım. (*Bir köşede saklanır.*)

ŞAKĀRA

Şimdi onu öldürebilirim. Ama bu kurnaz Brahman, bu yaşlı çakal, gidip bir yere gizlenmiş ve bir tilki gibi beni aldatıyor olabilir. Ben de onu aldatayım. (*Çiçek toplar ve kendini süsler.*) Kız Vasantasenā, gel!

VİTA

Neyse, gerçekten âşıkmış! Şimdi rahatladım. Gideyim. (*Çıkar.*)

ŞAKĀRA

Sana altın veriyorum, sevgi dolu konuşuyorum, sarıklı başımı önüne atıyorum; yine de neden beni kölen olarak kabul etmiyorsun, ey parlak dişli kız? Heyhat, erkekler acı çekmek zorunda!

VASANTASENĀ

Ona ne şüphe? (*Yüzünü yere eğer ve şu iki beyti okur.*)

Seni kötü işlerin adamı, seni pislik! Günah dolusun, neden beni parayla ayartmaya çalışıyorsun? Arılar güzel işlerin ve saf biçimlerin oluşturduğu lotusu hiçbir zaman terk etmezler.

Kötü koşullar içine düşse bile, ancak iyi aileden gelen karakter sahibi kimselere hizmet edilir. Değerli insanları sevmek hayat kadınları için bir şereftir.

Mango ağacına sığınmış olan ben, kendimi palaşa ağacına veremem.

ŞAKĀRA

Seni cariye kızı, meteliksiz Çarudatta'yı mango ağacı yaptın, beni de kimşuka bile değil, palaşa ağacı yaptın

ha? Çārudatta'yı hiç aklından çıkartmazken, bana hakaretler yağdırıyorsun.

VASANTASENĀ

O benim kalbimdedir, neden onu anmayacakmışım?

ŞAKĀRA

Seni ve kalbinde yer alan onu birlikte yok edeceğim. Sen bekle, beş parasız tüccarı seversin ha, sen bekle!

VASANTASENĀ

Söyle, söyle, o büyülü sözleri tekrar söyle!

ŞAKĀRA

O meteliksiz kölenin evladı Çārudatta kurtarsın bakalım seni!

VASANTASENĀ

Eğer beni görseydi mutlaka kurtarırdı.

ŞAKĀRA

Ne? O İndra mı, Vālī'nin oğlu Mahendra mı, Rambha oğlu Kalanemi mi, yoksa Subandhu veya Rudra mı? Drona oğlu Catayu mu, Çanakya veya Dhundhumara yahut Trişanku mu?

Onlar bile seni kurtaramazlar!

Bharata devrinde Çanakya'nın Sītā'yı öldürmesi gibi, Catayu'nun Draupadī'yi öldürmesi gibi ben de seni öldüreceğim.[45]

(*Ona vurmaya başlar.*)

VASANTASENĀ

Ah anacığım nerelerdesin? Ah soylu Çārudatta, bu insan muradına eremeden ölüyor! Yüksek sesle ağlayaca-

---

Yine olayları ve karakterleri karıştırarak saçmalıyor.

ğım! Ama yüksek sesle ağlamak Vasantasenā'ya yakışmaz. Soylu Çārudatta'ya selamlar olsun!

ŞAKĀRA

Bu cariyenin kızı hâlâ o alçağın adını anıyor! (*Onu boğazından yakalar.*) An onu cariyenin kızı, an onu!

VASANTASENĀ

Soylu Çārudatta'ya selam olsun!

ŞAKĀRA

Seni cariyenin evladı, geber, geber!

(*Onu boğma ve öldürme hareketleri yapar. Vasantasenā fenalaşır ve bilincini yitirerek yere düşer.*)

ŞAKĀRA

(*Neşeyle.*) Kötü kadını öldürdüm. Fenalık hazinesi, namussuzluk yuvası idi. Aşkla dolu halde Çārudatta ile eğlenmeye gelmişti. Kollarımın gücünü övmeye hacet yok! Bharata devrinde Sītā'ya olduğu gibi, biçare kadın bir daha kalkmamacasına soluksuz kaldı.

Çünkü kendisine kur yaptığım halde beni kabul etmedi, ben de öfkemle onu öldürdüm. Pushpakarandaka Bahçesi'nin tenhalığında dehşetle onu boğdum. Kardeşim, babam ve Draupadī benzeri annem, evlatlarının bu yiğitliğini kaçırdılar.

Neyse, bu yaşlı çakal şimdi döner. Bu noktadan ayrılıp başka bir yerde durayım. (*Öyle yapar.*)

(*Vita ve Sthāvaraka girerler.*)

VİTA

Sthāvaraka'yı geri gelmeye ikna ettim. Şimdi piçi bulayım. (*Yürür ve bakınır.*) Aa! Yolumuzun üstüne bir ağaç devrilmiş. Düşerken de bir kadını öldürmüş. Seni günahkâr ağaç, ne kötü bir iş yapmışsın! Bu yaptığın kö-

tü işi görmekle bizler de kötü kadere sürüklenmiş olduk. Bu kötü bir belirti. Bana doğruyu söyleyin, kafamda Vasantasenā ile ilgili kuşkular var. Tanrılar koruyucu olsun! (*Şakāra'ya yaklaşır.*) Hergele, işte Sthāvaraka'yı getirdim.

ŞAKĀRA

Hoş geldin dostum. Oğlum, kölem Sthāvaraka, sen de hoş geldin!

STHĀVARAKA

Sağ olun.

VİTA

Verdiğin söze ne oldu?

ŞAKĀRA

Ne sözü?

VİTA

Vasantasenā.

ŞAKĀRA

O gitti.

VİTA

Nereye?

ŞAKĀRA

Hemen senin arkandan.

VİTA

(*Şüpheyle.*) Bu yönden gitmiş olamaz.

ŞAKĀRA

Sen hangi yöne gittin?

VİTA

Doğu yönüne.

ŞAKĀRA

Tamam, o güneye doğru gitti.

VİTA

Ben güneye gittim.

ŞAKĀRA

O kuzeye gitti.

VİTA

Çelişkili konuşuyorsun. Sözlerinden tatmin olmadım. Bana doğruyu söyle!

ŞAKĀRA

Senin başına ve kendi ayaklarıma yemin ederim. Kalbini ferah tut. Onu öldürdüm!

VİTA

(*Kederle.*) Onu gerçekten öldürdün mü?

ŞAKĀRA

Eğer sözüme inanmıyorsan, kralın kayınbiraderi Samsthānaka'nın ilk kahramanlığına bak! (*Kadının bedenini gösterir.*)

VİTA

Eyvah, mahvoldum, perişan oldum. (*Bayılıp yere düşer.*)

ŞAKĀRA

Hi hi! Dostum son nefesini verdi!

STHĀVARAKA

Kendinize gelin efendim, kendinize gelin. Arabayla bilmeyerek buraya getirmekle onu ilk ben öldürmüş oldum.

VİTA

(*Kendine gelir; derin keder içinde.*) Ah Vasantasenā!

Nehrin masumiyetten oluşan suları kurudu. Aşk kendi yuvasına kaçtı. Eyvah, eyvah! Sen mücevherlerin mücevheri, sen tatlı yüzlü, sen aşk eğlencelerinin tutkunu! Sen iyilik ırmağı, kumlu kıyıların neşesi ve benim gibilerin sığınağı idin! Eyvah, eyvah! Tutku pazarı, güzellik ticaretinin deposu kayboldu gitti!

(*Ağlayarak.*) Vah, vah, vaah!

Bu suçu işlemekle eline ne geçti? Bu şehrin en masum güzelliği, vücut bulmuş kötülüğün ta kendisi olan senin tarafından yok edildi.

(*Kendi kendine.*) Bu kötü kalpli herif işlediği bu suçu benim üzerime de atabilir. Tamam, buradan gidiyorum. (*Yürür.*)

(*Şakāra yaklaşır ve ona sarılır.*)

VİTA

Seni günahkâr, dokunma bana! Seninle birlikte olmaya son! Ben gidiyorum.

ŞAKĀRA

Hey sen! Vasantasenā'yı öldürüp suçu benim üstüme atarak nereye gidiyorsun? Çok çaresiz bırakıldım.

VİTA

Sen tamamen yoldan çıkmışsın!

ŞAKĀRA

Sana yüz altın veririm. Karshapana ve Vodi paraları veririm. İşlediğim bu kahramanca günahı kimse bilmesin, buna herkes ortak olsun.

VİTA

Yuh! Bu suç sadece sana aittir.

STHĀVARAKA

Aman diyeyim!

(*Şakāra güler.*)

VİTA

Burada eğlenceli bir durum yok, gülmeyi kes. Senin aşağılayıcı, onursuz dostluğuna yazıklar olsun! Artık seninle bir daha bir araya gelmeyeceğim. Kırık bir yay gibisin; senin gibi erdemsiz bir insanla bütün ilişkimi kesiyorum.

ŞAKĀRA

Lütfen öfkelenme dostum. Gel, şu lotus dolu göle girip eğlenelim.

VİTA

Eğer senin gibi bir adama hizmet etmeyi sürdürürsem halk beni alçak ve aşağılık olarak görür. Bir kadını öldürmüş olan ve şehrin kadınları tarafından korku dolu gözlerle izlenen seninle daha fazla nasıl birlikte olabilirim?

(*Kederle.*) Vasantasenā!

Ey güzel kadın, gelecek yaşamında bir daha hayat kadını olmayasın. Ey üstün karakterli kadın, temiz bir aileden doğasın!

ŞAKĀRA

Vasantasenā'yı benim eski Pushpakarandaka bahçemde öldürdükten sonra nereye kaçıyorsun? Gel, enişte m olan krala ifade vereceksin! (*Onu yakalar.*)

VİTA

Seni alçak, bekle! (*Kılıcını çeker.*)

ŞAKĀRA

(*Korkuyla çekilir.*) Korktun mu? Tamam, git!

VİTA

(*Kendi kendine.*) Burada daha fazla kalmak istemiyorum. Pekâlâ, ben de soylu Şarvilaka, Çandanaka ve diğerlerinin gittikleri yere gideyim. (*Çıkar.*)

ŞAKĀRA

Gebermeye git! Hey, Sthāvaraka, oğlum, ben ne yaptım?

STHĀVARAKA

Efendim, çok kötü bir suç işlediniz!

ŞAKĀRA

Seni köle, ne diyorsun sen? Bir suç işlemişim! Tamam, hallederiz. (*Bir sürü mücevher çıkartır.*) Al bunları sana veriyorum. Kendimi süsleyeceğim zaman bunlar benim, diğer durumlarda senindir.

STHĀVARAKA

Bunlar efendimizin vücudunda güzel duruyorlar. Bunları ben ne yapayım?

ŞAKĀRA

Peki, o zaman öküzleri al ve git. Sarayımın fil süslemeli terasında ben oraya gelene kadar bekle.

STHĀVARAKA

Emredersiniz efendim. (*Çıkar.*)

ŞAKĀRA

Dostum korkuya kapılıp ortadan kayboldu. Bu köleyi de sarayımın fil süslemeli terasında zincire vurdururum. Böylece sırrımı kimse öğrenemez. Şimdi gideyim. Ya da dur, ölüp ölmediğine bir daha bakayım; eğer ölmediyse yine öldürürüm. (*Bakar.*) Tamamen ölmüş. Üstünü pelerinimle örteyim. Ama hayır, üzerinde işaretim var. Soylu kimseler anlarlar. O zaman üstünü rüzgârla savrulmuş şu kuru yapraklarla kapatayım. (*Öyle yapar; düşünür.*) Şimdi şu yoldan gideyim. Doğruca mahkemeye gidip tüccar Çārudatta'nın Vasantasenā'yı benim eski bahçem Pushpakarandaka'ya çağırdığını ve orada parası için öldürdüğünü söyleyeyim.

Çārudatta'yı ortadan kaldırmak için yapacağım sahtekârlık, kutsal şehirde inek kesmek kadar iğrenç.

Pekâlâ gidiyorum. (*Gider ve bakar*; *korkuyla*.) Kahrolası! Nereye gitsem karşıma kırmızı boyalı elbisesiyle şu Buddhist keşiş çıkıyor. Burnunda bir delik açıp kovduğum için bana düşmandır o. Beni görürse katilin ben olduğumu anlar. Nereden gitsem? (*Bakar*.) Tamam. Şu yarısı yıkık duvarın üstünden atlayıp kaçayım.

Maymun Mahendra'nın Lanka Adası'na uçarken gökyüzünün katlarını geçerek ve Hanuman Dağı'nı aşarak gittiği gibi müthiş bir süratle gidiyorum.[46]

(*Perdeyi iterek, bir Buddhist keşiş olmuş olan Saṃvāhaka girer*.)

KEŞİŞ

Elbisemi yıkadım. Acaba onu ağacın dallarına mı asıp kurutsam? Orada maymunlar çalar onu. Yere mi sersem acaba? Orada da toz olur. O zaman nerede kurutayım? (*Bakar*.) Tamam, şurada rüzgârla toplanmış kuru yaprakların üstüne sereyim. (*Öyle yapar*.) Buddha'ya selam olsun! (*Oturur*.) Kutsal sözler söyleyeyim. (*Daha önce okuduğu bazı beyitleri okur*.) Neyse, bırakayım şimdi bunları. İyi ki Buddhacı hanım Vasantasenā beni on altın ödeyerek o iki kumarbazdan satın alıp kurtardı. O zamandan beri kendimi onun kölesi olarak görürüm. (*Bakar*.) O da ne? Yaprakların arasından bir inilti mi geliyor ne? Ya da,

Sıcak rüzgârı yedikten sonra elbisemin neminden etkilenip, bir kuşun kanadını germesi gibi genişleyen yapraklar titriyor olabilir.

(*Vasantasenā'nın bilinci açılır ve elini uzatır*.)

Okyanusu uçarak geçen maymun Hanuman'dır. Yine her şeyi karıştırıyor.

KEŞİŞ

A-aa! Mücevherlerle süslü bir kadın eli çıkıyor! O da ne? İkinci bir el daha! (*İyice bakar.*) Sanırım bu eli tanıyorum. Şüpheye gerek yok. Bu beni kurtaranın eliyle aynı el. Bakayım. (*Yaprakları açar, bakar ve tanır.*) Bu o, Buddhacı hanım!

(*Vasantasenā su istediğini belirtir.*)

KEŞİŞ

Su istiyor. Ama kıyı uzakta! Ne yapsam acaba? Tamam, buldum. Elbisemi üstüne sıkayım. (*Öyle yapar.*)

(*Vasantasenā kendine gelir ve doğrulur; keşiş elbisesiyle onu yelpazeler.*)

VASANTASENĀ

Siz kimsiniz efendim?

KEŞİŞ

Buddhacı hanımım on altına satın aldığı kişi olan beni tanımadı mı?

VASANTASENĀ

Şimdi tanıdım. Ama söylediğin gibi değil. Ölsem daha iyiydi.

KEŞİŞ

Ey Buddhacı hanım, bu da ne demek?

VASANTASENĀ

(*Kederle.*) Bir hayat kadınının başına gelecek şey başıma geldi.

KEŞİŞ

Ey Buddhacı hanım, lütfen kalkın; şu ağacın yanındaki sarmaşığa tutunarak lütfen doğrulun. (*Sarmaşığı eğer.*)

(*Vasantasenā onu yakalar ve ayağa kalkar.*)

KEŞİŞ

Şuradaki manastırda bir rahibe var. Orada kendine gelip sonra da evine gidersin. Ey Buddhacı hanım, lütfen yavaş yavaş yürü. (*Yürür ve bakar.*) Yol verin efendiler, yol verin! Genç bir bayan ve bir keşiş geliyor. Bu benim için kutsal bir görevdir.

Ben elini, ağzını ve duyu organlarını tutmasını bilen biriyim. Kralın mahkemesi bana ne yapabilir? Öteki dünyayı hak etmiş biriyim.

(*Hepsi çıkar.*)

IX. Perde

(*Mübaşir Şodhanaka girer.*)

ŞODHANAKA

Mahkemenin görevlileri bana "Ey Şodhanaka, mahkeme salonuna git bak, bütün koltuklar hazırlanmış mı?" diye emir verdiler. Ben de gidip mahkeme salonunu hazırlayayım. (*Yürür ve bakar.*) İşte mahkeme salonu. Gireyim. (*Girer, etrafı temizler, koltukları ayarlar.*) salonu temizledim, koltukları hazırladım. Şimdi gidip yargıçlara haber vereyim (*Yürür ve bakar.*) O da ne? Kralın kayınbiraderi, alçak, hırsız, pis herif geliyor! Ona görünmeden şuradan kaçıp gideyim. (*Gider bir köşede durur.*)

(*Gösterişli elbiseler içinde Şakāra girer.*)

ŞAKĀRA

Yıkandım, sürdüm sürüştürdüm; bahçelerde, korularda kızlar, kadınlar ve Gandharvalara benzeyen güzellerle gönül eğlendirdim.

Bir an için saçlarımı bağladım, akabinde topuz yaptım. Sonra uzun bıraktım, derken hemen lüle lüle yaptım. Sonra bir anda onarlı çözdüm, hemen sonra ibik gibi topladım. İşte böyle, ben kralın olağanüstü görkemli kayınbiraderiyim.

Kendimi zehirli bir bitkinin düğüm düğüm olmuş kökünden dışarı çıkmaya çalışan bir solucan gibi hissediyorum. (*Düşünür.*) Tamam! İşlediğim suçu meteliksiz Çārudatta'nın üzerine atacağım. Yoksul olduğu için herkes buna inanacaktır. Tamam. Mahkemeye gidip Çārudatta'nın Vasantasenā'yı boğarak öldürdüğüne dair bir şikayet dilekçesi yazacağım. Şimdi mahkemeye gideyim. (*Yürür ve bakınır.*) İşte mahkeme salonu! Gireyim. (*Girer ve bakar.*) O da ne? Koltuklar hazırlanmış. O halde yargıçlar gelene kadar şu çimenlik avluda bir süre bekleyeyim. (*Bekler.*)

ŞODHANAKA

(*Başka yönden gelir ve bakar.*) İşte yargıçlar geliyor! Onların yanına gideyim. (*Yaklaşır.*)

(*Yanında bir Tüccarbaşı ve Kâtip'le Yargıç girer.*)

YARGIÇ

Ey Tüccarbaşı ve Kâtip!

TÜCCARBAŞI VE KÂTİP[47]

Emredin efendim!

YARGIÇ

Başkalarının aklından neler geçtiğini bilmek zor olduğundan yargılama işi başka unsurlara dayanır.

İnsanlar gizli ve yargıdan uzak işler yaparlar. Olayları istedikleri yöne çeker, asla kendi kusurlarını anlatmazlar. Tarafların tartışmalarından öfkesi kabaran kral sorumlu durumda kalır. Yani bir sorgulama sonunda geriye takdirden çok kınama kalır. Ayrıca,

---

Śreshṭhin ve Kāyastha.

Hukuktan zerre kadar anlamayan insanlar, mahkemede öfkeyle hasımlarını şikayet ederler, ama kendi kabahatlerini asla itiraf etmezler. Okumuş insanlar bile, taraftarlarını memnun etmek için, onların suçuna ortak olarak suç işlerler. Yani bir yargıcı kınamak kolay, alkışlamak ise çok zordur.

Bu yüzden bir yargıç,

Hukuğu iyi bilmeli, sahtekârlığı araştırmada uzman olmalı, hitabeti iyi olmalı, asla hiddetlenmemeli, akrabaya, dosta, düşmana karşı aynı tarafsızlıkta kalabilmeli; kararlarını bütün unsurları iyice araştırdıktan sonra vermeli, zayıfı korumalı, hırsızları korkutmalı, erdemli olmalı, olanaklar açık olsa bile o açgözlülüğe kapılmamalı, aklını hep gerçek üzerinde yoğunlaştırmalı ve kralın öfkesini engelleyebilmelidir.

TÜCCARBAŞI VE KÂTİP

Sizin durumunuzdaki bir kişinin erdemlerine kusur diyebilmek hiç mümkün müdür efendim? Eğer öyleyse ay ışığının olduğu zamana zifir karanlık var desinler.

YARGIÇ

Şodhanaka evladım, mahkeme salonuna giden yolu göster.

ŞODHANAKA

Lütfen buradan, buradan efendim. (*Yürürler.*) İşte mahkeme salonu. Görevliler girebilirler. (*Hepsi girer.*)

YARGIÇ

Şodhanaka evladım, git bak bakalım, bugünün duruşmaları nelermiş.

ŞODHANAKA

Emredersiniz efendim. (*Gider.*) Beyler, yargıç soruyor, bugün şikayet davası olanlar kimler?

ŞAKĀRA

(*Neşeyle.*) Yargıçlar geldi! (*Küstahça yaklaşır.*) Ben, insanların en iyisi, soylu kişi, bir tür Krishna olan ben, kralın kayınbiraderi, kayınbiraderin kralı, ben bir dava görülmesini istiyorum!

ŞODHANAKA

(*Telaşlanır.*) Amanın! Daha ilk başta kralın kayınbiraderi bir dava istiyor! Tamam. Biraz bekleyin efendim, geldiğinizi yargıçlara haber vereyim. (*Gider.*) Beyler, kralın kayınbiraderi mahkemeye gelmiş, bir davanın görülmesini istiyor.

YARGIÇ

Nasıl? Daha ilk başta kralın kayınbiraderi bir dava görülmesini mi istiyor? Bu, büyük bir insanın ölümüne delalet eden, doğmakta olan güneşin tutulması gibi bir durum. Şodhanaka, bugünkü davalar sorunlu olacak gibi. Evladım, git ve ona davasının bugün görülmeyeceği için gitmesini söyle.

ŞODHANAKA

Emredersiniz efendim. (*Gider ve Şakāra'ya yaklaşır.*) Efendim, yargıç davanızın bugün görülmeyeceğini, gitmeniz gerektiğini söyledi.

ŞAKĀRA

(*Öfkeyle.*) Hadi ordan! Davam görülmeyecekmiş!

Eğer öyleyse, ben de bunu eniştem Kral Pālaka'ya, yani kız kardeşimin kocasına, kız kardeşime ve anneme söylerim ve bu yargıcı kovdurtur yerine yenisini atatırım. (*Gider gibi yapar.*)

ŞODHANAKA

Efendim, kralın kayınbiraderi, biraz durun; yargıçlara haber vereyim. (*Yargıca gider.*) Kralın kayınbiraderi öfkeyle söyleniyor. (*Söyledıklerini tekrarlar.*)

YARGIÇ

Bu budalanın her şeyi yapması mümkündür. Evladım, söyle ona gelsin, davasına bakalım.

ŞODHANAKA

(*Şakāra'nın yanına gider.*) Efendim, yargıçlar gelmenizi istiyor, davanıza bakacaklarmış. Lütfen içeri buyurun efendim.

ŞAKĀRA

Önce davaya bakmayacaklarını söylediler, şimdi bakacağız diyorlar. Demek ki yargıçlar korktular! Ne söylersem söyleyeyim kabul edecekler. Çok güzel. İçeri gireyim. (*Girer ve yaklaşır.*) Mutluluk bizim olsun! Size de mutluluk dilerim ya da dilemem!

YARGIÇ

(*Kendi kendine.*) Al işte! Bir kibarlıkta bulunacağı zaman doğal karakteri ortaya çıkıyor. (*Yüksek sesle.*) Oturun lütfen.

ŞAKĀRA

Oo, şurası benim olsun. Nereye istersem oraya otururum. (*Tüccarbaşı'na.*) Buraya oturacağım! (*Mübaşir'e.*) Ya da buraya oturacağım! (*Sonra elini yargıcın başına koyar.*) Buraya oturacağım! (*Sonra yere oturur.*)

YARGIÇ

Sanırım bir şikayetiniz var?

ŞAKĀRA

Evet.

YARGIÇ

Söyleyin, nedir?

ŞAKĀRA

Sizin kulağınıza söyleyeceğim. Ben, mallaka kabı[48] kadar büyük bir aileden geliyorum.

Babam kralın kayınpederidir, kral babamın damadıdır. Ben kendim kralın kayınbiraderiyim; kral kız kardeşimin kocasıdır.

YARGIÇ

Bunları biliyoruz.

Burada kendi kişiliğiniz söz konusuyken, neden ailenizi bize anlatıyorsunuz? Geniş topraklarda dikenli ağaçlar da yetişir.

Lütfen konuyu söyleyin.

ŞAKĀRA

Hemen söylüyorum. Ama bilin ki, suçlu olsam bile kral bana bir şey yapmaz. Eniştem beni çok sevdiğinden, nezaret etmem için olduğu kadar bir eğlence yeri de olarak eski bahçe Pushpakarandaka'yı bana vermişti. Ben her gün oraya giderim. Sulama yaparım, temizlik yaparım, bitkileri büyütür, uzunları kırparım. Kader bu ya, orada yerde yatan bir kadın bedeni gördüm, ya da görmedim.

YARGIÇ

O ölü kadın kimdi, bize açıklar mısınız?

ŞAKĀRA

Ah yargıçlar, yüzlerce mücevher takınan şehrimizin süsü hanımı bilmez olur muyum? Vasantasenā! Ayartılıp

---

Özel bir şekli olan, topraktan yapılma kap. Muhtemelen insan boyunda olanlardan.

Pushpakarandaka Bahçesi'ne getirtilmiş ve orada üç beş parça para için alçak bir adam tarafından acımasızca boğazlanarak öldürülmüş. Benim tarafımdan değil ama. (*Sözü ağzından kaçırır, eliyle ağzını kapatır.*)

YARGIÇ

Şehir muhafızının ihmalkarlığı var. Ey Tüccarbaşı ve Kâtip, "Benim tarafımdan değil." lafını kaydedin.

KÂTİP

Emredersiniz (*Öyle yapar.*) Yazdım efendim.

ŞAKĀRA

(*Kendi kendine.*) Lanet olsun! Aceleyle sıcak süt içip boğulan dilenci gibi az daha kendimi ele verip mahvediyordum her şeyi. Neyse, devam edeyim böyle. (*Yüksek sesle.*) Ey Yargıçlar, yani onun benim tarafımdan görüldüğünü demek istedim. Hemen ne yaygara ediyorsunuz? (*Yazılanları ayağıyla siler.*)

YARGIÇ

Parası için öldürüldüğünü ve boğulduğunu nereden biliyorsun?

ŞAKĀRA

Tahmin ediyorum. Boynu çıplak ve kabarıktı. Üstündeki mücevherler alınmıştı.

TÜCCARBAŞI VE KÂTİP

Bu akla yakın gibi gözüküyor.

ŞAKĀRA

(*Kendi kendine.*) Çok şükür! Paçayı kurtardım.

TÜCCARBAŞI VE KÂTİP

Efendim, duruşmanın dayandığı temel nedir?

YARGIÇ

Hukuken şikayetin iki yönü var.

TÜCCARBAŞI VE KÂTİP

Nedir onlar?

YARGIÇ

Birincisi konuşulanlar, ikincisi gerçek unsurlar. Birincisi davacı ve davalının sözlerine dayanır. Diğeri ise yargıcın kendi bilgeliğine dayanır.

TÜCCARBAŞI VE KÂTİP

O halde bu davada Vasantasenā'nın annesine ihtiyaç var.

YARGIÇ

Evet, doğru. Şodhanaka evladım, lütfen Vasantasenā'nın annesini korkutmadan buraya getir.

ŞODHANAKA

Tamam. (*Gider ve hayat kadınının annesiyle birlikte gelir.*) Buradan buyurun bayan!

YAŞLI KADIN

Kızım gençliğinin zevkini sürmek için bir dostunun evine gitmişti. Uzun yaşayasıca, bu beyefendi geldi ve yargıcın beni çağırdığını söyledi. Bu yüzden kalbim çarpıyor, bayılacak gibi oluyorum. Efendim, bana mahkeme salonunun yolunu gösterin.

ŞODHANAKA

Gelin, buradan bayan.

(*Yürürler.*)

ŞODHANAKA

İşte mahkeme salonu. Hanımefendi girsinler.

(*Birlikte girerler.*)

YAŞLI KADIN

(*Yaklaşır.*) Değerli beyleri selamlarım!

YARGIÇ

Hoş geldiniz hanımefendi! Lütfen oturun.

YAŞLI KADIN

Pekâlâ. (*Oturur.*)

ŞAKĀRA

(*Söverek.*) Yaşlı fahişe, buraya da geldin ha!

YARGIÇ

Hanımefendi, siz Vasantasenā'nın annesi misiniz?

YAŞLI KADIN

Evet.

YARGIÇ

Vasantasenā nereye gitmişti?

YAŞLI KADIN

Bir dostunun evine.

YARGIÇ

Dostunun adı nedir?

YAŞLI KADIN

(*Kendi kendine.*) Eyvah, eyvah! Bu gerçekten utanç verici! (*Yüksek sesle.*) Bunu sıradan birisi sorabilir, ama bir yargıç değil!

YARGIÇ

Utanmayın, bu yasal bir gereklilik.

TÜCCARBAŞI VE KÂTİP

Bu soruyu sormak yasal bir gereklilik. Bunda bir zarar yok. Cevap verin.

YAŞLI KADIN

Yasal bir gereklilik mi? O zaman dinleyin beyler: O, tüccar Vinayadatta'nın şanlı torunu, Sagaradatta'nın

oğlu, soylu Çārudatta'dır; onun adını anmak hayır getirir. O, tüccarlar mahallesinde oturur. İşte kızımın gençliğinin zevkini sürdüğü kişi budur.

ŞAKĀRA

Duydunuz baylar! Bu sözleri kayda geçirin. Benim şikayetim Çārudatta'dandır!

TÜCCARBAŞI VE KÂTİP

Çārudatta'nın onun dostu olmasında bir sakınca yok ki!

YARGIÇ

Bu dava Çārudatta üzerine kurulu.

TÜCCARBAŞI VE KÂTİP

Öyle.

YARGIÇ

Dhanadatta, Vasantasenā'nın Çārudatta'nın evine gittiğini bu davanın ilk kısmı olarak yaz. Şimdi soylu Çārudatta'yı çağırmak zorundayız. Aslında onu çağıran hukuktur, biz değiliz. Şodhanaka evladım, git ve soylu Çārudatta'yı kibarca çağır; acele etmeden, nazikçe, telaşlandırmadan; ona, "Yargıç sizi görmek istiyordu." de!

ŞODHANAKA

Emredersiniz efendim. (*Çıkar*; *sonra Çārudatta ile birlikte girer.*) Buradan efendim, buradan!

ÇĀRUDATTA

(*Düşünceli bir şekilde.*) Aslında kral benim soyumu ve karakterimi iyi bilir, ama çağrıldığıma göre düştüğüm yoksul durumdan dolayı bir kuşkuya kapılmış olmalı.

(*Düşünür*; *kendi kendine.*) Acaba yolda rastladığım, zindandan kaçan adamı arabamla gönderdiğimi öğren-

miş olabilir mi? Böyle suçlu gibi götürüldüğüme göre casusları beni izlemiş olmalı.

Öte yandan bunları düşünmenin de bir anlamı yok. En iyisi mahkeme salonuna gitmek. Şodhanaka, evlat, salona giden yolu göster.

ŞODHANAKA

Buradan efendim, buradan.

(*Yürürler.*)

ÇĀRUDATTA

(*Kuruntu ile.*) O da ne?

Karga kaba sesiyle ötüyor, vezirlik görevlileri ısrarla beni çağırıyor; sol gözüm sert sert seğiriyor. Bütün bu kötü belirtiler beni daha da endişeli hale getiriyor.

ŞODHANAKA

Gelin efendim, yavaşça, acele etmeden.

ÇĀRUDATTA

(*Yürür ve önüne bakar.*) Şu karga yüzünü güneşe dönerek kuru ağacın dalına oturdu, sol gözüyle beni kesiyor. Hiç kuşku yok başıma korkunç bir felaket gelecek.

(*Başka bir yöne bakar.*) Aha! Şu yılana bak!

Bedeni rastıkla boyanmış gibi kara, dört beyaz dişi ve titreyen sivri bir dili var. Yolumun üzerine kıvrılmış, şişkin karnı üzerine yatıp gözlerini dikerek beni korkutuyor. Ayrıca,

Toprak ıslak olmadığı halde bastığım zaman ayaklarım kayıyor. Sol gözüm seğiriyor, sol kolum titriyor. Şurada bir başka kuş car car ötüyor. Tüm bunlar korkunç bir ölüme işaret ediyor, hiç kuşku yok!

Tanrılar yardımcım olsun!

ŞODHANAKA

Gelin efendim, gelin. Mahkeme salonuna buyurun.

ÇĀRUDATTA

(*Girer ve her tarafa göz gezdirir.*) Oh! Mahkeme salonu ne kadar da ihtişamlıymış. Zira,

İçindeki çetin unsurlarla bu mahkeme salonu bir okyanusa benziyor. Derin düşünce içindeki görevliler onun suyu gibi. Avukatlar dalgalar ve denizler kabukları gibi; casuslar da köpekbalıkları ve timsahlara benziyorlar. Filler ve atlar o okyanusun yırtıcı hayvanları gibi. Şikayetlerini sağda solda bağıran davacılar kanka kuşlarının üşüşmesini andırıyorlar. Kâtipler bir yılan kaynağı oluşturuyor ve okyanusun kıyıları davalarla belirleniyor.

Pekâlâ. (*Girmeye çalışır; başını kapıya çarpar. Düşünür.*) Hay aksi! Başka bir uğursuzluk daha!

Sol gözüm seğiriyor, karga bağırıyor, yolumun üstünde yılan var. Sonum hayırlı olsun!

Gireyim artık. (*Girer.*)

YARGIÇ

İşte Çārudatta.

Görkemli burnu, geniş köşeli gözleriyle işte yüzü. O yüz ki, kimse ona sebepsiz bir suç bulaştıramaz. Filler, sığırlar, atlar ve insanlarda biçimle davranış arasındaki mutlak güzellik asla değişmez.

ÇĀRUDATTA

Yargıçları selamlarım! Yargıç yardımcıları nasılsınız?

YARGIÇ

(*Telaşla.*) Hoş geldiniz soylu efendim! Şodhanaka evladım, soylu beyefendiye bir sandalye ver.

ŞODHANAKA

(*Bir sandalye getirerek.*) Buyurun, oturun efendim.

(*Çārudatta oturur.*)

ŞAKĀRA

(*Öfkeyle.*) Hoş geldiniz ha, kadın katiline hoş geldiniz! Böyle bir kadın katiline sandalye vermek nasıl bir yasal uygulama, nasıl bir adalet? (*Kibirle.*) Neyse, otursun bakalım!

YARGIÇ

Sayın Çārudatta, bu değerli hanımın kızıyla aranızda bir tartışma, bir yakınlık, bir aşk var mı?

ÇĀRUDATTA

Hangi hanımın?

YARGIÇ

Şuradaki. (*Vasantasenā'nın annesini gösterir.*)

ÇĀRUDATTA

(*Doğrulur.*) Saygılarımı sunarım hanımefendi.

YAŞLI KADIN

Ömrün uzun olsun! (*Kendi kendine.*) Demek Çārudatta bu! Doğrusu Vasantasenā gençliğine pek uygun birini bulmuş.

YARGIÇ

Efendim, bu hayat kadını sizin dostunuz mudur?

(*Çārudatta utanır.*)

ŞAKĀRA

Parası için bir kadını öldürdü, şimdi de bu suçunu korkaklıkla ya da utançla örtmeye çalışıyor. Ama kral onu mutlaka açığa çıkaracaktır.

TÜCCARBAŞI VE KÂTİP

Soylu Çārudatta, konuşun, utanmayın. Bu sadece yasal bir uygulamadır.

ÇĀRUDATTA

(*Utanarak.*) Ah görevliler, bir hayat kadınıyla dost olduğumu nasıl söyleyeyim? Suçlu olan gençliktir, benim karakterim değil.

YARGIÇ

Kafandaki bütün utanç duygularını bir kenara at ve gerçeği söyle. Kapalı sözleri dikkate alamayız. Utanma. Soruyu soran hukuktur.

ÇĀRUDATTA

Sayın Yargıç, benim davacım kimdir?

ŞAKĀRA

(*Küstahça.*) Senin davacın benim!

ÇĀRUDATTA

Senin benden davacı olman katlanılır bir durum değil.

ŞAKĀRA

Seni kadın katili, yüzlerce mücevherle süslü güzel Vasantasenā'yı öldürdün, şimdi de bunu hileyle gizlemeye çalışıyorsun ha?

ÇĀRUDATTA

Saçma sapan konuşuyorsun!

YARGIÇ

Soylu Çārudatta, siz ona aldırmayın. Bize gerçeği söyleyin. Bu hayat kadını sizin dostunuz mu?

ÇĀRUDATTA

Evet.

YARGIÇ

Pekiyi, Vasantasenā şimdi nerededir?

ÇĀRUDATTA

Evine gitmişti.

TÜCCARBAŞI VE KÂTİP

Ne zaman gitti? Nasıl gitti? Giderken ona kim eşlik etti?

ÇĀRUDATTA

(*Kendi kendine.*) Kimseye görünmeden gittiğini nasıl söyleyeceğim?

TÜCCARBAŞI VE KÂTİP

Lütfen söyleyin efendim.

ÇĀRUDATTA

Evine gitti. Daha fazla ne söyleyeyim?

ŞAKĀRA

Sen onu kandırıp Pushpakarandaka Bahçesi'ne götürdün, parası için orada ellerinle boğdun. Şimdi de kalkmış eve gitti diyorsun.

ÇĀRUDATTA

Sen saçma sapan konuşan adamın tekisin!

Bulutlardan yağan yağmurlar çasha kuşunun kanatlarını ıslatmadığı gibi, senin bedenini de ıslatmaz. Sen ne dersen de söylediğin her şey yalandır. Çünkü senin yüzünden utanç hiç eksik olmaz, tıpkı kışın açan lotus gibi.

YARGIÇ

(*Yardımcılarına fısıldayarak.*) Çārudatta'ya bir suç isnat etmek, Himalaya Dağı'nı kaldırmak, okyanusu yüzerek geçmek ya da rüzgârı yakalamak kadar zor.

(*Yüksek sesle.*) O gerçekten soylu Çārudatta'dır! Nasıl olur da kötülük işler?

Görkemli burnu, geniş köşeli gözleriyle işte yüzü. O yüz ki, kimse ona sebepsiz bir suç bulaştıramaz. Filler, sığırlar, atlar ve insanlarda biçimle davranış arasındaki mutlak güzellik asla değişmez.

ŞAKĀRA

Duruşmayı böyle taraf tutarak mı yapacaksınız?

YARGIÇ

Seni aptal, yıkıl karşımdan!

Sen, Vedaların anlamını açıklamaya kalkışırsın, dilin yere düşmez; gün ortasında güneşe bakarsın, kör olmazsın; elini harıl harıl yanan ateşe sokarsın, elin yanmaz; Çārudatta'nın adını lekelemeye yeltenirsin, yer yarılıp da seni yutmaz!

Soylu Çārudatta böyle bir kötülüğü nasıl işler.

Denizde kum onda paraydı; akla hayale gelmeyecek ölçüde servet dağıttı herkese. Nasıl olur da böylesine soylu bir insan basit insanlar gibi davranıp para için suç işler?

YAŞLI KADIN

Alçak adam! O, kendisine emanet edilen mücevherler hırsızlar tarafından çalınınca, onu ödemek için dört okyanusun incisi inci kolyeyi getirdi verdi. Şimdi üç kuruş için günah mı işleyecek? Ah, kızım, kızım! (*Ağlar.*)

YARGIÇ

Soylu Çārudatta, o yaya mıydı, yoksa arabaya mı binmişti.

ÇĀRUDATTA

Gidişini görmedim. O yüzden yaya mıydı, yoksa arabada mıydı, bilmiyorum.

(*Öfkeyle girer.*)

VĪRAKA

Ayağıyla bana vurup beni aşağıladığından beri Çandanaka'ya karşı nefretim şiddetle arttı; bunu düşünmekten sabaha kadar uyku uyumadım.

Artık mahkemeye bildirmek zamanıdır. (*Girer.*) İyi günler saygıdeğer baylar!

YARGIÇ

Oo, şehrimizi korumakla görevli Vīraka! Buraya neden geldin?

VĪRAKA

Āryaka'nın hapisten kaçtığını ve bir kargaşa çıktığını duymuştum. Yoldan geçen bir arabadan şüphelendim ve onu aramak istedim. Fakat memur Çandanaka, "Onu ben ararım." deyip bana bir tekme vurdu. Buna hükmünüzü verin Sayın Yargıç.

YARGIÇ

Pekiyi evladım, arabanın kime ait olduğunu biliyor musun?

VĪRAKA

Bu baya, soylu Çārudatta'ya ait. Ve araba sürücüsü arabanın içinde Vasantasenā'nın olduğunu, eğlenmek için eski bahçe Pushpakarandaka'ya gittiğini söyledi.

ŞAKĀRA

İşte beyler, bir kez daha duydunuz.

YARGIÇ

Eyvah, saf saf ışıldayan ayın önüne Rahu ifriti[49] girip onu gölgeliyor. Temiz su kıyıya vurup bulanıyor.

Mitolojide güneş ve ay tutulmaları, onların Rahu adlı ifrit tarafından zapt edilmesi şeklinde hayal edilmiş.

Senin şikayetinle daha sonra ilgileniriz Vîraka. Şimdi şu mahkeme salonunun dışında duran ata atla ve git bak bakalım Pushpakarandaka Bahçesi'nde bir kadın cesedi var mı, yok mu?

VÎRAKA

Emredersiniz Sayın Yargıç. (*Çıkar. Sonra tekrar girer.*) Dediğiniz yere gittim. Bir kadın cesedinin vahşi hayvanlar tarafından yendiğini gördüm.

TÜCCARBAŞI VE KÂTİP

Onun bir kadın cesedi olduğunu nasıl anladın?

VÎRAKA

Saç, kol, el ve bacak gibi kalıntılardan anladım.

YARGIÇ

Bu dünyanın karmaşık işlerine yazıklar olsun!

Davaya ne kadar özenle bakıyorsak o kadar karanlık hale geliyor. Ah, yargının koşulları çok açıktır, ama ben çamura batmış bir inek gibi saplanıp kaldım, yargılamada bir yol alamıyorum.

ÇÂRUDATTA

(*Kendi kendine.*) Yeni açan çiçeğin başına ondan bal emmek için arılar nasıl üşüşürse, felaket zamanında bütün belalar insanın zayıf noktasına öyle hücum ediyor.

YARGIÇ

Soylu Çârudatta, gerçeği söyleyin.

ÇÂRUDATTA

Başkalarının erdemlerini kıskanan, tutkuyla körleşmiş ve insanları mahvetmekten zevk alan kötü kalpli bir insanın sırf ruhu tatmin olacak diye söylediklerini doğru mu kabul etmek gerekir? Araştırmak gerekmez mi? Ayrıca,

Ben çiçek vermiş bir sarmaşığı eğip çiçeklerini kopartmaktan çekinen bir insan olarak, nasıl olur da ağlayan bir kadını arı kanatları gibi kara ve uzun saçlarından tutup öldürebilirim?

ŞAKĀRA

Siz yargıçlar, taraflı davranıp bu kötü kalpli Çārudatta'nın hâlâ koltukta oturmasına izin mi vereceksiniz?

YARGIÇ

Şodhanaka evladım, dediğini yap.

(*Şodhanaka denileni yapar.*)

ÇĀRUDATTA

İyi düşünün yargıçlar, iyi düşünün. (*Sonra koltuktan kalkar ve yere oturur.*)

ŞAKĀRA

(*Zevkten oynar; kendi kendine.*) İşlediğim suçu başkasının üstüne yıkmayı başardım! Çārudatta'nın oturduğu koltuğa ben oturacağım. (*Öyle yapar.*) Çārudatta bak, bak bana! Haydi söyle, katil olduğunu söyle!

ÇĀRUDATTA

Saygıdeğer Yargıçlar!

Başkalarının erdemlerini kıskanan, tutkuyla körleşmiş ve insanları mahvetmekten zevk alan kötü kalpli bir insanın sırf ruhu tatmin olacak diye söylediklerini doğru mu kabul etmek gerekir?

(*Kendi kendine.*) Ey Maitreya, neler oluyor? Bugün benim ölüm günüm! Ah benim tertemiz Brahman ailesinden gelen karım! Ah Rohasena, sen benim felaketimi sakın görme! Sen her zaman neşelisindir, felaket senden uzak olsun!

Vasantasenā'nın Rohasena oynasın diye altından araba yaptırmak üzere verdiği mücevherleri geri vermesi için Maitreya'yı göndermiştim. Neden bu kadar geç kaldı acaba?

(*Mücevherlerle birlikte Vidūshaka Maitreya girer.*)

VİDŪSHAKA

Soylu Çārudatta beni mücevherlerle birlikte Vasantasenā'ya gönderdi ve dedi ki: "Sevgili Maitreya, Vasantasenā mücevherleriyle donatıp Rohasena'yı annesine gönderdi. Bu onun için iyi bir şey, ama biz kabul edemeyiz. Lütfen onları ona geri ver." O yüzden şimdi Vasantasenā'ya gideyim. (*Yürür ve bakınır; boşluğa seslenir.*) Hey, dostum Rebhila! Neden üzgün görünüyorsun? (*Dinler.*) Ne dedin? Sevgili dostum Çārudatta mahkemeye mi çağırıldı? Bu sıradan bir durum olamaz! (*Düşünür.*) O zaman Vasantasenā'ya daha sonra giderim. Önce mahkeme salonuna gideyim. (*Yürür ve bakar.*) İşte mahkeme salonu; gireyim. (*Girer.*) Yargıçları selamlarım! Sevgili dostum nerede?

YARGIÇ

İşte şurada!

VİDŪSHAKA

Dostum, hayrola!

ÇĀRUDATTA

Olacak.

VİDŪSHAKA

Umarım iyisindir?

ÇĀRUDATTA

Ben de umarım.

VİDŪSHAKA

Dostum, çok üzgün gözüküyorsun, neden? Niçin buraya çağırıldın?

ÇĀRUDATTA

Dostum,

Öte dünya hakkında cahil olan zalim adam ben, bir kadını, yani aslında Aşk Tanrısı'nın karısı Rati gibi bir güzeli, hiçbir şey ayırt etmeksizin... Gerisini şu anlatsın.

VİDŪSHAKA

Ne, ne oldu?

ÇĀRUDATTA

(*Kulağına fısıldar.*) Böyle böyle.

VİDŪSHAKA

Bunları kim iddia ediyor?

ÇĀRUDATTA

(*Şakāra'yı işaret eder.*) Ölüm Tanrısı'nın elçisi gibi olan bu zavallı neden bana böyle bir şey yapıyor?

VİDŪSHAKA

(*Çārudatta'nın kulağına fısıldayarak.*) Vasantasenā'nın eve gittiğini neden söylemiyorsun?

ÇĀRUDATTA

Söylesem bile durumumdan dolayı inanmazlar.

VİDŪSHAKA

Saygıdeğer baylar! Uccayini şehrini mahalleler, manastırlar, bahçeler, tapınaklar, göletler, kuyular ve kurban yerleri ile donatmış böyle bir insan üç para için böyle bir kötülüğü yapar mı? (*Öfkeyle.*) Ey kahpe evladı! Kralın kayınbiraderi Samsthānaka! Ahlaksız adam! İnsanlara iftira atan şerefsiz! Mücevherlerle süslü maymun! Ko-

nuş benim önümde. Bu benim sevgili dostum, çiçek açmış dalları bile belki kırılır diye eğmeye ve çiçek koparmaya korkarken nasıl olur da iki dünyada da suç olan böyle kötü bir olayı gerçekleştirebilir? Bekle seni fahişe dölü, bekle! Senin kafanı, tıpkı senin kalbin gibi eğri olan şu bastonumla parçalara ayırayım da gör!

ŞAKĀRA

(*Öfkeyle.*) Dinleyin beyler, dinleyin! Benim kavgam veya davam Çārudatta ile. Bu karga benim başımı neden parçalara ayırıyormuş ki? Hiç de bile yapamazsın, seni kölenin oğlu hilekâr Brahman!

(*Vidūshaka bastonunu kaldırır ve aynı sözleri tekrarlar. Şakāra iyice öfkelenir, ona vurur. Vidūshaka da ona vurur. İkisi birbirlerine girerler. Vidūshaka'nın avucundaki mücevherler yere düşer.*)

ŞAKĀRA

(*Onları toplar, bakar ve heyecanla.*) Bakın beyler, bakın! Bu mücevherler o zavallı kızın mücevherleri! (*Çarudatta'yı göstererek.*) Beş para için onu boğdu ve öldürdü!

(*Bütün memurlar yüzlerini yere eğerler.*)

ÇĀRUDATTA

(*Vidūshaka'ya fısıldayarak.*) Kötü kaderim yüzünden düşerken gördüğüm bu mücevherler beni harap edecek.

VİDŪSHAKA

Onlara neden gerçeği söylemiyorsun?

ÇĀRUDATTA

Dostum,

Krallığın görüşü zayıftır, bu konuda gerçeği anlayamazlar. Eğer söyleyecek olursam sadece aşağılarlar ve alçakça bir ölüme giderim.

YARGIÇ

Eyvah, eyvah!

Jüpiter ve Mars'ın engellemeleri yetmiyormuş gibi, bir de kuyrukluyıldız benzeri bir gezegen daha ortaya çıktı.

TÜCCARBAŞI VE KÂTİP

(*Bakar ve Vasantasenā'nın annesine hitap ederler.*) Bayan, şu altın mücevherlere dikkatle bakınız, onun mu değil mi?

YAŞLI KADIN

(*Bakar.*) Benziyor ama onun değil.

ŞAKĀRA

Seni yaşlı fahişe, dilin gizlese de gözlerin gerçeği itiraf ediyor!

YAŞLI KADIN

Kahrol pislik!

TÜCCARBAŞI VE KÂTİP

Lütfen doğru cevap verin, mücevherler onun mu, değil mi?

YAŞLI KADIN

Efendim, sanatçı öyle hünerliymiş ki, gözümü alamıyorum; ama bunlar onun değil.

YARGIÇ

Bayan, bu mücevherleri tanıyor musunuz?

YAŞLI KADIN

Hayır diyorum ya, hayır! Onları tanımıyorum. Belki aynı sanatçı yapmıştır.

YARGIÇ

Tüccarbaşı, bak;

İnsan sanatı farklı cevherleri biçim ve güzellik açısından birbirine benzetebilir. Bütün sanatçılar gördükleri modelleri taklit edebilirler. Hünerli eller mükemmel kopyalar çıkartabilir.

TÜCCARBAŞI VE KÂTİP

O halde bunlar soylu Çārudatta'nın.

ÇĀRUDATTA

Kesinlikle hayır!

TÜCCARBAŞI VE KÂTİP

Kimin öyleyse?

ÇĀRUDATTA

Bu değerli hanımın kızının.

TÜCCARBAŞI VE KÂTİP

Peki bunlar o kişiden nasıl ayrı düştüler?

ÇĀRUDATTA

Şöyle olmuş; böyle...

TÜCCARBAŞI VE KÂTİP

Efendi Çārudatta, bu konuda gerçeği söylemeniz şarttır. Çünkü bakın;

Gerçeği söyleyerek mutluluk kazanılır. Gerçeği söyleyen günaha girmez. Gerçek iki hece olduğu halde ölümsüz bir sözcüktür. Yalan söyleyerek gerçeği gizlememek gerekir.

ÇĀRUDATTA

Mücevherler için niçin bunca yaygara kopartıldığını bilmiyorum. Bildiğim tek şey onların evimden getirildiği.

ŞAKĀRA

Önce kandırıp onu bahçede öldürdün, şimdi de kurnazlıkla saklıyorsun ha!

YARGIÇ

Soylu Çārudatta, ne olur doğruyu söyleyin.

Hiç kuşku yok ki sizin narin bedeninize ağır kırbaç darbeleri indirmek istemeyiz.

ÇĀRUDATTA

Ben günahsız insanların oluşturduğu bir ailede doğdum ve hiç günah işlemedim. Ama eğer ben suçlu sayılıyorsam, kendimi suçsuz günahsız görmemin ne faydası var?

(*Kendi kendine.*) Zaten Vasantasenā'dan ayrı olduktan sonra yaşamın benim için bir anlamı yok. (*Yüksek sesle.*) Beyler, daha ne söylemem gerekiyor?

Daha önce söylediğim gibi, her iki dünyayı da tanımayan benim gibi bir zalim tarafından bir kadın, daha doğrusu bir mücevher... Gerisini bu söylesin.

ŞAKĀRA

"Öldürüldü!" Söyle, "Tarafımdan öldürüldü." de!

ÇĀRUDATTA

Onu sen söylüyorsun!

ŞAKĀRA

Dinleyin beyler! O kadını bu öldürdü! Artık hiç şüphe kalmadı! Bu meteliksiz Çārudatta'ya en büyük ceza verilmelidir.

YARGIÇ

Şodhanaka, kralın kayınbiraderinin dediği yapılsın. Muhafızlar, Çārudatta'yı tutuklayın!

(*Muhafızlar onu tutuklarlar.*)

YAŞLI KADIN

Efendiler, biraz merhametli olun! O, kendisine emanet edilen mücevherler hırsızlar tarafından çalınınca onu

ödemek için, dört okyanusun incisi inci kolyeyi getirdi verdi. Şimdi üç kuruş için günah mı işleyecek? Benim kızım öldürülmüşse öldürülmüştür. Bırakın benim ömrü uzun olasıca Çārudattam yaşasın. Ayrıca bir dava, davacı ve davalı arasında görülür. Burada gerçek davacı ben olmalıyım. Bu yüzden lütfen onu serbest bırakın.

ŞAKĀRA

Seni kölenin evladı, çekil şuradan! Onun için ne yapabilirsin ki?

YARGIÇ

Bayan, siz gidebilirsiniz. Muhafızlar ona yolu gösterin.

YAŞLI KADIN

Oh sevgili yavrum! (*Ağlayarak çıkar.*)

ŞAKĀRA

(*Kendi kendine.*) Ona yapacağımı yaptım; artık gidebilirim. (*Çıkar.*)

YARGIÇ

Soylu Çārudatta, biz kararımızı verdik; gerisi krala kalmış. Şodhanaka, Kral Pālaka'ya haber ver, de ki:

"O suçludur. Ancak Manu kanunları Brahmanların öldürülmemelerini emreder. O nedenle onun bütün mal varlığıyla birlikte başka bir ülkeye sürgün edilmesi gerekir."

ŞODHANAKA

Emredersiniz Yargıç Bey. (*Gider ve gözyaşları içinde geri gelir.*) Saraya gittim efendim. Ancak Kral Pālaka şöyle dedi: "Mücevherleri, beş para için Vasantasenā'yı öldürenin boynuna takın ve onu davullar eşliğinde götürün, güneydeki ölü yakma yerinde kazığa oturtun."

ÇĀRUDATTA

Ah, Kral Pālaka ne kadar da düşüncesiz bir adam! Oysaki;

Krallara, danışmanları tarafından yanıltılıp hukuk rezaleti yaratıldığında, onu daha merhametli bir noktaya doğru çekmek yakışır. Keza,

Karganın beyaz olduğuna inanan böyle insanlar, kralın yargısını da beş paralık edip binlerce masum insanı ölüme gönderirler.

Dostum Maitreya, son kez git ve karıma selamlarımı götür; oğlum Rohasena da sana emanet.

VİDŪSHAKA

Kök kesilirse ağaç nasıl meyve versin?

ÇĀRUDATTA

Hayır, öyle söyleme.

Evlat, öteki tarafa göçen insanın geride kalan vekilidir. Bu yüzden bana gösterdiğin sevgiyi ona da göster.

VİDŪSHAKA

Ah dostum, seni bu kadar seven birisi olarak sensiz uzun zaman yaşayabilir miyim sanıyorsun.

ÇĀRUDATTA

Rohasena'yı son kez görmemi sağla.

VİDŪSHAKA

Derhal sağlarım.

YARGIÇ

Şodhanaka, bu adamı buradan götür.

(*Şodhanaka öyle yapar.*)

YARGIÇ

Hey! Orada kim var? Emir Çāndalalara bildirilsin!

(Çārudatta'yı yalnız bırakıp bütün memurlar çıkarlar.)

ŞODHANAKA

Efendim, lütfen buradan buyurun.

ÇĀRUDATTA

(Kederle.) Ah Maitreya, neler oluyor? Bugün benim ölüm günüm. Ah benim tertemiz Brahman ailesinden gelen karım! Ah Rohasena, sen benim felaketimi sakın görme. Sen her zaman neşelisindir, felaket senden uzak olsun!

(Ortalığa.) Madem zehir, su, terazi ve ateş kullanarak bir hüküm verdiniz, bari bir hüküm daha verin, vücudumu parçalamak için bir testere ısmarlayın. Düşmanıma inanıp benim gibi bir Brahman'ı öldürdüğünüz için, oğullarınız ve torunlarınızla birlikte umarım cehenneme düşersiniz!

Artık gidebilirim!

(Hepsi çıkar.)

X. Perde

(*İki Çandala cellat ile birlikte Çārudatta girer.*)

CELLATLAR

Sebebe gerek yok, bizler zincirleme ve suçluları darağacına göndermede uzmanızdır. Onların çabucak başlarını kesmede ya da kazığa oturtmada pek marifetliyizdir.

Yol verin beyler, yol verin! Soylu Çārudatta geliyor.

O, biz cellatlarına emanet; boynunda karavira çiçeklerinden kolyeler taşıyor, tıpkı yağını tüketen bir kandil gibi yavaş yavaş canlılığını yitiriyor.

ÇĀRUDATTA

(*Keder içinde.*) Acı acı öten şu kargalar, gözyaşlarımla ıslanmış, tüm uzuvları toza bulanmış, cenaze çiçekleriyle kaplı ve kırmızı sandal tozuyla sıvanmış bedenimi, bir adak hayvanıymışım gibi yemek için bekleşiyorlar.

CELLATLAR

Yol verin beyler, yol verin!

Bu iyi insanın ölümün baltasıyla parçalara ayrıldığını görüyorsunuz, ama o öyle bir erdem ağacıydı ki, bütün erdemli insanlar kuş gibi onun dallarına konarlardı.

Gel Çārudatta, gel!

ÇĀRUDATTA

Bir insanın kaderinin işleri anlaşılmazdır; şu düştüğüm duruma bak;

Kırmızı sandal tozuyla boyanmış uzuvlarımla, pirinç unu ve susam tozuna batırılmış vücudumla kurbanlık bir hayvana dönüştürüldüm.

(*Önüne bakar.*) Ah, sağduyulu insanlar! (*Merhametle.*)

Yurttaşlar düştüğüm duruma bakıp gözyaşları içinde, "Yazıklar olsun şu kadere." diyorlar. Beni kurtarmaları olanaksız olduğu için, "Cennete gidesin." diye bana dua ediyorlar.

CELLATLAR

Yol verin beyler, yol verin! Neye bakıyorsunuz?

İndra'nın şimşeğine, ineğin doğurmasına, kayan yıldıza ve erdemli insanın idamına bakılmaz. Bu dördüne bakılmaz.

BİRİNCİ CELLAT

Ahinta, bak, bak!

Şehrin en iyi insanı kaderin gücüyle ölüme giderken gök ağlıyor ve hiç bulut olmadığı halde şimşek çakıyor.

İKİNCİ CELLAT

Ey Goha!

Ne gök ağlıyor, ne de bulutsuz gökte şimşek çakıyor. Bunlar, bulutlar gibi toplanmış olan kadınların gözyaşları. Üstelik,

Biz mahkûmu götürürken, insanların döktüğü gözyaşlarının ıslattığı sokaklardan toz kalkmıyor.

ÇĀRUDATTA

(*Bakar*; *merhametle.*) Evlerinin pencerelerinden sarkmış şu kadınlar, "Vah Çārudatta!" diyerek oluk oluk gözyaşı akıtıyorlar.

CELLATLAR

Gel Çārudatta, gel! Burası ilan noktası! Davullar çalınsın ve ilan okunsun!

HER İKİSİ

Dinleyin efendiler! Bu şahıs, tüccar Vinayadatta'nın torunu, Sagaradatta'nın oğlu soylu Çārudatta'dır. İşlediği suç, hayat kadını Vasantasena'yı kandırarak eski ve terk edilmiş Pushpakarandaka Bahçesi'ne getirtmek ve orada parası için onu boğarak öldürmektir. Çaldıklarıyla yakalanmış ve suçunu itiraf etmiştir. Kral Pālaka bize onu öldürmemizi emretmiştir. Ne bu dünya ne de öteki için bir faydası olmayan böyle bir suçu işleyen her kim olursa olsun kral aynısının ona da uygulanmasını emretmiştir.

ÇĀRUDATTA

(*Kederle kendi kendine.*) Bir zamanlar yaptırdığım yüzlerce kurban töreni ile, kalabalık salonlarda okuttuğum Veda ilahileri ile yücelen aile adımız, şimdi şu ilanla ve şu kişilerle aşağılanıyor, ölüme gittiğim şu anda tüm kutsallığını yitiriyor.

(*Tüyleri ürperir ve kulaklarını kapatır.*) Ah, sevgili Vasantasena!

Ayın saf ışıkları gibi dişleri olan ve alt dudağı güzel bir mercana benzeyen senin ağzından abıhayat içmiş birisi olarak, çaresiz, kepazelik zehrini içmekteyim.

CELLATLAR

Yol verin beyler, yol verin!

Bu erdem okyanusu kişi, iyilerin dertlerinden kurtulmalarını sağlamış bu mücevher insan bugün bu şehirden ayrılıyor. Ayrıca,

Bu dünyada hali vakti yerindeyken herkes herkese ilgi gösterir; ama bir kez düşmeye gör kimse kimseye merhamet etmez.

ÇĀRUDATTA

(*Çevresine bakar.*) Dostlarım yüzlerini elbiseleriyle gizleyerek benden uzaklaşıyorlar. Olağan şartlarda bir yabancı bile bir insana akrabası gibi davranır, ama şartlar değiştiğinde kimse o insana dostça davranmaz.

CELLATLAR

Kalabalıktan kurtulduk. Ana cadde açık. Ölümü kararlaştırılmış adamı getirin.

ÇĀRUDATTA

(*İçini çekerek.*) Ah Maitreya, neler oluyor? Bugün benim ölüm günüm. Ah benim tertemiz Brahman ailesinden gelen karım! Ah Rohasena, sen benim felaketimi sakın görme! Sen her zaman neşelisindir, felaket senden uzak olsun!

(*Perde arkasından.*)

Ah babacığım, ah sevgili babacığım!

ÇĀRUDATTA

(*Dinler; merhametle.*) Ey cellatbaşı, sizden bir ricam var.

CELLATLAR

Ne? Bizden bir rican mı var?

ÇĀRUDATTA

Tanrı aşkına! Bir Çāndala bile, doğruyu eğriyi araştırmayan Kral Pālaka'dan daha iyidir. Sizden oğlumun yüzünü son bir kez göstermenizi rica ediyorum; ondan sonra rahat rahat cennete giderim.

CELLATLAR

Pekâlâ!

(*Perdenin arkasından.*)

Ah babacığım, ah!

(*Bunu işiten Çārudatta cellatlardan ricasını yineler.*)

CELLATLAR

Yurttaşlar, biraz açılın. Soylu Çārudatta oğlunun yüzünü görsün. (*Perdeye bakar.*) Bu yöne gelin efendim! Gel oğlum, buraya yaklaş.

(*Vidūshaka ve Rohasena girerler.*)

VİDŪSHAKA

Acele et tatlı yüzlü yavrum, baban öldürülmek üzere.

ROHASENA

Ah babacığım, vah babacığım!

VİDŪSHAKA

Sevgili dostum! Seni tekrar nerede göreceğim?

ÇĀRUDATTA

(*Oğlunu ve dostunu görür.*) Ah oğlum! Ah Maitreya! (*Kederle.*) Aah, ah!

Doğrusu öbür dünyada uzun zaman susuz bekleyeceğim, çünkü bana sunulacak sunak suyu oldukça küçük olacak.[50]

Oğluma miras olarak ne verebilirim? (*Vücuduna göz gezdirir ve kutsal Brahman ipi gözüne çarpar.*) Hah, tamam, sahip olduğum bir şey var.

Bu inci ya da altından yapılmış olmasa da Brahmanların bir mücevheridir; bununla tanrılara ve atalara çok sayıda sunu sunulmuştur. (*Kutsal ipini verir.*)

BİRİNCİ CELLAT

Gel Çārudatta, gel!

İKİNCİ CELLAT

Höst! Soylu Çārudatta'ya sadece adıyla hitap ediyorsun! Bak,

Çocuğun elleri minicik olduğu için böyle söylüyor.

Kader bağını koparmış bir tay gibi, gece gündüz, mutlulukta ya da üzüntüde kontrolsüz olarak dolaşır. Ayrıca,

Lakaplar insanlara boşuna mı verilir? Bizim başlarımızı onun önünde eğmemiz gerekmez mi? Ay tutulduğu zaman değerinden yitirir mi?

ROHASENA

Çândalalar, babamı nereye götürüyorsunuz?

ÇÂRUDATTA

Evladım!

Boynumda karavira çiçekleri, omzumda demir kazık ve kalbimde kederle kurban yerine götürülen bir keçi gibi infaz yerine götürülüyorum.

BİRİNCİ CELLAT

Çocuk!

Biz Çândala aşağı kastından gelmemize rağmen Çândala değiliz. Böylesi erdemli bir insana zulmederek günah işleyenler, asıl Çândala onlardır.

ROHASENA

O halde neden babamı öldürüyorsunuz?

BİRİNCİ CELLAT

Ömrü uzun olasıca çocuk; yanlışı yapan kral, biz değiliz.

ROHASENA

Babamı bırakın, beni öldürün!

BİRİNCİ CELLAT

Ömrün uzun olsun yavrum, bu aklınla çok yaşa!

ÇÂRUDATTA

(*Ağlayan oğlunun boynuna sarılır.*) İşte bu, yoksulda da, zenginde de eşit ölçüde bulunabilen sevgidir.

Bu, içinde sandal ve uşira yağı bulunmayan, fakat onlarsız da kalbe ferahlık veren bir ilaçtır.

Boynumda karavira çiçekleri, omzumda demir kazık ve kalbimde kederle, kurban yerine götürülen bir keçi gibi infaz yerine götürülüyorum. (*Etrafa bakınır.*)

Dostlarım yüzlerini elbiseleriyle gizleyerek benden uzaklaşıyorlar. Olağan şartlarda bir yabancı bile bir insana akrabası gibi davranır, ama şartlar değiştiğinde kimse o insana dostça davranmaz.

VİDŪSHAKA

Saygıdeğer cellatlar, sevgili dostum Çārudatta'yı bırakın, beni öldürün!

ÇĀRUDATTA

Sakın ha! (*Bakar*; *kendi kendine.*) Bugün onu ben elde ediyorum.

Şartlar iyiyken yabancılar akraba gibi olur, kötüyken dostlar yabancı olur. (*Yüksek sesle.*) Evlerinin pencerelerinden sarkmış şu kadınlar "Vah Çārudatta!" diyerek oluk oluk gözyaşı akıtıyorlar.

BİRİNCİ CELLAT

Yol verin efendiler, yol verin!

Kuyuya sarkıtılırken ipi kopan altından bir kap gibi, kendini alçakça bir işin içinde bulup tüm umutlarını yitiren bu erdemli adamı görmek için neden üşüşüyorsunuz?

ÇĀRUDATTA

(*Üzüntüyle yineler.*) Ayın saf ışıkları gibi dişleri olan ve alt dudağı güzel bir mercana benzeyen senin ağzından abıhayat içmiş birisi olarak, çaresiz, kepazelik zehrini içmekteyim.

IKINCİ CELLAT

Şu ilanı bir daha oku!

(*Birinci cellat ilanı tekrarlar.*)

ÇĀRUDATTA

Karmaşık olayların beni sürüklediği bu aşağılık durumun doruk noktası yaşamımı yitirmek olacak; o tamam da, şu ilanı okurken sevgilimi öldürdüğümü söylemeleri beni defalarca öldürüyor.

(*Sarayda hapsedilmiş olan Sthāvaraka zincirlerle birlikte sahneye girer.*)

STHĀVARAKA

(*Ilanın okunuşunu dinler; üzüntüyle.*) O da ne? Masum Çārudatta'yı öldürecekler! Efendim beni zincire vurdu. Olsun, yine de bağırabilirim! Dinleyin efendiler, dinleyin! Pushpakarandaka Bahçesi'ne Vasantasenā'yı arabaların karışması yüzünden bilmeden ben götürdüm. Onu boğarak efendim öldürdü, çünkü aşkına karşılık bulamadı. Bu soylu kişi öldürmedi onu! Off, çok uzaktayım, kimse beni duymuyor! Ne yapsam acaba? Kendimi aşağıya mı atsam? (*Düşünür.*) Öyle yaparsam soylu Çārudatta öldürülmez. Tamam. Kendimi sarayın bu fil süslemeli terasından şu eski pencereyi kullanmak suretiyle aşağıya atacağım. Kuşların sığındığı ağaç gibi aziz olan Çārudatta öleceğine ben öleyim daha iyi. Eğer böyle ölürsem cenneti kazanırım! (*Kendini aşağı atar.*) Harika! Ölmedim ve üstelik zincirlerim de koptu! Şimdi hemen ilanı okuyan Çāndalaların yanına koşayım! (*Bakınır ve yaklaşır.*) Hey Çāndalalar, açılın, açılın!

CELLATLAR

Açılın diyen de kim?

(*Sthavaraka yukarıda söylediklerini tekrarlar.*)

ÇĀRUDATTA

Ah!

Ürün kurumaktayken yağmur yüklü bulutların gelmesi gibi, şu ölüm anında çıkagelen kişi de kimdir böyle?

Beyler, söylenenleri siz de duydunuz mu?

Ben ölümden korkmuyorum. Adımın lekelenmesi beni mahvediyor. Saflığım kanıtlansa ölüm benim için yeni bir oğlum olmuş kadar sevinç verir. Üstelik,

Düşman olmadığım halde bu suçu üstüme atan şu dar kafalı, zehirli bir oka benzeyen Şakāra'dır asıl suçlu olan.

CELLATLAR

Doğru mu söylüyorsun Sthāvaraka?

STHĀVARAKA

Evet, doğru söylüyorum. Üstelik kimseye anlatmamam için beni sarayın fil süslemeli terasına zincirledi.

(*Saraylı girer.*)

ŞAKĀRA

(*Zevkten dört köşe.*) Sarayımda pilav, acı ve ekşi sosla terbiye edilmiş et, sebze, çorba, balık, pirinç keki ve pekmezli pirinç yedim.

(*Dinler.*) Galiba Çāndalaların kırık çan sesi gibi seslerini duydum. Davullar da infaz zamanını çaldığına göre sanırım suçsuz Çārudatta'yı idama götürüyorlar. Şöyle iyice bir seyredeyim. Bir düşmanın yok oluşu bana büyük zevk veriyor. Duyduğum kadarıyla bir düşmanın ölüşüne tanık olmak bir sonraki yaşamında göz hastalığına yakalanmaktan kurtarırmış insanı. Zehirli bir bitkinin kökündeki solucan gibiyim. Bulduğum çare sayesinde yoksul Çārudatta'nın felaketini sağladım. Şimdi

sarayımın fil süslemeli terasına çıkayım, başarımın sonucunu izleyeyim. (*Öyle yapar; bakar.*) Hi hi hi! Sefil Çarudatta'nın infaz yerinde ne kadar da çok kalabalık toplanmış. Demek ki benim gibi büyük bir şahsiyet cezalandırılacak olsa daha ne kadar çok kalabalık toplanacak? (*Dikkatle bakar.*) İşte o! Yeni evcilleştirilmiş öküzlerin koşulu olduğu arabayla güneye götürülüyor. Fakat bildiri neden benim fil süslemeli sarayımın terasına doğru yapılırken aniden kesildi? (*Bakar.*) O da ne? Köle Sthavaraka ortalıkta görünmüyor! Saraydan kaçtı da her şeyi anlattı mı acaba? Önce onu arayayım. (*Çıkar ve yaklaşır.*)

STHĀVARAKA

(*Onu görerek.*) Baylar, o geliyor!

CELLATLAR

Açılın, yol verin! Kapıları kapatıp sessiz kalın! Zira kibirli bir kudurmuş boğa keskin boynuzlarıyla buraya geliyor.

ŞAKĀRA

Açılın bakayım, açılın! (*Yaklaşır.*) Oğlum, kölem Sthavaraka, gel gidelim.

STHĀVARAKA

Seni alçak! Vasantasenā'yı öldürmek yetmedi sana, şimdi de herkese yardım eden soylu Çārudatta'yı öldürtmeye çalışıyorsun ha?!

ŞAKĀRA

Mücevherlerle dolu bir kaseye benzeyen ben, asla bir kadını öldürmedim.

HALK

Tamam da kadını sen öldürmüşsün, soylu Çārudatta değil!

ŞAKĀRA

Kim söylüyor onu?

HALK

(*Sthāvaraka'yı göstererek.*) İşte bu iyi kalpli adam!

ŞAKĀRA

(*Paniğe kapılır; kendi kendine.*) Eyvah! Nasıl oldu da bu Sthavaraka'yı yeterince emniyete almadım? O işlediğim suçun tanığı. (*Düşünür.*) Şöyle yapayım. (*Yüksek sesle.*) Beyler, bu yalandır! Bu köleyi altınlarımı çalarken yakaladım, onu dövdüm, sopaladım ve hapsettim. Bana düşman olduğu için böyle konuşuyor, hiç ona inanılır mı? (*Fısıldayarak Sthāvaraka'ya altın bir bilezik uzatır.*) Evladım Sthāvaraka, al şunu ve sözlerinden vazgeç.

STHĀVARAKA

(*Alır.*) Bakın efendiler bakın! Beni altın vererek ayartmaya çalışıyor.

ŞAKĀRA

(*Bileziği kaparak.*) İşte onu zincirlememe neden olan altın mücevher. (*Öfkeyle.*) Ey Çāndalalar, ben onu hazinemi korumakla görevlendirmiştim, o ise altınlarımı çaldığı için onu dövdüm, sopaladım. Eğer bana inanmıyorsanız onun suratına bakın.

CELLATLAR

(*Bakarlar.*) Dediği doğru. Kızgın bir köle ileri geri konuşabilir.

STHĀVARAKA

Eyvah! Kölelik ne kötü bir şey, kimse size inanmıyor. (*Kederle.*) Efendi Çārudatta, benim gücüm daha fazlasına yetmiyor! (*Kendisini onun ayaklarına atar.*)

ÇĀRUDATTA

(*Merhametle.*) Ey düşmüş masum bir insana merhamet duyan ve kendi çıkarını gözetmeyen dost, kalk ayağa! Sen doğuştan erdemli bir insansın. Beni kurtarmak için çok çaba sarf ettin, ama kader izin vermedi. Daha ne yapacaktın ki?

CELLATLAR

Efendim, bu köleyi dövün ve onu kovun.

ŞAKĀRA

Defol git şuradan! (*Onu kovar.*) Evet, Çāndalalar, neyi bekliyorsunuz? Öldürün onu!

CELLATLAR

Eğer bu kadar aceleniz varsa onu siz öldürün!

ROHASENA

Ey Çāndalalar, babamı bırakın, beni öldürün!

ŞAKĀRA

Onu oğluyla birlikte öldürün!

ÇĀRUDATTA

Bu ahmağın işinde her şey mümkün; o yüzden annene git oğlum!

ROHASENA

Gidip ne yapayım?

ÇĀRUDATTA

Sevgili yavrum, hemen bugün annenle birlikte ormanda bir inziva yerine git, ta ki seni babana yaptıkları gibi suçlamasınlar.

Dostum Maitreya, onu al ve git.

VİDŪSHAKA

Dostum, sensiz yaşayabileceğimi mi zannediyorsun?

ÇĀRUDATTA

Dostum, yaşamın senin ellerinde, ondan vazgeçmen hiç doğru olmaz.

VİDŪSHAKA

(*Kendi kendine.*) Bu kuşkusuz doğru; ama yine de dostumdan ayrı kaldıktan sonra yaşayabilecek gücüm olmayacak. O yüzden oğlanı annesine verdikten sonra ben de dostumu takiben canıma kıyayım. (*Yüksek sesle.*) Ey dostum, onu hemen götüreceğim. (*Onun boynuna sarılır ve ayaklarına kapanır.*)

(*Çocuk da ağlar ve ayaklarına kapanır.*)

ŞAKĀRA

Size boşuna mı Çārudatta'yı oğluyla birlikte öldürün diyorum!

(*Çārudatta korkuyla irkilir.*)

CELLATLAR

Kral bize onu oğluyla beraber öldürmemizi emretmedi. Git buradan evlat! (*Onu uzaklaştırırlar.*) Burası üçüncü ilan noktası. Davulları çalın. (*Bir kez daha ilanı okurlar.*)

ŞAKĀRA

(*Kendi kendine.*) O da ne? Yurttaşlar buna inanmıyorlar. (*Yüksek sesle.*) Hey Çārudatta, pis herif! Bu kalabalık olaya inanmıyor. Kendi ağzınla söyle, "Vasantasenā'yı ben öldürdüm." de!

(*Çārudatta sessiz kalır.*)

ŞAKĀRA

Ha? Hey Çāndalalar, bu herif konuşmuyor. Şu bambu davul sopalarıyla dövün de onu konuşturun.

CELLAT

(*Vurmak üzere elini kaldırır.*) Konuş Çārudatta!

ÇĀRUDATTA

(*Kederle.*) Derin bir keder okyanusuna düşmüş birisi olarak ne korku ne de üzüntü hissediyorum. Sadece sevdiğini öldürmüş bir insan durumuna düşürülmenin, evet bu rezaletin ateşi beni yakıyor.

(*Şakāra dediğini tekrarlar.*)

ÇĀRUDATTA

Öteki dünyayı tanımayan benim gibi bir zalim tarafından bir kadın... daha doğrusu bir mücevher... gerisini bu söylesin.

ŞAKĀRA

"Öldürüldü."

ÇĀRUDATTA

Öyle olsun!

BİRİNCİ CELLAT

Bugün öldürme sırası sende.

İKİNCİ CELLAT

Hayır sende!

BİRİNCİ CELLAT

O zaman bir hesaplayalım. (*Yazıp çizer, birçok hesaptan sonra.*) Sıra bendeymiş. Madem sıra benim, o halde biraz beklesin.

İKİNCİ CELLAT

Niçin?

BİRİNCİ CELLAT

Babam ölmeden önce bana dedi ki: "Evladım, öldürme sırası sende olduğunda sakın acele etme."

İKİNCİ CELLAT

Sebep?

BİRİNCİ CELLAT

Bazen soylu bir insan diyet verir mahkûmu kurtarır; bazen kralın oğlu olur, onun şerefine ziyafet verilir ve bütün mahkûmlara af çıkar. Bazen bir fil zincirlerini kopartır ve o kargaşada suçlu kaçar. Bazen de kral devrilir, bütün mahkûmlar serbest bırakılır.

ŞAKĀRA

Nasıl? Kral mı devrilir?

CELLAT

Şey, öldürme sıramızı hesaplıyorduk da!

ŞAKĀRA

Şu Çārudatta'yı derhal öldürün! (*Böyle söyleyip hizmetçisiyle birlikte gider bir köşede durur.*)

CELLAT

Soylu Çārudatta, bu işi isteyen kraldır, biz Çāndalalar değil! Şimdi her ne düşünmek istiyorsan onu düşün.

ÇĀRUDATTA

Ne kadar kötü talihimden ve güçlülerin üzerime suç yüklemesinden kötü duruma düşmüş olsam da, yine de sevdiğim, İndra'nın cennetinde ya da her neredeyse, kendi iyi ahlakıyla üzerimdeki lekeyi yok etsin isterim.

Şimdi nereye gitmem gerekiyor?

CELLAT

(*Önünü göstererek.*) Suçluların öldürüldüğü güneydeki şu mezarlığa doğru. Bak, bak;

Çakallar bir cesedin alt tarafını sürükleyip götürüyorlar, cesedin diğer yarısı ise kazıkta duruyor.

ÇĀRUDATTA

Eyvah! Öldüm ben, bittim; ne kötü talihim varmış. (*Büyük bir acı içinde çöker kalır.*)

ŞAKĀRA

Ben daha ayrılmayacağım. Hele önce bir Çārudatta'nın öldüğünü göreyim. (*Yürür ve bakar.*) O da ne? Oturmuş!

CELLAT

Çārudatta, korkuyor musun?

ÇĀRUDATTA

(*Bir anda doğrulur.*) Seni budala!

Ben ölümden korkmuyorum, adımın lekelenmesi beni mahvediyor. Saflığım kanıtlansa ölüm bana yeni bir oğlum olmuş kadar sevinç verirdi.

BİRİNCİ CELLAT

Soylu Çārudatta, gökyüzünün sakinleri güneş ve ay bile felakete katlanabiliyor; sıradan insanların ölümden korkmaları çok doğal. Bu dünyada yükselen alçalır, alçalan yükselir.

Yükselmiş ve alçalmış ölü beden bir kenara atılmış giysi gibidir. Bunları düşün ve metanetini kaybetme.

(*İkinci Cellat'a.*) Dördüncü ilan yerine geldik. Tekrar okuyalım. (*İlanı tekrar okurlar.*)

ÇĀRUDATTA

Ah sevgili Vasantasenā!

Ayın saf ışıkları gibi dişleri olan ve alt dudağı güzel bir mercana benzeyen senin ağzından abıhayat içmiş birisi olarak, çaresiz, kepazelik zehrini içmekteyim.

(*Vasantasenā ve Keşiş telaşla girerler.*)

KEŞİŞ

Harika! Vasantasenā'yı o baygın, perişan durumundan kurtardığım için keşişliğimle gurur duyuyorum. Ey Buddhacı hanım, seni nereye götüreyim.

VASANTASENĀ

Elbette soylu Çārudatta'nın evine! Onun görüntüsü beni ay ışığında parıldayan bir gece lotusu gibi sevindirir.

KEŞİŞ

(*Kendi kendine.*) Hangi yolu izlesem ki? (*Düşünür.*) Ana caddeden gideyim. Gel Buddhacı hanım gel! İşte ana cadde! (*Dinler.*) O da ne? Ana caddeden büyük bir gürültü geliyor.

VASATASENĀ

(*Önüne bakar.*) O da nesi? Çok büyük bir kalabalık var önümüzde! Lütfen ne olduğunu öğrenir misiniz? Sanki yeryüzü dengesiz bir yük yüklenmiş gibi, tüm Uccayini şehri bir noktaya toplanmış.

CELLAT

Burası son ilan noktası. Davullar çalınsın ve ilan okunsun! (*Öyle yapılır.*) Ey Çārudatta, hazır ol! Korkma, çok çabuk ölürsün!

ÇĀRUDATTA

Yüce tanrılar!

KEŞİŞ

(*İşitir; heyecanla.*) Ey Buddhacı hanım! Çārudatta cinayet suçlamasıyla ölüme götürülüyor.

VASANTASENĀ

(*Sarsılarak.*) Eyvah, eyvah! Nasıl olur da soylu Çārudatta benim yüzümden ölüme gider? Çabuk bana yolu göster.

KEŞİŞ

Acele edin Buddhacı hanım, acele edin ve soylu Çārudatta öldürülmeden yetişin! Yol verin beyler, yol verin!

VASANTASENĀ

Açılın, açılın!

CELLAT

Soylu Çārudatta, bu haksız emri veren kraldır. Ne hatırlamak istersen onu hatırla.

ÇĀRUDATTA

Daha ne diyeyim ki?

Ne kadar kötü talihimden ve güçlülerin üzerime suç yüklemesinden kötü duruma düşmüş olsam da, yine de sevdiğim, İndra'nın cennetinde ya da her neredeyse, kendi iyi ahlakıyla üzerimdeki lekeyi yok etsin isterim.

CELLAT

(*Kılıcını çekerek.*) Soylu Çārudatta, dimdik dur ve öylece kal. Seni tek vuruşla öldürüp cennete göndereceğim.

(*Çārudatta söylendiği şekilde durur.*)

CELLAT

(*Tam vuracağı sırada kılıç elinden düşer.*) Ha? O da ne?

Kabzasından iyice kavrayıp korkunç şekilde kaldırdığım şimşek benzeri kılıcım elimden düştü.

Bu hayra alamet, galiba soylu Çārudatta ölmeyecek. Ey Sayha dağında barınan kutlu Tanrıça Durgā! Merhamet et! Eğer Çārudatta'yı kurtarırsan bütün Çandala kastı da senin sayende kutsanmış olur.

İKİNCİ CELLAT

Bize emredileni yapalım.

BİRİNCİ CELLAT

Elbette. Yapalım.

(*Cellatlar Çārudatta'yı kazığa oturtmaya hazırlanırlar. Çārudatta yukarıda söylediği sözleri tekrarlar.*)

KEŞİŞ VE VASANTASENĀ

(*İzleyerek.*) Durun beyler, durun! Uğruna adam öldürdüğünüz o talihsiz kadın benim!

CELLAT

(*Bakarak.*) Saçları omzuna dökülmüş şu taraftan hızlı hızlı gelen ve bize, "Durun beyler, durun!" diyen kadın da kim?

VASANTASENĀ

Soylu Çārudatta, bu da ne demek oluyor? (*Onun göğsüne yaslanır.*)

KEŞİŞ

Soylu Çārudatta, neler oluyor? (*Ayaklarına kapanır.*)

CELLAT

(*Korkuyla atılır.*) Ne, Vasantasenā mı? Masum bir insanı öldürmediğimiz için şanslıyız.

KEŞİŞ

(*Doğrulur.*) Çārudatta yaşıyor ha?

CELLAT

Yüz yıl yaşasın!

VASANTASENĀ

(*Neşeyle.*) Yeniden dünyaya gelmiş gibiyim!

CELLAT

O halde öncelikle hemen gidip durumu, kurban yerinde bulunan krala bildirelim. (*Gitmeye kalkışırlar.*)

ŞAKĀRA

(*Vasantasenā'yı görür; korkuyla.*) Kahrolası! Bu köle kızının hayatını kim kurtarmış? Sonum geldi! En iyisi tabanları yağlamak. (*Kaçar.*)

CELLAT

(*Yaklaşır.*) Kral bize, "Kadının katilini öldürün." diye emir vermişti. O zaman biz de kralın kayınbiraderinin peşine düşelim.

(*Çıkarlar.*)

ÇĀRUDATTA

(*Hayretler içinde.*) Kılıç havaya kalkmıştı, ölümün pençelerindeydim; tam o anda kuraklığı yok eden sağanak yağmur bulutu gibi ortaya çıkan bu kadın da kim?

(*Dikkatle bakar.*) Bu ikinci bir Vasantasenā mı? Yoksa o cennetten buraya mı geldi? Ya da hayal mi görüyorum? Ama belki de o hiçbir zaman ölmedi ve şimdi burada?

Veyahut,

Gökyüzünden beni yaşama döndürmek üzere geldi. Yoksa bu tıpatıp ona benzeyen bir başkası mı?

VASANTASENĀ

(*Gözyaşları içinde doğrulur ve onun ayaklarına kapanır.*) Soylu Çārudatta, seni bu kötü duruma düşüren benim günahkâr benliğimdir!

(*Sahne arkasından.*)

Harika, harika! Vasantasenā yaşıyor! (*Herkes bu sözleri tekrar eder.*)

ÇĀRUDATTA

(*Bunu işitir ve hemen doğrulur, mutlulukla Vasantasenā'ya dokunur. Gözleri kapalı kendinden geçmiş halde mırıldanır.*) Sevgilim, sen gerçekten Vasantasenā mısın?

VASANTASENĀ

Ta kendisi! Şanssız kadın!

ÇĀRUDATTA

(*Bakar*; *sevinçle.*) Yaşasın, bu Vasantasenā'nın ta kendisi! (*Mutlulukla.*)

Ben ölümün pençesindeydim ki, sen koruyucu kutsal bir varlık gibi çıkageldin ve şimdi ağlayarak göğsümü ıslatıyorsun.

Sevgili Vasantasenā!

Senin uğruna öldürülmek üzere olan bu bedeni yine sen kurtardın. Bu sevgililerin birleşmesinin gücüdür. Aksi halde kim bir ölüyü yaşama döndürebilirdi ki?

Ayrıca sevgilim,

Senin gelmenle üzerimdeki kırmızı elbise damat elbisesi, boynumdaki çiçekler damat çiçekleri gibi oldu. Şu çalan infaz davulları da düğün davulları haline geldi.

VASANTASENĀ

Seni bu hale sınırsız cömertliğin, soylu kişiliğin mi getirdi?

ÇĀRUDATTA

Sevgilim, neredeyse ölecek olmama neden olan, benden ezelden beri nefret eden ve şimdi cehennemi boylayacak olan bir insandır.

VASANTASENĀ

(*Kulaklarını kapatır.*) Tanrı korusun! Beni öldürmeye çalışan kralın kayınbiraderi!

ÇĀRUDATTA

(*Keşişe bakar.*) Bu da kim?

VASANTASENĀ

O adam beni öldürdü, bu beyefendi ise beni yeniden hayata getirdi.

ÇĀRUDATTA

Hiçbir çıkar gözetmeden yardım eden insan; kimsin sen?

KEŞİŞ

Soylu şahsınız beni tanımadı. Ben sizin ayaklarınızı yıkayan tellak Samvāhaka'yım. Beni kumarbazlar yakalamıştı, fakat bu Buddhacı hanım, sırf sizinle olan ilgim yüzünden onlara mücevher verip beni kurtardı. Kumardan nefret ettim ve bir Buddhist keşiş oldum. Bu soylu hanım arabalar karıştığı için Pushpakarandaka Bahçesi'ne gelmiş. Kendisine yüz vermediği için o alçak adam şiddet kullanıp onu boğmaya kalkmış. Onu ben buldum.

(*Perde arkasından bir gürültü kopar.*)

Yaşasın Daksha'nın kurban törenini bozan boğa bayraklı Tanrı Şiva! Yaşasın Kraunça Dağı'nı yaran altı yüzlü Tanrı Karttikeya! Yaşasın güçlü düşmanını öldürüp, bayrağı Kailāsa Dağı olan geniş yeryüzünü zapt eden Āryaka!

(*Hızla girer.*)

ŞARVİLAKA

Yurttaşlar! Zalim Kral Pālaka'yı öldürüp yerine kral olan Āryaka'nın emri altına girdim ve buraya, zor durumdaki Çārudatta'yı kurtarmaya geldim.

Güçten ve bilgece bir idareden yoksun olan düşmanı öldürdükten ve yurttaşlarımıza güven telkin ettikten sonra düşmanın İndra'nın krallığı gibi olan tüm krallığını ele geçirdik!

(*Önüne bakar.*) Evet. Tam şu kalabalığın olduğu yerde olmalı. Umarım Āryaka'nın krallığı, soylu Çārudatta'nın yaşamının kurtulmasıyla taçlanır. (*Onlara doğru hızlı hızlı yürür.*) Çekilin yolumdan! (*Sevinçle görür.*)

Çārudatta ve Vasantasena yaşıyorlar! Şimdi efendimin içi rahat edebilir!

Uzun zaman sonra ayın tutulmadan kurtulup ışığına kavuşmasını gördüğüm için çok şanslıyım. Erdemi ve yüksek karakteriyle sevgilisinin Çārudatta'yı sonsuz okyanustan başarıyla geçirip kıyıya ulaştırdığını görüyorum.

Fakat ona karşı işlediğim suçtan dolayı çekiniyorum; ona nasıl yaklaşsam acaba? Her türlü durumda en iyisi olduğu gibi davranmaktır. (*Önüne gelir ve ellerini kavuşturur.*) Soylu Çārudatta!

ÇĀRUDATTA

Sen de kimsin?

ŞARVİLAKA

Ben sizin evinizin duvarını delip emaneti çalan adamım. İşlediğim suç için merhametinize sığınıyorum.

ÇĀRUDATTA

Böyle konuşma dostum! O yaptığın bana bir iyilikti! (*Boynuna sarılır.*)

ŞARVİLAKA

Ayrıca,

Kurban yerinde bulunan soysuz Pālaka, ailesinin ve kendisinin onuru uğruna, soylu Āryaka tarafından bir kurban hayvanı boğazlanır gibi öldürüldü.

ÇĀRUDATTA

Ne?

ŞARVİLAKA

Bir süre önce merhametine sığınıp arabanı kullanan kişi, bugün kurban yerinde bir hayvan öldürür gibi Pālaka'yı öldürdü.

ÇĀRUDATTA

Yani Şarvilaka, Pālaka'nın köyünden nedensiz yere alıp zindana attırdığı kişiyle senin kaçmasına yardım ettiğin Āryaka aynı kişi mi demek istiyorsun?

ŞARVİLAKA

Aynen dediğiniz gibi.

ÇĀRUDATTA

Bunlar çok sevindirici haberler, çok!

ŞARVİLAKA

Uccayini tahtına oturur oturmaz dostunuz Āryaka size Vena Nehri'nin kenarındaki Kuşavati Krallığı'nı hediye etti. Lütfen dostunuzun bu ilk ricasını kabul buyurun. (*Arkaya doğru döner.*) Siz oradakiler! O günahkâr alçağı, kayınbiraderi buraya getirin!

(*Sahne gerisinden.*)

Emredersiniz Şarvilaka!

ŞARVİLAKA

Efendim! Kral Āryaka size şu sözleri söylememi rica etti: "Bu krallığı sizin iyiliğinizle ele geçirdim. O yüzden emrinize amadedir."

ÇĀRUDATTA

Krallık benim iyiliğimle mi ele geçirildi?

(*Sahne gerisinden.*)

Yürü kralın kayınbiraderi, yürü! Kendi kötülüklerinin meyvesini tat bakalım!

(*Muhafızın arkasından, elleri bağlı Şakāra girer.*)

ŞAKĀRA

Harika!

Yularlarından boşanmış eşek gibi o kadar uzağa kaçtım, yine de vahşi bir köpek gibi yakalanıp geri getirildim.

(*Etrafa bakar.*) Şu anda kralın kayınbiraderinin çevresi sarılı. Bu çaresiz halde kime sığınayım? (*Düşünür.*) Evet. Kendisine sığınanlara karşı şefkatli olan kişiye yanaşayım. (*Böyle düşünüp yaklaşır.*) Soylu Çarudatta, kurtar beni! Kurtar beni! (*Ayaklarına kapanır.*)

(*Sahne arkasından.*)

Onu bize ver soylu Çārudatta, öldürelim onu!

ŞAKĀRA

(*Çārudatta'ya.*) Kurtarın beni efendim, siz çaresizlerin sığınağısınız.

ÇĀRUDATTA

(*Merhametle.*) Yazık! Bana sığınan korkmasın! Emniyettesin!

ŞARVİLAKA

(*Hoşgörüsüzlükle.*) Çarudatta'nın yanından çekil! (*Çārudatta'ya.*) Efendim, bu alçak günahkâra ne yapacağımızı söyleyin.

Cellatlar onu bağlayıp sürüklesinler, sonra onu köpeklere atsınlar veya kazığa oturtsunlar ya da testereyle kessinler.

ÇĀRUDATTA

Ben ne dersem onu yapacak mısınız?

ŞARVİLAKA

Hiç şüphe yok ki!

ŞAKĀRA

Efendi Çarudatta, size sığınıyorum! Ne olur kurtarın beni! Size yakışanı yapın! Bir daha asla eskisi gibi davranmayacağım.

(*Sahne arkasından yurttaşlar konuşurlar.*)

Öldür onu! Bir kötünün yaşamasına neden izin verilsin ki?

(*Vasantasenā Çārudatta'nın boynundan idam işareti olan çiçek kolyeleri çıkartır ve onları Şakāra'ya fırlatır.*)

ŞAKĀRA

Cariyenin kızı, merhamet et! Seni bir daha öldürmem! Lütfen kurtar beni!

ŞARVİLAKA

Uzaklaştırın şunu! Soylu Çārudatta, lütfen bu vicdansıza ne yapacağımızı söyleyin.

ÇĀRUDATTA

Dediğimi yapacak mısınız?

ŞARVİLAKA

Hiç şüphesiz!

ÇĀRUDATTA

Gerçekten mi?

ŞARVİLAKA

Gerçekten.

ÇĀRUDATTA

O halde hemen...

ŞARVİLAKA

Öldürelim hı?

ÇĀRUDATTA

Hayır, serbest bırakın.

ŞARVİLAKA

Sebep?

ÇĀRUDATTA

Kötülük etmiş bir düşman, yalvarmış ve ayaklarımıza kapanmışsa onu asla silahla öldürmemeliyiz.

ŞARVİLAKA

O halde köpeklere atalım.

ÇĀRUDATTA

Hayır! Onu iyiliğe boğarak öldürmek en iyisi.

ŞARVİLAKA

Oh, harika! Ne yapayım? Söyleyin efendim.

ÇĀRUDATTA

Bırak gitsin!

ŞARVİLAKA

Bırakın gitsin!

ŞAKĀRA

Şükür, yeniden hayata kavuştum! (*Muhafızlarla birlikte çıkar.*)

(*Sahne gerisinden bir gürültü kopar.*)

(*Yine sahne gerisinden.*)

Soylu Çārudatta'nın erdemli eşi Dhūtā kendini ateşe atmak üzeredir. Oğlu bacaklarına yapışmakta, onu elbisesinden çekiştirmekte, insanlar ağlayarak onu bu işten vazgeçirmeye çalışmaktadır.

ŞARVİLAKA

(*Dinler*; *perdeye doğru bakar.*) İşte Çārudatta! Evet Çandanaka, nedir bu?

ÇANDANAKA

(*Girer.*) Nasıl? Efendimiz bildirmedi mi? Sarayın güneyinde büyük bir insan kalabalığı var. Soylu Çārudatta'nın erdemli eşi Dhūtā kendisini ateşe atmak üzere. Oğlu bacaklarına yapışmakta, onu elbisesinden çekiştirmekte, insanlar ağlayarak onu bu işten vazgeçirmeye çalışmaktadır. Ben ona, "Hanımefendi, lütfen vazgeçin,

çünkü Çārudatta yaşıyor." dedim, ama bir kez insan kedere kapılmaya görsün, ne duyuyor ne de inanıyor.

ÇĀRUDATTA

(*Kederlenir.*) Ah, sevgilim; ben sağ olduğum halde niçin böyle düşünüyorsun? (*Yukarı bakar ve derin bir iç geçirir.*)

Ey soylu kişilik! Dünya yaptığın iyilikleri taşımaya yeterli değilse de, ey iffetli karım benim, kocanı geride bırakıp öteki dünyanın hazlarına koşman sana hiç yakışmıyor. (*Baygınlık geçirir.*)

ŞARVİLAKA

Hay aksi!

Hemen olay yerine koşmamız gerekirken Çārudatta bayıldı! Eyvah! Tüm çabalarımız boşa gidecek.

VASANTASENĀ

Saygıdeğer kişi, sakin olun! Oraya gitmeli ve erdemli kadını yaşamaya ikna etmelisiniz. Aksi halde böyle zayıf davranarak başka felaketlere davetiye çıkartırsınız!

ÇĀRUDATTA

(*Kendine gelir.*) Sevgilim, neredesin? Bana cevap ver!

ÇANDANAKA

Gelin efendim, buradan!

(*Herkes o yöne yürür.*)

(*Yanında Vidūshaka ve Radanikā ile ve tarif edildiği şekilde, eteğine yapışmış Rohasena ile birlikte Dhūtā girer.*)

DHŪTĀ

(*Ağlayarak.*) Bırak beni oğlum! Beni engellemeye çalışma! Kocamla ilgili kötü haberler duymaya dayanamam. (*Doğrulur, eteğini çıkarır ve ateşe doğru yürür.*)

ROHASENA

Anne, anne! Beni bekle, ben sensiz yaşayamam! (*Hızla koşar ve tekrar ona yapışır.*)

VİDŪSHAKA

Ermişler, sizin gibi Brahman hanımların kocalarının cesetleri olmadan ateşe girmelerinin günah olduğunu söylerler.

DHŪTĀ

Kocam hakkında kötü haberler duymaktansa böyle bir günah işlemeyi tercih ederim.

ŞARVİLAKA

(*Önüne doğru bakar.*) Saygıdeğer hanımefendi ateşe girmek üzere; acele edin, acele edin!

(*Çārudatta hızlı hızlı yürür.*)

DHŪTĀ

Radanikā, oğluma iyi bak ki ben de rahatça isteğimi gerçekleştireyim.

RADANİKĀ

(*Kederle.*) Ben de hanımımın peşinden gideceğim.

DHŪTĀ

(*Vidūshaka'ya bakarak.*) Efendim, çocuğa siz göz kulak olun lütfen.

VİDŪSHAKA

(*Acıyla.*) Bir kimse isteklerini yerine getirmek istiyorsa bir Brahman'ı takip etmeli. Bu yüzden hanımefendiye ben önderlik edeceğim.

DHŪTĀ

Hay aksi! İkisi de beni reddetti! (*Çocuğa sarılarak.*) Yavrum, bari sen kendine iyi bak ki arkamızdan su ve

susam sunasın. Geride kalanlar için dilekte bulunmanın ne yararı var? (*İçini çeker.*) Baban sana bakamadıktan sonra...

ÇĀRUDATTA

(*Bu sözü işitir ve hızla yaklaşır.*) Oğluma pekâlâ bakabilirim! (*Oğlunu kaldırır ve bağrına basar.*)

DHŪTĀ

(*Görerek.*) Yaşasın! Bu kocamın sesi! (*İyice yakından bakar ve sevinçle.*) Yaşasın, bu gerçekten de kocam! Çok mutluyum, çok!

OĞLAN

(*Mutlulukla.*) Harika! Beni kucaklayan babamın ta kendisi! (*Dhūtā'ya.*) Şimdi mutlusun değil mi anne? Artık babam bana bakacak! (*Babasına sarılır.*)

ÇĀRUDATTA

(*Dhūtā'ya.*) Aşkım! Kocan hâlâ sağ iken bu kalkıştığın korkunç girişim de neyin nesidir? Güneşte açan nilüfer çiçeği güneş batmadıkça hiç kapanır mı?

DHŪTĀ

Senin öldüğünü zannettim kocacığım.

VİDŪSHAKA

(*Bakar; mutlulukla.*) Yaşasın! Gözlerimin gördüğü dostumun ta kendisi! Bu, iffetli bir kadının gücüdür! Kocasına kavuşmak için kendisini ateşe atmaya kalkıştı. (*Çārudatta'ya.*) Yaşasın sevgili dostum!

ÇĀRUDATTA

Gel Maitreya! (*Ona sarılır.*)

HİZMETÇİ

Olayların yön değiştirmesi ne harika! Sizi selamlarım efendim! (*Çārudatta'nın ayaklarına kapanır.*)

ÇĀRUDATTA

(*Eliyle sırtını sıvazlar.*) Kalk Radanikā! (*Kalkmasına yardımcı olur.*)

DHŪTĀ

(*Vasantasenā'yı görür.*) Yaşasın! Kız kardeşim sağ ve esen!

VASANTASENĀ

Şimdi gerçekten çok emniyetteyim!

(*Birbirlerine sarılırlar.*)

ŞARVİLAKA

Şükür ki efendimizin bütün dostları sağ ve esenler!

ÇĀRUDATTA

Bu en çok da senin sayende oldu.

ŞARVİLAKA

Bayan Vasantasenā, kral sizden çok memnun kaldı ve sizi evli bir kadın olarak ilan etti.

VASANTASENĀ

Tüm isteğim gerçekleşmiş oldu!

ŞARVİLAKA

(*Vasantasena'nın duvağını örter; Çārudatta'ya.*) Efendim, bu keşişe ne yapmak gerekir?

ÇĀRUDATTA

Ey keşiş, ne istersin?

KEŞİŞ

Bu dünyanın gelip geçici işlerini gördükten sonra içimdeki çilekeş yaşam isteği daha da arttı.

ÇĀRUDATTA

Dostum, onun azmine diyecek yok; o nedenle keşiş ülkedeki tüm Buddhist manastırlarının başı olsun!

ŞARVİLAKA

Efendim emrederler.

KEŞİŞ

Buna çok sevinirim, gerçekten çok sevinirim!

VASANTASENĀ

Şimdi yeniden yaşama gerçekten kavuştum!

ŞARVİLAKA

Sthāvaraka nasıl ödüllendirilmeli?

ÇĀRUDATTA

Bu dürüst hizmetçi özgür olsun. Çāndalalar tüm Çāndalaların lideri olsun. Çandanaka ülkedeki muhafız teşkilatının başı olsun. Kralın kayınbiraderi de eskisi gibi yaşasın.

ŞARVİLAKA

Efendim emrederler. Ama onu ne olur bana verin; bir güzel geberteyim!

ÇĀRUDATTA

O sığınma istemiş bir kişidir. Kötülük etmiş bir düşman, yalvarmış ve ayaklarımıza kapanmışsa onu asla öldürmemeliyiz.

ŞARVİLAKA

Sizin için başka ne yapmamı istersiniz.

ÇĀRUDATTA

Bundan daha büyük bir zevk olur mu?

Suçsuz olduğum ortaya çıktı; düşmanım ayağıma kapandı ve özgür bırakıldı. Düşmanını yok eden sevgili dostum Āryaka, kral oldu, yeryüzünün egemeni oldu. Sevgilim Vasantasenā'ya kavuştum ve sevgili dostum Āryaka ile işbirliği yapan sen benim dostum oldun. Daha artık ne isteyebilirim ki?

Kader kimini boşaltır, kimini doldurur; kimini yükseltir, kimini alçaltır; kimini endişe içinde bırakır. İnsanları bir karşıtlıklar dünyasında yaşatır. Canlılarla, tıpkı durmadan inip çıkan su kovaları gibi oynar.

(*Dua.*)

İnekler bol süt versin, toprak her türlü üründen bol bol versin, bulutlar uygun mevsimde yağmur yağdırsınlar ve esen rüzgâr insanların kalbine mutluluk versin. Tüm canlılar sevinç içinde olsunlar; Brahmanlara hep saygı duyulsun ve erdemli insanlar zengin olsunlar. Dürüst krallar düşmanlarını dize getirsin ve dünyayı adaletle yönetsinler.

(*Hepsi çıkar.*)

Kaynakça

Devadhar, C.R., *Works of Kālidāsa*, Cilt II, Motilal Banarsidass, Delhi, 2002.

Kale, M.R., *The Mrichchhakatika of Sūdraka*, Motilal Banarsidass, (Poona, 1924) Delhi, 1999.

Kale, M.R., *The Mrichchhakatika of Sūdraka*, Bombay, 1962

Kaya, Korhan, *Okyanusun Kıyısında (Hint Edebiyatı Seçkisi)*, İmge Kitabevi, Ankara, 2003.

Keith, A.B., *The Sanskrit Drama*, Motilal Banarsidass, Delhi, 1998.

Macdonell, A.A., *A Practical Sanskrit Dictionary*, Oxford University Press, Oxford, 1958.

Sūryakānta, *Sanskrit-Hindi-English Dictionary*, Orient Longman, New Delhi, 1986.

Şūdraka, *Toprak Arabacık*, Çeviren: Prof.Dr. Walter Ruben, Düzenleyen: Prof.Dr. P.Naili Boratav, Hürriyet Yayınları, Istanbul, Aralık 1973.

Williams, M.Monier, *Sanskrit-English Dictionary*, Munshiram Manoharlal, 2004.

Woolner, A.C., Sarup, L., *Thirteen Plays of Bhāsa*, Motilal Banarsidass, Delhi, 1991.

Şūdraka: 4. yüzyılda yaşadığı kabul edilen ve elinizdeki tek eseri Toprak Arabacık*'la yalnız Hint Edebiyatı'nın değil Dünya Edebiyatı'nın da Shakespeare ve Hugo'yla karşılaştırılacak denli seçkin bir yazarıdır. Aşk, polisiye ve iktidar mücadelesini ustalıkla harmanlayan eser, toplumsal duruşuyla da değerlerin altüst oluşuna güçlü bir direniştir.*

Korhan Kaya (1959); Şakuntala, Hint-Türk-Avrupa Masalları, Hindistan'da Diller *ve son olarak yayınlanan* Sanskrit-Türkçe Sözlük *gibi tüm çeviri-derleme ve telif yapıtları düşünüldüğünde, tartışmasız Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nin en üretken hocalarından biridir.*

KİTAP
SKB 0882906 VBY

9 789944 880947

KDV dahil fiyatı
12 YTL